

หลักชาวพุทธ

จุดเริ่มจุดร่วม ที่มารวมกันรุ่งโรจน์

(สามไตร ฌ ฐานของปฏิบัติการ)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

The Buddhist's Tenets

A Starting Point and a Unifying Point—

A Convergence for Success and Prosperity

(The Triple Three at the Base of Practices)

Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)

สัพพทานํ ชมมทานํ ชินาติ

The gift of the Dhamma excels all other gifts.

หลักชาวพุทธ: จุดเริ่มจุดร่วม ที่มารวมกันรุ่งโรจน์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ แปลเป็นภาษาอังกฤษ

The Buddhist's Tenets: A Starting Point and a Unifying Point—

A Convergence for Success and Prosperity

Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)

Translated into English by Professor Dr. Pongsri Lekawatana

ISBN 974 94143 8 1 (ฉบับภาษาไทย)

ISBN 978 616 348 525 0 (ฉบับสองภาษา)

พิมพ์ครั้งแรก กรกฎาคม ๒๕๕๓

ฉบับสองภาษา พิมพ์ครั้งแรก มกราคม ๒๕๕๗

๑๐,๐๐๐ เล่ม

- มูลนิธิหนังสือธรรมทาน วัดญาณเวศกวัน

- ผู้ศรัทธาหลายฝ่าย

แบบปก: พระชัยยศ พุทธิวิโร

พิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน โดยไม่มีค่าลิขสิทธิ์

หากท่านใดประสงค์จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน

โปรดติดต่อขออนุญาตที่ วัดญาณเวศกวัน

ตำบลบางกระพี้ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

โทรศัพท์ 02 482 7365, 02 482 7375 , 02 482 7396

www.watnyanaves.net

พิมพ์ที่ เจริญดีมีนคงการพิมพ์ (rtp_234@hotmail.com)

๕๕/๔ ถนนเลียบคลองภาษีเจริญฝั่งเหนือ ซอย ๑๐ แขวงหนองแขม

เขตหนองแขม กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 081 900 8748, 084 466 7754

อนุโมทนา

หนังสือ *หลักชาวพุทธ: จุดเริ่มจุดร่วม ที่มารวมกันรุ่งโรจน์* ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ บัดนี้ ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ และศาสตราจารย์ ดร.สมศีล ฌานวังสะ ได้ช่วยตรวจพร้อมทั้งจัดเนื้อหาให้เป็นฉบับสองภาษา เพื่อประโยชน์ของผู้ศึกษาที่จะได้อ่านธรรมะทั้งสองพากย์ควบคู่กัน

เมื่อผู้ศรัทธาหลายฝ่ายทราบข่าว ก็ประสงค์จะร่วมกันจัดพิมพ์หนังสือฉบับสองภาษานี้ เพื่อแจกมอบเป็นธรรมทานแก่ญาติมิตรและสาธุชนผู้สนใจใฝ่ธรรมทั่วไป

ขออนุโมทนาศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ และศาสตราจารย์ ดร.สมศีล ฌานวังสะ ตลอดจนผู้ศรัทธาทุกท่าน ขอกุศลจริยาที่ร่วมกันบำเพ็ญนี้ จงสัมฤทธิ์ผลให้ทุกท่านพร้อมทั้งญาติมิตร เจริญด้วยจตุรพิธพรชัย และให้มวลพหูชนวิวัฒนาสถาพร ด้วยพลังแห่งสัมมาทศนะและสัมมาปฏิบัติตาม “หลักชาวพุทธ” นี้สืบไป

วัดญาณเวศกวัน

๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

บัดนี้ “หลักชาวพุทธ” ที่ควรจะมี ได้ปรากฏตัวขึ้นมา ถ้าชาวพุทธพร้อมใจนำไปชวนกันปฏิบัติ ก็จะเป็นจุดเริ่ม ให้บรรดาชาวพุทธมีจุดร่วม ที่จะปรากฏตัวรวมกันเป็นชุมชนที่มีความหมาย และเป็นสังคมที่เข้มแข็งมั่นคง อันส่งเสริมให้ทุกคนงอกงามในธรรม มีความสุขสันต์สดใส และเป็นกำลังแห่งความสามัคคีอันสำคัญ ที่จะสร้างสรรค์พัฒนาให้โลกเจริญก้าวหน้าในทางที่ถูกต้อง สู่ความมีสันติสุขที่แท้จริงและยั่งยืนสืบไป

“The Buddhist’s Tenets” that there should be have now come into existence. If Buddhists all join together and put them into practice, then a starting point will be established. It will serve as a unifying point where Buddhists converge to form a meaningful community, and develop into a strong and stable society. This will encourage everyone to grow in the Dhamma, enjoying blissfulness, and their concerted effort will play an integral part in developing the world along the righteous path that will lead to true and lasting peace and happiness.

บันทึกนำ

ได้รู้เห็นและพัวพันกันมานานนักหนาว่า เหล่าชนที่เรียกกันว่าคนพุทธมากมายนั้น ทั้งอ่อนความรู้ธรรม และย่อหย่อนในความประพฤติปฏิบัติ ไม่รู้จักศาสนาของตนเอง ไม่รู้ว่าพระพุทธศาสนาสอนว่าอย่างไร และไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามหลักพระศาสนา เหมือนอยู่กันไปเรื่อยๆ เบื่อๆ หรือถึงกับเลือนลอย พุดง่ายๆ ว่า ตกอยู่ในความประมาท

เรื่องนี้ ชาวพุทธกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยบางแห่ง ได้ปรารถนาแสดงความห่วงใยกันเรื่อยมา บ้างก็ได้แต่ปรับทุกข์กัน บ้างก็รวมตัวเป็นหมวดหมู่ย่อยๆ ที่มาร่วมกันศึกษาปฏิบัติ แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังคงอยู่ในสภาพเหมือนคนห่างศาสนา ปล่อยตัวแว้งคว้าง ไม่รู้เข้าใจและมองไม่เห็นหลักพระศาสนาที่จะศึกษาหรือที่จะยึดถือเอามาปฏิบัติ

เวลาผ่านไป ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑ ในช่วงกลางปี มีกิจกรรมบางอย่างทางการศึกษาที่ทำให้เกิดเป็นจังหวะเหมาะ ทำให้พุทธบริษัทกลุ่มหนึ่งได้ยกเอาเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณา โดยมุ่งเป้าไปที่การจะให้ประดาชาวพุทธ เจาะจับเอาหลักการและข้อปฏิบัติที่ควรจะมีร่วมกัน ขึ้นมาจัดวางให้เห็นชัดและชวนกันปฏิบัติให้จริงจัง

Introductory Note

There have long been an awareness and constant complaints that a very large number of so-called Buddhists are not only deficient in their knowledge of the Dhamma and lax in their practices, but do not really know their own religion. They do not know the teachings of the Buddha and are not interested in putting the tenets of Buddhism into practice. They seem to drift along aimlessly or even groundlessly. To put it simply, they have fallen into heedlessness.

This problem has continuously been the concern of certain small groups of Buddhists for quite a while. Some haven't done much, just venting out their frustration and anxiety to each other; some have formed sub-groups that meet to study and practice together. However, most people still act as if they are far removed from their religion; they let themselves drift without any understanding and awareness of religious principles to be studied or adhered to and put into practice.

As time went by until mid-2007, there occurred certain matters regarding education. A group of Buddhists then thought it was an appropriate time to raise this issue for deliberation. Their intention was to get Buddhists to put together principles and items of practice that they should all observe, organize them in explicit terms, and urge all Buddhists to practice them in earnest.

(๗)

ในการนี้ พระในฐานะที่อยู่ใกล้ชิดพระธรรมวินัย ได้หยิบยกเอาหลักแกนกลางของพระพุทธศาสนาที่รู้จักนอญู่ และหลักความประพฤติสำคัญที่พระพุทธเจ้าตรัสเน้นไว้สำหรับคฤหัสถ์ พร้อมทั้งข้อปฏิบัติที่ชาวพุทธยึดถือกันสืบมาเป็นวัฒนธรรมประเพณี นำมาร้อยเรียงจัดตั้งวางหมวดหมู่ให้ดูชัด และใช้คำสื่อให้กะทัดรัดเข้าใจง่ายโย้น้มน้าวชวนใจเรียกชื่อให้ง่ายว่า “หลักชาวพุทธ”

จากนั้น ได้ขอให้พุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นผู้ที่จะปฏิบัติ และในส่วนนี้ล้วนเป็นผู้ที่อยู่ในวงงานการศึกษา ใกล้ชิดเต็กๆ และพ่อแม่ผู้ปกครอง ร่วมกันไตร่ตรองวิเคราะห์วิจารณ์ชัดเฟ้น ให้เห็นชัดว่าเป็นหลักแห่งความดีงามที่นำมาปฏิบัติได้จริง และจะให้เกิดความเจริญพัฒนาที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริงและยั่งยืนแก่ชีวิตและสังคม สมที่จะรังสรรค์อุดมการณ์ของประเทศชาติ และอนุวัตตามพระพุทธานุสาสนี จนในที่สุดเห็นว่ายุติลงตัวที่จะนำเสนอแก่มวลพุทธบริษัทได้ จึงเริ่มนำออกใช้ และเชิญชวนกันปฏิบัติให้ขยายวงและเกิดผลเป็นจริงต่อไป

(b)

In this regard, as a monk familiar with the Doctrine and Discipline, I put together core principles of Buddhism that everyone knows and important rules regarding behavior that the Buddha emphasized for lay followers, as well as items of practice that Thai Buddhists have observed for so long that they have become part of Thai culture and tradition. They were then arranged into groups for clarity with wording that was succinct, uncomplicated, and persuasive under the simple heading of "The Buddhist's Tenets."

After that, a number of lay Buddhists, the would-be practitioners, all of whom were in the circle of education and who were also close to children and parents, were asked to go over the proposed set of items together carefully and analytically. They were to select and polish the items in order to obtain principles of goodness that were categorically practicable and would lead to progress and development. This set of tenets would bring about real and lasting happiness to individuals and society, and would also be suitable for fulfilling the nation's ideals and compliant with the Buddha's teachings. When everything was finally put into place, ready to be presented to the Buddhist community at large, the set of tenets was made known to the public. People were urged to put it into practice and persuade others to join them in this endeavor so that it would be widespread and eventually bear fruit.

(ค)

ในเมื่อ “หลักชาวพุทธ” ได้ปรากฏออกมาแล้ว เห็นว่า ถ้านำ
บันทึกการพิจารณาการจัดพิมพ์ประกอบไว้ด้วย ก็จะช่วยให้เกิดความรู้
เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากทราบเรื่องราวที่ดำเนินมาและกระบวนการ
พิจารณาแล้ว ก็จะได้มองเห็นความหมายและเหตุผลของหลักและข้อ
ปฏิบัติที่ได้ตกลงจัดวางกันยุติไปจนถึงขั้นที่ปรากฏอยู่นี้ อันจะช่วยเสริม
การนำไปปฏิบัติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

บัดนี้ “หลักชาวพุทธ” ที่ควรจะมี ได้ปรากฏตัวขึ้นมา ถ้าชาวพุทธ
พร้อมใจนำไปชวนกันปฏิบัติ ก็จะเป็นจุดเริ่ม ให้บรรดาชาวพุทธมีจุดร่วม
ที่จะปรากฏตัวรวมกันเป็นชุมชนที่มีความหมาย และเป็นสังคมที่เข้มแข็ง
มั่นคง อันส่งเสริมให้ทุกคนงอกงามในธรรม มีความสุขสันต์สดใส และ
เป็นกำลังแห่งความสามัคคีอันสำคัญ ที่จะสร้างสรรค์พัฒนาให้โลก
เจริญก้าวหน้าในทางที่ถูกต้อง สู่ความมีสันติสุขที่แท้จริงและยั่งยืนสืบไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

(c)

Now that "The Buddhist's Tenets" have emerged, if the proceedings of the deliberation sessions are to be published as supplement, it will lead to a clearer knowledge and understanding [of the contents]. Apart from getting informed of the past events and activities involved, and the process of deliberation, [the reader] will see the meaning and rationale of the principles and items of practice agreed upon and finalized up until the stage as they now appear, which will help yield better results when they are put into actual practice.

"The Buddhist's Tenets" that there should be have now come into existence. If Buddhists all join together and put them into practice, then a starting point will be established. It will serve as a unifying point where Buddhists converge to form a meaningful community, and develop into a strong and stable society. This will encourage everyone to grow in the Dhamma, enjoying blissfulness, and their concerted effort will play an integral part in developing the world along the righteous path that will lead to true and lasting peace and happiness.

Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)

November 29, 2009

สารบัญ

บันทึกนำ	(ก)
หลักชาวพุทธ: จุดเริ่มจุดร่วม ที่มารวมกันรุ่งโรจน์	๑
- ตั้งสองหลักขึ้นมา เพื่อตั้งต้นก้าวไปในการพัฒนา	๑
- สองหลักนั้น เรียงกัน เกิดเป็น “หลักชาวพุทธ” ขึ้นมา	๗
- ข้อแรก คือจุดเริ่ม เป็นศูนย์รวมของ “หลักชาวพุทธ”	๑๒
- หลักจะมัน ต้องทำได้ชัด	๒๒
- หลักการต้องมัน ปฏิบัติการต้องจริงจัง	๒๕
- ศิล ๕ อยู่ที่เจตนาไม่เบียดเบียน	๓๑
- ไม่ประมาทในการมองประโยชน์	๓๗
- ศิลเว้นเบียดเบียน หนุนด้วยศีลเกื้อกูล	๓๙
- ศึกษาพัฒนาคนดี สร้างโลกที่เป็นสุข ไร้การเบียดเบียน	๔๑
- เจอปัญหา เราศึกษา กลายเป็นได้	๔๕
- ดูของจริงที่มี เชื่อมวัฒนธรรมประเพณี กับหลักธรรม	๔๘
- ลงตัวแล้วที่นี้ มี ๓ หมวด ๑๒ ข้อ	๕๖
หลักชาวพุทธ	๖๒
๑. หลักการ	๖๓
๒. ปฏิบัติการ	๖๓

Contents

Introductory Note	(a)
The Buddhist's Tenets: A Starting and a Unifying Point— A Convergence for Success and Prosperity	1
- Two principles have been established to set off on the path of development	1
- Put side by side, the two principles have come to be "The Buddhist's Tenets"	7
- The first item is the starting point, the pivot of "The Buddhist's Tenets"	12
- To be firmly established, the principles must be clearly practicable	22
- The principles must be firmly established and the practices must be in earnest	25
- The Five Precepts lie in the intent of doing no harm	31
- We must be heedful with regard to benefits	37
- Precepts of abstinence are to be supported by precepts of rendering services	39
- Education trains good people and builds a happy world free of abuses	41
- Confronted with problems, we should get training and it will be to our advantage	45
- Look at what we actually have, and relate our culture and tradition to the principle of Dhamma	48
- Now everything is in place: there are three groups with twelve items	56
The Buddhist's Tenets	62
I. Principles	63
II. Practices	63

หลักชาวพุทธ

(สามไตร ฐานของปฏิบัติการ)

จุดเริ่มจุดร่วม ที่มารวมกันรุ่งโรจน์

ตั้งสองหลักขึ้นมา เพื่อตั้งต้นก้าวไปในการพัฒนา

คนเรานี้ ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ควรทำชีวิตของตนให้ดีงาม มีคุณค่า มีความสุขที่ไร้โทษ เป็นประโยชน์ ให้สมกับชื่อที่แสดงถึงความเป็นเลิศเหนือกว่าสัตว์อื่นทั้งหลายนั้น

พระพุทธศาสนาแสดงหลักการพื้นฐานสำหรับชีวิตที่ดีของมนุษย์ว่า อย่างน้อยต้องมีการกระทำที่ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และควรพัฒนาก้าวหน้าไปถึงหลักแห่งการกระทำที่เป็นประโยชน์ ทั้งแก่กุลแก่ตนเอง และแก่กุลแก่ผู้อื่น โดยมีชีวิตที่ดีงามซึ่งเจริญพัฒนา ทั้งทางกายทางวาจา และทางใจ ทั้งในการอยู่ร่วมและปฏิบัติต่อกันและต่อสิ่งสรรพด้วยดี ทั้งในความมีจิตใจดีงาม และในความมีปัญญาที่จะแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

นอกจากตนเองควรมีชีวิตที่ดีงามมีความสุขสดใสแล้ว ก็ต้องเป็นส่วนร่วมอันดี ที่จะสร้างสรรค์พัฒนาสังคม ตั้งแต่สังคมย่อยเล็กที่สุดในบ้าน จนถึงสังคมของประเทศชาติ ขยายไปทั่วสังคมของมวลมนุษยชาติ ตลอดทั้งโลกของธรรมชาติ ให้รื่นรมย์น่าอยู่อาศัยอย่างมีสันติสุข

The Buddhist's Tenets

(The Triple Three at the Base of Practices)

A Starting and a Unifying Point— A Convergence for Success and Prosperity

Two principles have been established to set off on the path of development

Humans are considered noble beings. Once born, they should live good and worthy lives so that they would enjoy happiness that is beneficial and free from harm, befitting the epithet that denotes their excellence above all other beings.

Buddhism has specified fundamental principles of a good life; at least one must not do anything that would cause harm to oneself or others. Furthermore, one should advance to the principle by which one's action is beneficial to oneself and others, leading a good life, fully developed in body, speech, and mind. Humans would then be able to live together in harmony, treating one another and everything around them with kindness. Their good-heartedness and wisdom will enable them to solve their problems and engage in constructive endeavors.

Besides living a good and happy life of one's own, one must take an active and creative part in developing one's community, ranging from the smallest unit in the home to the national community, and then extending to the whole community of humankind including the natural world. This would result in a pleasant and peaceful place to live.

มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ ก็เพราะมีศักยภาพที่จะทำชีวิตให้ดีงาม
 ทำโลกให้ร่มรมย์ และทำสังคมให้มีสันติสุข อย่างที่วามานั้น

การที่ศักยภาพของมนุษย์จะสำแดงออกมาทำผลเช่นที่วามานั้นให้
 ปราบกฏสำเร็จเป็นความจริงขึ้นได้ มนุษย์จะต้องเรียนรู้ ต้องฝึก ต้องหัด
 ต้องพัฒนาชีวิตของตน ให้รู้เข้าใจ ให้ทำได้ ให้ทำเป็น สามารถทำให้ดี ทำ
 ให้งาม ทำให้เป็นประโยชน์

การเรียนรู้ฝึกหัดพัฒนาที่วามาทั้งหมดนั้น เรียกด้วยคำสั้นๆ คำเดียว
 ว่า “สิกขา” คือการศึกษาของชีวิต ที่จะต้องดำเนินไปตลอดชีวิตนั้น จนกว่า
 จะพัฒนาให้เป็นชีวิตสมบูรณ์ ที่ดีงาม มีความสุขสดใส ไร้ทุกข์ ไร้โทษภัย

สิกขา คือการศึกษาของชีวิต ที่จะพัฒนาศักยภาพให้สำแดงความดีเลิศ
 ประเสริฐออกมาให้เหลือ คือเนื้อแท้แห่งความเป็นสัตว์ประเสริฐของมนุษย์

สิกขา คือการศึกษาของชีวิตนี้ เป็นเรื่องที่อยู่กับตัว แต่คนส่วนใหญ่
 มักมองแค่ว่าใกล้ตัว ดังจะเห็นว่าคนที่มีลูกมีหลาน จะห่วงหาและคิดคำนึง
 นักหนาที่จะให้ลูกหลานมีการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้ก็แสดงว่า คนเหล่านั้น
 ตระหนักเห็นความสำคัญของการศึกษา และเพราะลูกหลานเป็นบุคคลที่
 เขารักห่วงใยมีความปรารถนาดีเป็นที่สุด เขาจึงมองมุ่งไปที่การศึกษา
 ของลูกหลานของตนเอง

Humans are noble beings because they have potential to lead good lives, to make the world a delightful place and to create a peaceful and happy community as mentioned above.

In order to successfully realize their full potential and achieve the stated goal, humans have to learn, train, practice, and develop themselves so that they will fully understand and know how to do things and do them well to be of benefit.

The whole process of learning, training and development can be expressed in one short word [in Pali], "sikkhā," or life's education, which must be a lifelong process—until one has fully developed a perfect and beautiful life, gloriously happy, free from any suffering, fault and danger.

It is sikkhā, i.e. life's education that develops a person's potential to bring out what is excellent and noble in him, that is the true nature of a noble being.

Sikkhā, or life's education, concerns something within us. However, most people just look at what is close to them. We generally see that those who have children are greatly concerned about the boys and girls around them and spend a lot of time thinking about their education. This is an indication that they realize how important education is; for these people, their children are the center of their concern—their love and best wishes. They, therefore, focus on the education of their own children.

การที่คนทั่วไปหวังใยมุ่งให้ลูกหลานได้รับการศึกษานั้น นับว่าเป็นความดีอย่างสูง แต่แค่นั้นไม่พอ ทุกคนจะต้องตระหนักว่าตนเองก็จะต้องศึกษา คือศึกษาพัฒนาชีวิตของตนเองด้วย และเมื่อเขาศึกษามากขึ้น มีจิตปัญญาที่พัฒนาดีขึ้น เขาจึงจะเข้าใจและช่วยเอื้อให้ลูกหลานมีการศึกษาที่ถูกต้องมีผลดีตามที่เขาควรต้องการได้จริง

สภาพชีวิต สังคม และทั้งโลกในบัดนี้ บังคับแจ่มชัดว่า ยังเวียนว่ายอยู่ในวังวนที่ท่วมทับด้วยกระแสปัญหา และต้องการมนุษย์ที่พัฒนาด้วยการศึกษาอันถูกต้องที่จะมาแก้ไขให้พ้นกระแสนั้นไปได้

ดังนั้น ทุกคนจะต้องใส่ใจที่จะศึกษาพัฒนาชีวิตอยู่ตลอดเวลา และเมื่อพูดถึงการศึกษา ทุกคนควรรู้จักเข้าใจความหมายของการศึกษาให้ชัดเจนพอสมควร

ถ้าเป็นคนไทย อย่างน้อยในเชิงภาษาก็ควรรู้ว่า การศึกษาก็คือ “ศึกษา” ยิ่งถ้าเป็นชาวพุทธ ก็ต้องมองทะลุและแหวกกว้างออกไปได้ว่า ศึกษา คือ การศึกษาที่แท้ ซึ่งสอดคล้องกับสังขธรรมของธรรมชาติ และเป็นการพัฒนาคนทั้งคนอย่างแท้จริง ต้องครบไตรสิกขา

ถ้ารู้ลึกลงไป ก็มองสืบสาวต่อไปได้อีกว่า การศึกษาที่เป็นไตรสิกขานั้น ตั้งอยู่บนฐานแห่งความจริงของธรรมชาติ และเป็นการนำเอาความรู้เข้าใจในความจริงของชาตินั้นมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนามนุษย์ คือความจริงแห่งการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ แดกสลาย การเปลี่ยนแปลงแปรสภาพ และความเป็นของมันอย่างนั้น เช่นเป็นไปตามเหตุปัจจัย เรียกล้วนๆ ว่า ไตรลักษณ์

It is a great virtue that people are concerned about their children's education. However, that does not suffice. They must all realize that they themselves also have to get an education, that is, to train and develop themselves. When they get more education, their mind and intellect will be better developed. Then they will understand and help their children obtain the right education that will really bring about the result they desire.

At present, conditions of living, society, and the whole world have clearly pointed to the fact that humans are still engulfed in a whirlpool, inundated with streams of problems. There is a need for humans developed with proper education to rectify the situation.

All of us, therefore, must focus on *sikkhā* or education, that is, to learn and develop ourselves all the time. When talking about education, everyone should be quite clear what the term refers to.

If they are Thai, they should know, at least from a linguistic point of view, that education is none other than "*sikkhā*." Especially if they are Buddhists, they must be able to see penetratively and in a wider perspective that *sikkhā* or true education, which is in accord with the ultimate truth of nature, and which concerns true development of the whole person, must embrace in entirety the Threefold Training, [i.e. morality, concentration, and wisdom].

With a deeper knowledge, one can investigate further and find that the kind of education that is the Threefold Training is based on the truth of nature, and involves the utilization of the knowledge and understanding of that truth in human development—the truth of arising, existence, dissolution, change, and suchness e.g. the state of being subject to causes and conditions—in a nutshell, the Three Signs of Being, [i.e. impermanence, suffering, and non-self].

จากการรู้เข้าใจความหมายจนถึงเนื้อแท้ของการศึกษานั้น ก็ก้าวต่อไปสู่การที่จะพัฒนาชีวิตให้ได้ผลตามกระบวนการของไตรสิกขา ถึงตอนหนึ่ง ก็ต้องโยงจากความจริงของธรรมชาติ มาสู่การปฏิบัติของมนุษย์ คือ การที่เราจะต้องดำเนินการตามวิธีของมนุษย์ ให้เกิดผลที่เป็นไปตามกระบวนการที่เป็นความจริงของธรรมชาติ และตรงนี้ก็จะมีหลักใหญ่อีกหลักหนึ่งมาช่วย ให้ปฏิบัติการของมนุษย์นั้นดำเนินไปได้ตามนี้ เริ่มตั้งแต่ความเชื่อมั่นในโพธิปัญญาที่พัฒนามนุษย์ให้เป็นพุทธะได้ หลักนี้เรียกว่า ไตรรัตน์ คือพระรัตนตรัยนั่นเอง

เพื่อให้พูดง่ายและสะดวก เราเรียกหลักทั้งสาม คือ ไตรรัตน์ ไตรลักษณ์ และไตรสิกขา นี้รวมเป็นคำเดียวว่า “สามไตร”

หลักใหญ่ทั้ง ๓ แห่งสามไตรนั้น ได้อธิบายทำความเข้าใจกันต่างหากในโอกาสอื่นแล้ว ท่านที่ได้ฟังและสนทนากันมา ก็ถือว่าเข้าใจแล้ว ตอนนี้จะจะไม่อธิบายอีก แต่ขอไล่ข้ามมาถึงขั้นที่จะนำเอาสาระของไตรทั้ง ๓ หลักนั้น มาขยายออกสู่การปฏิบัติ

หมายความว่า เออสาระคือเอาความจริงที่เป็นอยู่ตามสภาวะ มาทำการจัดตั้งในทางการศึกษา เพื่อจะปฏิบัติกันได้ตามสมมติในสังคมมนุษย์นี้

แต่นั้นก็อยู่ในขั้นของหลักอีกนั้นแหละ คือต่อจากหลักความจริง มาเป็นหลักการจัดตั้ง แต่จะจัดตั้งกันอย่างไร ก็ค่อยว่ากัน

From a thorough understanding of the substance of education, one should proceed further through the Threefold Training process to gain the desired result. At this stage, there must be a connection between the truth of nature and the practices of humans. That is to say, we must proceed along the way of humans to achieve results in accordance with the process that is the truth of nature. At this point, there is another major principle that would be of help to humans going along this path, starting with confidence in the enlightenment wisdom that can develop a human into a Buddha, or fully awakened being. This is called the principle of the Three Jewels, or the Triple Gem [i.e. the Buddha, the Dhamma, and the Sangha].

For the sake of simplicity and convenience, we will use one term "**Triple Three,**" for these three principles, namely, the **Three Jewels**, the **Three Signs of Being**, and the **Threefold Training**.

The three major principles have been separately explicated on other occasions. Those of you who have listened to the explanation and taken part in the discussion are presumed to have already understood the concepts so there is no need to elaborate again. I will instead take a short cut and get to the stage where the substance of the Triple Three is enlarged upon so that it could be put into practice.

This means taking the substance or the truth as it is and organizing it in terms of education so that it can be put into practice in accord with social conventions.

However, we are still at the theoretical stage; that is, we have to go on from establishing the truth to organizing it. How it should be organized will be taken up later.

ที่นี่มีเรื่องหนึ่งที่คุณคิดว่ารอไม่ได้ คือการเริ่มต้น ซึ่งไม่ควรจะต้องรอดูการจัดตั้งเต็มทั้งกระบวนการ แต่ควรจะตั้งต้นลงมือปฏิบัติกันเลย

อันนี้ก็อยู่ในเรื่องของการศึกษาจัดตั้งนั้นแหละ คือไม่ว่าจะจัดตั้งกันอย่างไร แต่ที่จุดเริ่มต้น น่าจะมีเรื่องที่ปฏิบัติได้จริงอย่างเห็นชัดกันไปเลย จะได้ตั้งต้นได้โดยไม่ต้องรื้อ และจะได้เป็นฐานของการปฏิบัติต่อไป

นี่ก็คือว่า สืบเนื่องจากหลักที่ใหญ่ที่พูดไปแล้ว คือ เรื่องไตรรัตน์ ไตรลักษณ์ และไตรสิกขา เราจะนำเอาความรู้ความเข้าใจตามหลักเหล่านั้น มาช่วยกันวางหลักการย่อยที่ไม่มากซ้อนกัน ที่จะนำไปปฏิบัติได้จริงในขั้นที่เป็นพื้นเป็นฐาน

เหมือนกับว่า เมื่อมีหลักพอตั้งตัวได้แล้ว ก็เริ่มต้นก้าวไปได้เลย ให้ชัดเจน มั่นใจ และเริ่มได้จริง

ต้องขอพูดว่า ในสังคมชาวพุทธยุคปัจจุบัน เรื่องนี้เป็นปัญหามาก ทั้งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักธรรมอันประเสริฐไว้มากมาย พร้อมทั้งจะให้นำไปใช้ประโยชน์ได้สารพัน แต่พวกเรา ทั้งที่มีความรู้ความสามารถ ก็มีวัฏเพลินประมาท ไม่เอาจริงเอาจังที่จะนำมาปฏิบัติ ให้ปรากฏเป็นระเบียบชีวิตระบบสังคมที่ชัดเจนขึ้นมา

I think there is one thing that cannot be put off—making a start, which should not wait until the whole process has been worked out. It can be put into practice right away.

This concerns organized education. No matter how education is to be organized, at the start there should be something that is clear-cut and definitely practicable. This should be done without delay and could serve as a foundation for further practices.

In other words, after introducing the major principles—the Three Jewels, the Three Signs of Being and the Threefold Training—we should bring our knowledge and understanding of these principles and help organize them into a few sub-principles that are basic and practicable.

This is similar to a situation in which a person, once having got enough support for his balance, can really take the first step forward with clarity and confidence.

May I venture to remark here that in our Buddhist community at present it is not easy to take the first step? Even though the Buddha has taught a great number of excellent moral principles, ready to be put into practice that will result in numerous benefits, it seems that we have not taken them seriously. Knowledgeable and capable as we are, we have got so carried away that we become heedless and fail to earnestly abide by those principles. The noble principles, therefore, do not clearly feature in our way of life or organization of our society.

ไปๆ มาๆ กลายเป็นเหมือนกับว่า ชาวพุทธไม่มีหลักการอะไรที่เป็นจุดร่วม เช่น หลักศรัทธาที่ยึดถือร่วมกันก็ไม่มีว่า ถ้าเป็นชาวพุทธแล้ว จะมีศรัทธาอย่างนี้ ที่พูดออกมาได้เลยว่า ๑ ๒ ๓ ๔ ๕

เพราะฉะนั้น ถึงเวลาแล้ว ที่จะต้องตื่นขึ้นมา แล้วพร้อมใจกันทำสิ่งที่ควรทำอย่างยั้งนี้ ซึ่งตัวสามารถที่จะทำได้

อาจจะจัดประเภทว่า นี่หมวดที่ ๑ หลักศรัทธา คือความเชื่อในหลักการ หรืออุดมคติ หรืออะไรก็แล้วแต่ทำนองนี้

แล้วก็หมวดที่ ๒ หลักปฏิบัติ คือ ถ้าเป็นชาวพุทธแล้ว มีข้อปฏิบัติที่จะต้องถือหรือรักษาดังนี้ๆ แล้วจัดกันให้ลงตัว

เรื่องนี้คิดมานาน ต้องพูดว่าหลายสิบปี อย่างที่ทำหนังสือ **วินัยชาวพุทธ** ออกมา ก็เพราะเห็นว่า ชาวพุทธเคื่องควังเหลือเกิน

พระยังพอมิบัง คือมีวินัยที่ต้องปฏิบัติ เมื่อบวชเข้ามาแล้ว ต้องถือศีล ๒๒๗ ชัดเจนไปเลยว่า ทำอันนั้นๆ ไม่ได้ ต้องทำอันนี้ๆ แต่ชาวพุทธยุคหลังนี่เหมือนเป็นคนไม่มีหลักอะไรเลย บอกว่าฉันเป็นชาวพุทธ แต่ความเป็นชาวพุทธอยู่ที่ไหน ต้องรู้เข้าใจ ต้องทำอะไรบ้าง ไม่รู้ พูดไม่ถูกเลย เป็นกันอย่างนี้มานานแล้ว ทำอย่างไรจะให้เรามีหลักอันนี้สักที แต่ต้องไม่มาก

As a result, it looks as though Buddhists do not have any code of conduct that holds them together. For instance, when talking about the principle of faith we jointly adhere to, we fail to enumerate right away that such and such are items 1, 2, 3, 4, 5 ... in matters of faith for Buddhists.

Therefore, it is about time for us to wake up and in complete accord carry out this task, in which each and every one of us is able to take part.

We may classify these principles into Group 1, the principle of faith, or belief in principles or ideals, or something along that line.

Then comes Group 2, which consists of rules of practice. That is, if you are Buddhists, there are such and such rules to observe or keep. Then we have to see to it that these rules be put into place.

I have been thinking about this for a very long time—several decades, to be exact. For instance, a booklet by the title of ***The Buddhist's Discipline*** came out because I realized then that those who called themselves Buddhists had been drifting along with nothing to hold on to.

As for monks, they have the code of monastic discipline to follow. Once they enter the monkhood, they have to abide by the 227 precepts, which specify clearly what they must or must not do. By contrast, lay Buddhists look as if they have no guiding principles at all. They claim that they are Buddhists but do not know or are unable to tell what essentially makes them so, or what they must know and do. They have been like this for so long. So it is high time for us to do something to bring about such a set of principles, but it must not comprise too many items.

ตอนแรกที่ทำได้นั้นคือ **ธรรมานุญชีวิต** ขึ้นมาก่อน นานมากแล้ว แต่ก็มีหลักเยอะเยาะไปหมด ยิ่งกว้างขวางนัก ต่อมาจึงทำเล่มกระชับเอาแต่หลักเฉพาะที่ชิดตัวเข้ามา ก็เกิดเป็นหนังสือ **วินัยชาวพุทธ** ซึ่งต้องการชี้แจงลงไปอีก แต่ท่านที่เอาใจใส่เรื่องนี้ก็ยิ่งว่ามาก ก็ยอมรับจริงๆ ว่า **วินัยชาวพุทธ** ก็ยังมาก

คราวนี้นับว่าเป็นโอกาสที่มีเหตุอ้างอิง จึงได้จัดวางหลัก ๒ อย่างนั้นขึ้นมาเป็นร่างไว้ คือ หลักศรัทธา เรียกว่า **“หลักการ”** กับหลักปฏิบัติ เรียกว่า **“ปฏิบัติการ”**

ที่นี่ เรามาช่วยกันทำให้เป็นข้อน้อยๆ หน่อย อาตมาเหมือนตั้งตุ๊กตาเสนอไว้ แล้วก็มาช่วยกันดู

สองหลักนั้น เรียงกัน เกิดเป็น **“หลักชาวพุทธ”** ขึ้นมา

โยมผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง* ปรารภว่า “เด็กสมัยนี้พอโตเป็นสาวแล้ว บางทีไม่รักนวลสงวนตัว ทำอะไรไม่ได้ก็ไปมีอาชีพที่ไม่งาม เป็นห่วงมาก” นี่ก็เท่ากับเป็นการย้ำว่าต้องช่วยกันอย่างจริงจัง ทำเรื่องการศึกษาให้ชัด เพราะการศึกษาเป็นแกนเลยที่จะทำให้ประเทศชาติเป็นอย่างไร เป็นตัวสร้างฐานให้กับประเทศชาติ

ในเรื่องนี้ อยากจะให้หลักที่กะทัดรัดชัดเจน และหลักนั้นก็ ๒ หมวด คือ หลักความเชื่อ แล้วก็หลักปฏิบัติ หรือหลักที่เป็นข้อปฏิบัติ ให้รู้กันว่า ถ้าเป็นชาวพุทธแล้ว จะต้องมีการกระทำอันนี้ชัดออกมาเลย

* ผู้ใหญ่ คือ หม่อมหลวงอนงค์ นิลอุบล

When I first did something about this, I came up with a book entitled *A Constitution for Living*. That was a long time ago. The book seemed to bring together too many principles; it was still quite extensive. I subsequently condensed it by keeping only those immediately relevant principles that I would like to pinpoint and the outcome was *The Buddhist's Discipline*. However, even those who seriously cared about this matter thought that the book contained too many details. I had to sincerely admit that *The Buddhist's Discipline* was indeed still extensive.

This time around, we are fortunate to have something to refer to. I have roughly put these two tenets together: the tenet of faith, called "**principles,**" and the tenet governing conduct, called "**practices.**"

Now, let's put them into rules, bearing in mind that there should not be too many. My proposal here is just a model that you can help improve.

Put side by side, the two tenets have come to be "The Buddhist's Tenets"

An elderly patron^{*} expressed her concern: "Girls these days when they reach puberty are sometimes morally loose. When they can't find any job, they sometimes resort to the world's oldest profession; it is most worrying." This reiterates the need that we have to join forces to clarify the essence of education: a key instrument in shaping the country and laying its foundations.

^{*}The elderly patron is Mom Luang Anong Nil-ubol.

ทั้งนี้ ถ้าเราฝึกตั้งแต่เป็นนักเรียนได้ก็ดี โดยถือว่า นักเรียนจะต้องศึกษาโดยมีหลักการและกระทำอย่างนี้ในที่นี้ ได้ลองตั้งเป็นร่างมาเป็นเพียงข้อเสนอแนะพิจารณาเท่านั้น ก็อยากจะให้มาช่วยกัน ถ้าเห็นด้วยว่าน่าจะมีหลักการอย่างที่ว่านั้น ก็มาพิจารณา แล้วจะคิดวางอย่างไร เอาข้อไหนบ้าง และเขียนข้อความอย่างไรให้มันง่าย ก็ช่วยกัน

ตามตัวอย่างนี้ เพื่อจะวางหลักที่เข้าใจง่ายและจำง่าย ก็ได้เขียนมาให้ให้เลือกกัน ข้อเดียวกัน ความหมายเดียวกัน เขียนมาให้ดู ๓ จำนวน ก็เลือกเอาจำนวนใดจำนวนหนึ่ง อาจจะเลือกเอาจำนวนที่ง่าย หรือว่าชัดเจน ไม่ยากนัก อันไหนเหมาะที่สุดก็ช่วยกันดู

ตัวอย่างนี้ คือข้อแรกใน หลักการ

- มีโพธิศรัทธา เชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาปัญญาให้เป็นพุทธะ
- มนุษย์จะประเสริฐได้เพราะฝึกตนด้วยสิกขา/ด้วยการศึกษา
- มนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐด้วยการฝึก

จำนวนที่ ๑ ว่า “มีโพธิศรัทธา เชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาปัญญาให้เป็นพุทธะ” ถ้าเขียนอย่างนี้ก็มีความหมายแบบเต็มไปเลย แต่อาจจะยากไป

In this regard, I would like to have an explicit and concise set of tenets. The set should have two parts: the principle of faith and the principle of moral conduct that categorically specifies items of practice observed by Buddhists.

That is to say, if we train them when they are still school children, it's all to the good. I just presume that in the course of their education, children have to be instilled with certain principles and are required to put them into practice. I have, therefore, drafted something to start with. I would like to have your views on the principles proposed. If you agree that there should be such principles, we will then think of how to organize the contents, what items to select, and how the text should be written for easy understanding.

As shown in this example, to lay down tenets that are easy to understand and remember, I have written three versions of the same item with the same meaning so that you can choose any one of them. You might choose the version that is easy or the one that is clear yet not so difficult. Whichever is the most appropriate, please take a look together and choose.

This example refers to the first item of the principles.

- Having confidence in the enlightenment of the Buddha; that is, everyone has the potential to develop his intellectual faculties to attain enlightenment.
- Humans can become noble beings if they train themselves with sikkhā / with education.
- Humans can become noble beings through training.

Written in this way, the first version renders the content in full, but might be too difficult.

ก็ดูสำนวนที่ ๒ ว่า “มนุษย์จะประเสริฐได้เพราะฝึกตนด้วยสิกขา” หรือจะใช้คำว่า “ด้วยการศึกษา” ก็แล้วแต่

แล้วก็สำนวนที่ ๓ ง่ายๆ ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐด้วยการฝึก”

นี่เป็นตัวอย่างให้เราช่วยกันปรับสำนวน ส่วนตัวหัวข้อนั้นก็ตั้งไว้ให้พิจารณาดู ทั้งหมดนั้นสามารถเปลี่ยนแปลง จะตัดออกไป หรือจะเพิ่มเข้ามา ก็ได้ทั้งนั้น ถ้าเห็นด้วยว่าควรมีหลักไว้ ก็ต้องช่วยกัน

ที่นี่ อาตมาจะอ่านหลักที่ร่างมาให้ฟังก่อน บอกแล้วว่า มี ๒ หลัก คือ หลักการ และ ปฏิบัติการ จะอ่านชุดแรก คือ หลักการ ทั้งหมดก่อน

หลักการนี้ ได้เขียนไว้ในลักษณะเป็นปฎิญา ซึ่งก็เพียงเสนอให้ดู ถ้าไม่เขียนในลักษณะเป็นปฎิญา จะเขียนอย่างอื่นก็ได้ โดยตัดคำว่า “ข้าฯ” ออก

๑. หลักการ

- ข้าฯ เชื่อว่า มนุษย์จะประเสริฐได้เพราะฝึกตนด้วยสิกขา (หรือ ด้วยการศึกษา)
- ข้าฯ จะฝึกตนให้มีปัญญา มีความบริสุทธิ์และมีเมตตากรุณาตามอย่างพระพุทธเจ้าที่เรานูชา
- ข้าฯ ถือธรรม คือความจริง ความถูกต้องดีงาม เป็นใหญ่ เป็นมาตรฐาน (หรือ เป็นเกณฑ์ตัดสิน)

Take a look at the second version. Use the expression “with education” if you prefer.

The third expresses the point quite simply.

The above example is just something that you can examine and whose wording you can help polish. As for the topics, they are merely suggestions. All of these can be changed; it is perfectly all right for you to leave out or add words. If you agree that there should be some tenets to guide us, you must all help.

Now I will read out to you the tenets I have drafted. As I mentioned earlier, there are two of them—one called “*principles*” and the other “*practices*.” I will begin with the first set, the one on theory.

This set is in the form of a pledge or declaration. If you don’t want it in this form, you can leave out the word “I,” and rephrase it differently.

I. Principles

- I believe that humans can become noble beings through self-training with *sikkhā* (or with education).
- I will train myself to attain wisdom, purity, and compassion following in the footsteps of the Buddha, whom we all worship.
- I will hold the Dhamma—the truth, righteousness, and virtue—as supreme and as standard (or criterion).

- ข้าฯ จะสร้างสังคมตั้งแต่นั้นบ้าน ให้มีสามัคคี เป็นที่กัลยาณมิตรมา
เกื้อกูลร่วมกันสร้างสรรค์
- ข้าฯ จะสร้างความสำเร็จด้วยการกระทำที่ดีงามของตน โดยพากเพียร
อย่างไม่ประมาท

อันนี้ก็คือหลักศรัทธาในพระรัตนตรัย และหลักกรรม นำมาเขียนใน
สำนวนใหม่

ในเรื่องหลักศรัทธาของชาวพุทธนี้ ขอแทรกนิดหนึ่ง คือเรามักจำกัน
มาว่า “ลัทธิ ๔” บางทีบอกว่าเป็นลัทธิของชาวพุทธ ๔ ข้อ หลายท่านคง
จำได้ คือ กรรมลัทธิ วิปากลัทธิ กัมมัฏสกลตลัทธิ และตถาคตโพธิลัทธิ
ถ้าใครไม่เคยได้ยิน ก็หมดเรื่องไป แต่สำหรับผู้ที่เคยได้ยิน หรือจำได้ ขอ
ทำความเข้าใจว่า ที่จริง ลัทธิ ๔ ข้อชุดนี้ ไม่มีในของเดิม ไม่มีหลักฐานมา
แต่เดิม แต่คนไทยถือสืบๆ กันมา

ส่วนหลักศรัทธาของเดิมที่มีมาเก่าที่สุด ได้แก่ในพระไตรปิฎก มีอย่าง
เดียวคือตถาคตโพธิลัทธิ หรือไม่กี่ ๓ คือศรัทธาในพระรัตนตรัย
(รัตนัตตยลัทธิ)

ต่อมาในชั้นอรรถกถา ท่านจัดไว้เป็นลัทธิ ๒ อย่าง คือ

- ๑) ตถาคตโพธิลัทธิ หรือรัตนัตตยลัทธิ อันใดอันหนึ่ง (คือ
ตถาคตโพธิลัทธิ หรือรัตนัตตยลัทธิ แทนกันได้) และ
- ๒) กรรมผลลัทธิ ศรัทธาในกรรมและผลของกรรม

- I will create an atmosphere of social harmony, starting with my home so that it will be a place where good friends gather and offer mutual help in constructive endeavors.
- I will build up success with my own virtuous deeds through perseverance and heedfulness.

These are the principles of faith in *the Triple Gem* and of *kamma* rewritten in a new version.

May I digress a little regarding the Buddhist's tenet of faith? We generally remember it as the four faiths. As many of you might recall, sometimes it is referred to as "the four beliefs of the Buddhist," namely, belief in kamma [i.e. volitional action], belief in the consequences of kamma, belief in the individual ownership of kamma, and belief in the enlightenment of the Buddha. For those who have not heard of these terms, nothing needs to be elaborated here. But, for those who have heard of them or can recall them, let me make it clear that actually the four faiths is not in the original text and there has been no evidence that it ever is. However, it has been handed down as such among Thai people for generations.

The original and oldest statement of faith to date is found in the Pali Canon. There is only one—faith in the enlightenment of the Buddha (*tathāgatabodhi-saddhā*), or, alternatively, threefold—faith in the Triple Gem (*ratanattaya-saddhā*).

Subsequently at the commentary level, faith falls into two categories:

1. Belief in the enlightenment of the Buddha or belief in the Triple Gem; either one (as the two are interchangeable);
2. Belief in kamma and its results.

มี ๒ ข้อแค่นี้ ข้อที่หนึ่ง เป็นเรื่องของพระรัตนตรัย ข้อที่สอง เป็นเรื่องของการไม่ต้องมี ๔ ข้ออย่างที่จำสับสนกันมา

ที่นี้ หันมาดูหลักตามหัวข้อที่เขียนมาให้ดูเป็นปัญญา จะเห็นว่า

ข้อ ๑ “เชื่อว่ามนุษย์จะประเสริฐเลิศสุด แม้กระทั่งเป็นพุทธะได้ เพราะฝึกตนด้วยสิกขา” ก็คือพุทธะ (พระรัตนตรัย ข้อ ๑)

ข้อ ๒ “จะฝึกตนให้มีปัญญา มีความบริสุทธิ์ และมีเมตตากรุณา ตามอย่างพระพุทธเจ้า...” ก็พุทธะอีก

ข้อ ๓ “ถือธรรม คือความจริงความถูกต้องดีงาม เป็นใหญ่ เป็นมาตรฐาน” ข้อนี้คือธรรมะ

ข้อ ๔ “จะสร้างสังคมตั้งแต่ในบ้าน ให้มีสามัคคี เป็นที่กัลยาณมิตร มาเกื้อกูลร่วมกันสร้างสรรค์” ข้อนี้คือ สังฆะ และ

ข้อ ๕ “จะสร้างความสำเร็จด้วยการกระทำที่ดีงามของตน โดยพากเพียรอย่างไม่ประมาท” ข้อนี้คือหลักกรรม

There are only two categories. The first concerns the Triple Gem; the second is about kamma. Therefore, there is no need for the four categories as have been remembered and passed down to us.

Now let us look at the statements that I have drawn up as declaration of faith. You will see [that they are based on the two categories of faith mentioned above].

1. "I believe that humans can become the noblest of beings and even fully enlightened ones through *sikkhā* or training." This has to do with the *Buddha* (the first of the Triple Gem).

2. "I will train myself to attain wisdom, purity, and compassion, following in the footsteps of the Buddha ..." This also has to do with the *Buddha*.

3. "I will hold the Dhamma—the truth, righteousness, and virtue—as my overriding concern, and standard." This has to do with the *Dhamma*.

4. "I will create an atmosphere of social harmony, starting with my home so that it will be a place where good friends gather and offer mutual help in constructive endeavors." This has to do with the *Sangha*, [or the Community of Holy Disciples].

5. "I will build up success with my own good deeds through perseverance and heedfulness." This has to do with the principle of *kamma*.

ข้อแรก คือจุดเริ่ม เป็นศูนย์รวมของ “หลักชาวพุทธ”

สำหรับข้อ ๑ ขอย้ำว่าเป็นจุดเริ่ม และเป็นจุดรวมสำคัญ

ที่ว่าเป็นจุดเริ่ม คือ เป็นศรัทธาพื้นฐานของชาวพุทธ ศรัทธาเป็นจุดเริ่ม เมื่อเชื่ออย่างไรก็จะตามมาด้วยการที่จะทำอย่างที่เขาเชื่อ นั่น และที่ว่าเป็นจุดรวม คือเป็นจุดโยงตัวเราไปถึงพระพุทธเจ้า ที่จะทำให้พระองค์ทรงนำพาเราไปได้

ขออธิบายเพิ่มเติมเล็กน้อยว่า ศรัทธาพื้นฐานของชาวพุทธ คือ โภธิศรัทธา (เรียกให้เต็มว่า ตถาคตโภธิศรัทธา) แปลว่า ความเชื่อความมั่นใจในโภธิ คือปัญญาตรัสรู้ของตถาคต พุทธต่างๆ ว่า ความเชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์ตรัสรู้กลายเป็นพระพุทธเจ้า

มนุษย์จะมีปัญญาที่พัฒนาขึ้นมาเป็นโภธิที่เรียกว่าตรัสรู้ได้ ก็ด้วยการฝึก (ทมะ) การศึกษา (สิกขา) หรือการพัฒนา (ภาวนา)

พระพุทธศาสนามีหลักการที่รองรับศรัทธานี้ว่า มนุษย์ที่ฝึกแล้ว (ทันตะ) จบการศึกษาแล้ว (อเสกชะ/อเสชะ) พัฒนาแล้ว (ภาวิตะ) ก็คือเป็น “พุทธ” เป็นผู้เลิศประเสริฐสูงสุด เหนือกว่าเทวะและมนุษย์ทั้งปวง (คำว่า “เทวะ” นี้รวมทั้งพระพรหมด้วย)

ดังคาถาภาษิตที่ขอยกมาเป็นตัวอย่าง (ขุ.ธ.๒๕/๓๓/๔๗; ส.น.๑๖/๗/๒๔/๓๓๑; อัง.ปญจก.๒๒/๓๑๔/๓๘๖; ส.ส.๑๕/๒๕๗/๗๔; พุ.อิตี.๒๕/๒๖๓/๒๗๒ ตามลำดับ)
ดังนี้

The first item is the starting point, the pivot of "The Buddhist's Tenets"

I would like to stress again here that the first item is the starting point and the unifying point of paramount importance.

It is designated as the starting point because it is the basic faith of Buddhists. Whatever faith one holds, one will always act in line with that faith. It is also designated as the unifying point because it forms a connection between us and the Buddha, by which means we can be guided by the Buddha.

May I explain a little more here that the Buddhist's underlying belief is bodhi-saddhā (the shortened form of tathāgatabodhi-saddhā), which means confidence in bodhi or the Buddha's enlightenment wisdom? To put it simply, the term refers to confidence in wisdom that enables a human to attain enlightenment and become a Buddha.

Humans will gain wisdom that can be developed into supreme knowledge known as enlightenment through training (dama), education (sikkhā), or development (bhāvanā).

Buddhism has a principle supporting this belief that a human who has trained (danta), completed his education (asekkha/asekha) and fully developed (bhāvita) has become a "Buddha," the noblest of all beings, transcending all devas and men (the term "devas" includes brahmas of the Form and Formless Planes).

The following verses are cited as illustrations (*Dh 322; S.II, 284; A. III, 346; S.I, 53; It, 79, 80*, respectively) thus:

ทนต์ เสฏโฐ มนุสเสสุ

บรรดามนุษย์ ผู้ประเสริฐสุด คือคนที่ฝึกแล้ว

วิชาจรณสมปโน โส เสฏโฐ เทวมานุเส

ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เป็นผู้ประเสริฐ

สุด ทั้งในหมู่มนุษย์และมวลเทวา

มนุสสุกตัม สมพุทฺธํ อุตตทนต์ สมหิตํ ...

เทวาปี ตัม นมสฺสนฺติ

องค์พระสัมพุทธ ทั้งที่เป็นมนุษย์ แต่ทรงฝึก

พระองค์แล้ว มีพระเหตุภัยเนาแน่นิ่ง แม้

เทพทั้งหลายก็น้อมนมัสการ

โย สीलวา ปญฺญวา ภาวิตตฺโต

สมหิตโต ฌานโร สตีมา

.....

ตถาวีรํ เทวตา ปุชฺชนฺตีติ ฯ

บุคคลใด มีศีล มีสมาธิ ยินดีในฌาน มีสติ มี

ปัญญา เป็นภาวิตัตต์ (มีตนที่พัฒนาแล้ว) ...

เหล่าเทวดาบูชาบุคคลเช่นนั้น

สตถา หิ โลกเ ปจ โม มหาลี

ตสฺสนฺวโย สวโก ภาวิตตฺโต

อถาปโร ปาฎิปโทปี เสฏโฐ

พหุสฺสุโต สीलวตฺตูปนฺโน

เอเต ตโย เทวมนุสฺสเสฏฺฐา

Danto seṭṭho manussesu

Of all humans, he who has trained himself is the noblest.

Vijjācaraṇasampanno *so seṭṭho devamānuse*

He who is perfect in true knowledge and conduct is
the noblest among men and devas.

Manussabhūtaṃ sambuddhaṃ *attadantaṃ samāhitaṃ ...*
Devāpi taṃ namassanti *.....*

The Buddha, despite being a human, has trained
himself, with his mind steadfast and firmly
established—even devas pay respect to him.

Yo sīlava paññavā bhāvitatto
Samāhito jhānarato satīmā
.....

Tathāvidhaṃ devatā pūjayanīti

One who is virtuous, concentrated, delighted in
meditative trance, mindful, wise, with his self
developed ... Devas pay homage to such a one.

Satthā hi loke paṭhamo mahesī
Tassanvayo sāvako bhāvitatto
Athāparo pāṭipadopi sekkho
Bahussuto sīlavatūpapanno
Ete tayo devamanussaseṭṭhā

แท้จริงนั้น ที่ ๑ ในโลก คือ พระศาสดา องค์ผู้
 มหาลิ (ผู้แสวงคุณยิ่งใหญ่) ตามต่อพระองค์มา
 (เป็นที่ ๒) คือ พระสาวกผู้ภาวนิตัตต์ (มีตนที่
 พัฒนาแล้ว/พระอรหันต์) ถัดมาอีก (เป็นที่ ๓)
 คือ พระเสขะ (อริยชนที่ยังศึกษา) ผู้พหุสูต
 ประกอบด้วยศีลและวัตร แม้ยังปฏิบัติดำเนิน
 อยู่ บุคคล ๓ เหล่านี้ เป็นผู้ประเสริฐสุด ทั้ง
 ในหมู่มนุษย์และมวลเทวา

ทั้งนี้ ก็รวมอยู่ในพระพุทธรูป ที่สวดและกล่าวกันอยู่เสมอนั่นเอง
 ที่ว่า

สตุถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา

พระผู้มีพระภาค องค์พุทธะ พระศาสดาของเทวะ
 และมนุษย์ทั้งหลาย

ควรย้าว่า โปธิศรัทธา ได้แก่ความเชื่อความมั่นใจใน “โพธิ” คือ
 ปัญญาของมนุษย์ที่พัฒนาจนตรัสรู้เป็นพุทธได้นี้ เป็นจุดเริ่มของชาวพุทธ
 ที่พระพุทธรูปเจ้าตรัสอยู่เสมอ ขอยกพุทธพจน์มาให้ดูกันสักแห่งหนึ่ง (อง.สตุตท.
 ๒๓/๖๔/๑๑๐, นครสูตฺรนี้ ค่อนข้างยาว มีคำอุปมาและคำ อธิบายธรรมข้ออื่น แต่ไม่ได้ยก
 มาแสดงไว้ด้วย เพราะมุ่งให้ชัดเฉพาะศรัทธา) ดังนี้

Indeed, the first in the world is the Teacher, the great sage (the seeker of great virtue). After him (the second) comes the disciple with his self developed (i.e. an arahant). Next (the third) comes the sekha (i.e. a noble individual still in training), learned, endowed with good virtues and practices though still practicing. These three types of personages are the noblest among devas and men.

All of this is included in the chant proclaiming the epithets of the Buddha that we regularly recite:

Satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā

The Exalted One, the Buddha, the Teacher of devas and men ...

It should be stressed again here that **bodhi-saddhā**, the belief and confidence in "**bodhi**," or wisdom that humans can develop up to the attainment of enlightenment is the starting point for Buddhists. It occurs frequently in the Buddha's teachings. The following excerpt will serve as an illustration (*A IV, 109*; Nagara Sutta is quite long, containing analogies and explications about other items of the Dhamma that have not been cited here as the purpose is just to explicate saddhā).

กตเมหิ สตตหิ สทฺชมเมหิ สมฺนฺนาคโต โหติ? ...
 อริยสาวโก สทฺโธ โหติ สทฺทหติ ตถาคตสฺส โโพธิ์: อิติปิ โส
 ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต
 โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตถา เทวมนุสฺसानํ
 พุทฺโธ ภควาติ; สทฺเชสิโก ภิกฺขเว อริยสาวโก อุกฺกุสลํ
 ปชหติ กุสฺลํ ภาวติ สาวชฺชํ ปชหติ อนวชฺชํ ภาวติ สุทฺธํ
 อุตฺตानํ ปรีหริติ; ... หิริมา ... โอตตปฺปิ ... พหุสฺสุโต ...
 อารทฺธวิริโย ... สติมา ... ปญฺญา ...

อริยสาวกประกอบด้วยสัทธิธรรม ๗ ประการ
 อะไรบ้าง? ภิกษุทั้งหลาย (๑) อริยสาวกเป็นผู้มี
 ศรัทธา เชื่อโพธิ (ปัญญาตรัสรู้) ของตถาคต ว่า แม้
 เพราะเหตุนี้ๆ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นพระ
 อรหันต์ ฯลฯ เป็นผู้ตื่น เป็นผู้จำแนกธรรม, อริยสาวก
 ผู้มีศรัทธาเหมือนเป็นเสาหลักประตูเมือง* ย่อมละ
 อุกุศล เจริญกุศล ละกรรมที่มีโทษ เจริญกรรมอันไม่มี
 โทษ บริหารตนให้บริสุทธิ์ ... (๒) มีหิริ ... (๓) มี
 โอตตปปะ ... (๔) เป็นพหุสูต ... (๕) มีความเพียร
 มุ่งมั่น ... (๖) มีสติ ... (๗) มีปัญญา ...

* เอลิกา แปลกันว่า เสาระเนียด แต่ที่นี้ถือตามความหมายว่า “เอลิกาติ นครทวารุสฺสุ อุฏฺฐาปิเต
 เอลิกถมฺเภา” (ชา.ธ.๑๐/๓๒๐)

*Katamehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti? ...
 Ariyasāvako saddho hoti saddahati tathāgatassa bodhi: itipi
 so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno
 sugato anuttaro purisadammasārathi sathā devamanussānaṃ
 buddho bhagavāti; saddhesiko bhikkhave ariyasāvako
 akusalaṃ pajahati kusalaṃ bhāveti sāvajjaṃ pajahati
 anavajjaṃ bhāveti suddhaṃ attānaṃ pariharati; ... hirimā
 ... ottappī ... bahussuto ... āradhaviṛiyo ... satimā ...
 paññavā ...*

What are the seven good qualities possessed by the noble disciple? O monks! (1) The noble disciple is endowed with faith, confident in the Thus-come's bodhi (enlightenment wisdom): thus indeed, that Blessed One is the Holy One; ...; he is awakened; he is the discerner of the Dhamma. The noble disciple endowed with faith is like a pillar at the city gate,* dispelling demerit and developing merit, dispelling the faulty and developing the non-faulty, maintaining purity of self ...; (2) endowed with moral shame ...; (3) endowed with moral dread ...; (4) learned ...; (5) exertive ...; (6) mindful ...; (7) wise....

* The Pali word *esikā* is generally translated as "fence post" but here it is rendered, following the commentary on Jātaka No. 545, in the sense of "esikāti nagara dvāresu upaṭṭhāpīte esikathambhe ..."

โพธิศรัทธา หรือศรัทธาในโพธิปัญญา^{นี้} เป็นจุดเริ่มที่เป็นศูนย์กลาง ซึ่งโยงตัวเราเองให้ถึงองค์พระพุทธรเจ้า ว่าตัวเรา^{นี้}ก็มีความเป็นมนุษย์อย่างพระองค์ที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาก่อนจนได้ตรัสรู้^{นี้} ดังนั้น เราจึงมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นพุทธะอย่างพระองค์ได้ ^{นี้}ก็คือ ศรัทธาในศักยภาพของมนุษย์ ที่เชื่อมั่นว่าจะศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนให้ประเสริฐเลิศสูงสุดได้ จะเรียกว่า “ศรัทธาในโพธิของตถาคต” หรือให้คล้องลิ้นว่า “ศรัทธาในโพธิปัญญาของตถาคต” ก็ได้

สัตว์ทั้งหลายที่เลิศประเสริฐ มีคุณานุภาพ และฤทธานุภาพมากมาย อย่างมหัศจรรย์ ก็เพราะมีคุณสมบัติอยู่ในตัว หรือพัฒนาคุณสมบัติ^{นี้}ขึ้นมา อย่างโยคีฤาษีแต่โบราณที่ว่าบำเพ็ญตบะจนเอาชนะเวทดาได้ สามารถสาปเทพยงใหญ่ให้เป็นไปต่างๆ จนกระทั่งมนุษย์ยุคปัจจุบันที่คิดค้นพัฒนาเทคโนโลยีจนเห็นอวกาศท่องไปในจักรวาลได้ ก็ด้วยการฝึกฝนพัฒนาพลังจิตพลังปัญญาความรู้ความสามารถจนเกิดมีฌานวิสัยและญาณวิสัยอย่างวิเศษขึ้นมา

แต่จะเห็นว่า ทั้งมนุษย์และเทวดาที่เก่งกล้ายิ่งใหญ่ทั้งหลาย ก็ยังมีทุกข์และก่อภัยทำร้ายแย่งชิงเบียดเบียนกัน เพราะความโลภบ้าง เพราะแรงโทสะพิโรธโกรธเกรี้ยวบ้าง ตลอดจนถูกความลุ่มหลงมัวเมาครอบงำ

Bodhi-saddhā or faith in the enlightenment of the Buddha is the starting point, the base that connects us with the Buddha. It focuses on the fact that we are humans like the Great Teacher, who, prior to his enlightenment, had cultivated a wide variety of perfections. We, therefore, have the potential to develop and attain enlightenment like him. In other words, it is faith in the potential of humans who are confident that with training they will develop into the noblest of beings. This can be called "faith in the Tathāgata's bodhi" [i.e. in the Thus-come's enlightenment], or in easier and more familiar terms, "faith in the Tathāgata's bodhi-paññā" [i.e. in the Thus-come's enlightenment wisdom].

Noble beings with miraculously great power of virtue and great mental power either possess them as their inherent attributes or have acquired them through [self-]development. For instance, ascetics and hermits in ancient times are said to have practiced religious austerities to such an extent that they could defeat divine beings, and were able to curse and condemn powerful gods to suffer calamities. Humans nowadays have researched and developed technologies that enable them to fly and travel in space. All of these activities are possible because they have trained and developed their mental power, intellectual power, knowledge, and ability until superb meditative trance (jhāna) and insight (ñāṇa) have arisen in them.

However, it is evident that, no matter how clever and great they are, humans and divine beings still suffer; they endanger, harass, and harm one another through greed, anger or being overwhelmed by delusion and intoxication.

ทั้งตำนานและประวัติศาสตร์ล้วนเต็มไปด้วยบันทึกเรื่องราวแห่งความวุ่นวายและความพินาศจากการที่บรรดาผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลายตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลสที่แรงร้าย และถูกกิเลสเหล่านั้นครอบงำซึ่งนำทางการ

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า มนุษย์สามารถพัฒนาสูงขึ้นไปอีกให้หลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของกิเลสทุกอย่าง และจากเงื่อนปมแห่งความทุกข์ทุกประการ เป็นอิสระอย่างแท้จริง

ผู้ที่พัฒนาได้ถึงขั้นสูงสุดอย่างนั้น เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อมสมบูรณ์ ทั้งพลังจิต พลังปัญญา และมีความสามารถในการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องได้ผลดี ทั้งด้านวัตถุ ด้านธรรมชาติ และด้านสังคม

คุณสมบัติที่มากมายนั้น จัดได้เป็น ๓ ด้าน คือ มีปัญญาอันเป็นญาณวิสัยอย่างสูงที่เรียกว่าโพธิ และด้วยพลังปัญญานั้น ก็มีอิสรภาพอย่างแท้จริง เป็นผู้ที่บริสุทธิ์หลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของกิเลสของประดากิเลสทุกอย่าง และจากเงื่อนปมแห่งทุกข์ทั้งหมด มีความสุขที่จริงแท้สมบูรณ์

แล้วในสถานะที่เป็นผู้อิสระเหนือการครอบงำของกิเลส จึงแทนที่จะใช้ปัญญาทำการในทางรับใช้กิเลสเพื่อข่มเหงทำร้ายรังแกใครๆ ก็กลายเป็นว่า ความเป็นอิสระและอยู่เหนือทุกข์ภัยนั้น เปิดโอกาสให้ปัญญามองเห็นสภาพของมนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่ถูกทุกข์ภัยบีบคั้นดิ้นรนเดือดร้อนกันอยู่

Myths, legends and history are all full of accounts and records of confusion and destruction caused by powerful people who had been under the control and direction of harmful defilements.

The Buddha has taught us that humans are able to develop themselves further and further until they can escape from the dictates of all taints and from all complexities of suffering, and become really liberated.

Those who have developed to such high levels are fully qualified to exercise the power of their mind, wisdom, and ability appropriately over their environment to achieve desirable results in material, natural, and social terms.

These numerous attributes can be seen in three aspects. In the case of wisdom, it can develop to a high level of insight, known as **bodhi** or enlightenment. When a person reaches that stage, he attains real freedom, has gained **purity** and is released from the domination and control of all taints and from all complexities of suffering. At this point, he has achieved true and perfect happiness.

A person who is liberated from the domination of defilements will not put his wisdom at their service to abuse or persecute anyone. Instead, his freedom and being above suffering and danger has enabled his wisdom to penetrate through the condition of humans and other beings that are being beset by suffering and danger, struggling, and having trouble.

ดังนั้น เหมือนคนที่ไม่ถูกผูกมัด เมื่อเห็นผู้อื่นถูกมัดอยู่ ก็เกิดความ
มีจิตใจเฝ่ปรารถนาแรงกล้าที่เรียกว่ามหากรุณา ที่จะไปแก้มัดกำจัดทุกข์
ภัยช่วยให้สรรพสัตว์หลุดพ้นจากทุกข์ด้วย

ผู้ที่พัฒนาตนสูงสุด คือเป็นพุทธะ มีคุณสมบัติใหญ่ ๓ อย่างนี้ จึง
เป็นผู้ที่ประเสริฐสูงสุดเหนือกว่าหมู่มนุษย์และมวลเวทว

แม้ผู้ใดเพียรพยายามพัฒนาเสริมสร้างคุณสมบัติเหล่านี้ตามอย่างองค์
พระพุทธรูปนั้น ก็ถือว่าเป็นผู้ประเสริฐเชิงเดียวกันด้วย

นี่ก็ค้อมาถึงหลักการข้อที่ ๒ ซึ่งสืบเนื่องจากข้อที่ ๑ นั่นเอง

จึงเป็นอันว่า ข้อ ๑ และข้อ ๒ เป็นหลักแห่ง “พุทธะ” ด้วยกัน แต่
มองให้ชัดเป็น ๒ ด้าน คือ ข้อ ๑ เป็นหลักแห่งความเป็น “พุทธะ” เป็นขั้น
ของตัวหลักการหรือเป็นขั้นทำเหตุ ส่วนข้อ ๒ เป็นหลักแห่งองค์พระ
“พุทธะ” เป็นขั้นสำเร็จผลที่จะออกสู่ปฏิบัติการ

ในข้อ ๑ พระโพธิสัตว์สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าได้ด้วยบำเพ็ญ**บารมี**
คือพัฒนาหรือเจริญ**ปัญญา** และ**บุญญ์** (บุญ, ความดีงามความสามารถ)
ให้บริบูรณ์จนจบไตรสิกขา แล้วก็ถึงข้อ ๒ คือสมบรูณ์ด้วยอัสตัตตะ และ
พร้อมที่จะบำเพ็ญปรัตตะ จนเป็นโลกนาถะ

Therefore, it is like a person who is not bound, when seeing others that have been bound up, comes up with a strong determination called mahākaruṇā (great compassion) to unbind them and rid them of suffering and danger, thereby helping to release all living beings from suffering as well.

A person who has developed to the highest level is a Buddha with these three major attributes. He is thus the most noble, superior to all men and devas.

Anyone who has struggled to cultivate these attributes, following the example set by the Buddha is considered a noble being in the same way.

That is, we have now got to the second principle, which derives from the first.

It is evident now that both the first and second principles are based on the Buddha. However, we can look at them as two aspects. The first is the principle of Buddhahood; it is on the theoretical level, the root condition. The second is the principle of the Buddha per se, the level of achievement that leads to practical application.

On the first principle, a bodhisatta [or future Buddha] becomes a Buddha through cultivating perfections, that is, developing **wisdom** and accumulating **merit** (virtues, and abilities) to the full until he has completed the Threefold Training. Then it comes to the second principle; that is to say, he has completely achieved his own welfare and is ready to help others achieve theirs to the extent that he has become protector of the world.

คนที่เรียกว่าชาวพุทธ ในความหมายหนึ่งก็คือ เป็นผู้ที่เรียนรู้และฝึกฝนพัฒนาตนให้มีคุณสมบัติดีงามทั้งหลายเพิ่มสูงขึ้นไป จนปัญญาเปี่ยมสมบูรณ์ถึงขั้นที่ทำให้จิตใจเป็นอิสระ พ้นกิเลสได้ ไร้ทุกข์ แล้วชวนขยายมุ่งแต่จะไปปลดเปลื้องทุกข์ภัยช่วยให้มวลมนุษย์ประสบประโยชน์สุขด้วยการุณยธรรมอย่างทีกล่าวแล้ว

ถึงตอนนี้ก็คือว่า โปธิศรัทธา ได้โยงเรามายังการฝึกการศึกษาที่จะพัฒนาตัวเราที่เป็นมนุษย์นี้ ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนกว่าจะมีปัญญาที่เป็นโพธิ อันทำให้เป็นพุทธะ นี่ก็คือ ศรัทธาเรียกร่องลึกขาน หรือศรัทธา นำไปสู่การศึกษา ที่ตระหนักว่าจะต้องพัฒนาฝึกฝนทำคนให้งอกงามจนประเสริฐเลิศสูงสุด

ในเวลาเดียวกัน ศรัทธาในโพธิปัญญา ที่ตรัสรู้ ก็คือตรัสรู้ธรรม จึงหมายถึง ศรัทธาในธรรมที่องค์พุทธะได้ตรัสรู้ด้วย และเพราะรู้ธรรมนี้แหละจึงเป็นพุทธะ นี่ก็คือ ศรัทธาในธรรม อันเป็นความจริงแห่งธรรมดา ซึ่งต้องศึกษาโดยปฏิบัติให้สอดคล้องถูกต้อง จึงจะพัฒนาโพธิปัญญาขึ้นมา จนตรัสรู้เป็นผู้หลุดพ้นเป็นอิสระ เป็นพุทธะได้ แล้วด้วยมหากรุณาจึงนำธรรมนั้นแหละไปบอกกล่าวแนะนำสอนให้ผู้อื่นรู้ตามด้วย

A person who goes by the term "Buddhist" is, in one sense, one who has learned and trained himself to achieve all the good qualities and improve on them until his wisdom is fully developed and his mind is free, rising above defilements and suffering. When he reaches this level, with great compassion as mentioned earlier, he devotes himself entirely to liberating humankind of suffering and helping them attain happiness.

This is to say that **bodhi-saddhā** has connected us to the training and education that will develop us human beings and we will continue to grow until we gain supreme wisdom or bodhi, which makes us Buddhas. It is faith (saddhā) that demands education (sikkhā). In other words, faith leads to education, with the understanding that it must train and develop people so that they become most noble of beings.

At the same time, faith in the wisdom that leads to enlightenment, i.e. about the Dhamma, also refers to faith in the Dhamma, about which the Buddha has become enlightened, and it is on account of this enlightenment about the Dhamma that one has become a Buddha. This is faith in the Dhamma, the truth about nature. This is what one has to study by practicing appropriately so as to develop one's enlightenment wisdom until one becomes enlightened—being released, free, and awakened—and then, out of great compassion, imparts that Dhamma to others so that they will become enlightened as well.

ศรัทธาในโพธิปัญญา โยงไปหาศรัทธาในธรรม ที่องค์พุทธะได้ตรัสรู้และทรงนำมาสอนแสดง อันจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องสอดคล้อง แล้วด้วยศรัทธาในพุทธะและในธรรมนั้น เมื่อปฏิบัติธรรมตามธรรมนั้นถูกต้อง ก็เกิดผลเป็นจริงให้ประดาผู้ปฏิบัติมีปัญญาที่พัฒนาเป็นโพธิและเป็นพุทธะตามอย่างนั้นด้วย แล้วรวมกันเป็นชุมชนที่ติงามประเสริฐ อันเป็นประจักษ์พยานและเป็นแหล่งที่สื่อสำแดงแห่งธรรม ซึ่งผู้ที่ต้องการเข้าถึงธรรมจะพึงคบหาหรือเข้าร่วม ในฐานะเป็นแหล่งแห่งกัลยาณชนที่จะเป็นมิตรผู้ช่วยเอื้อช่วยนำในการที่จะเข้าให้ถึงธรรมนั้นด้วยต่อไป กับทั้งเป็นที่ซึ่งผู้ปฏิบัติได้ผลก้าวหน้าจะมาเข้าร่วมรวมกันเป็นชุมชนบุญเขต ที่เรียกว่าสังฆะ

ดังนั้น **โพธิศรัทธา** จึงโยงต่อมายัง **ศรัทธาในสังฆะ** คือความมั่นใจในสังฆะนั้น ว่าเป็นแหล่งแห่งอริยชนที่จะพึงอิงอาศัย และจะต้องร่วมกันสร้างสรรค์ให้คงมีอยู่เป็นชุมชนแกนกลาง ที่จะดำรงธรรม สื่อธรรม และเอื้ออำนวยอวยธรรมนั้นแก่สังคมาสืบต่อไป

Faith in enlightenment wisdom connects us to faith in the Dhamma that the Buddha has discovered, proclaimed and taught his followers, which they have observed and practiced correctly and accordingly. With faith in the Buddha and the Dhamma, those who have rightly followed the path of the Buddha will actually obtain the result expected. Their wisdom develops into enlightenment and they will become awakened ones. They will then join together and form a circle of good and noble men, which serves as living evidence and a center where the Dhamma is elucidated. Therefore, whoever wants to thoroughly understand the Dhamma should associate or make friends with these men as they will be of great help to him in getting to the heart of the Dhamma. Moreover, those who have made progress in their practice of the Dhamma will gather at this center, making it a community of merit called the Saṅgha.

Therefore, **faith in the enlightenment of the Buddha** is connected with **faith in the Saṅgha**, which is firmly believed to be where noble individuals can take refuge. It is a community that we all have to help create as the center that will maintain, explicate, and preach the Dhamma to society for future generations.

เป็นอันว่า โปธิศรัทธา ซึ่งเริ่มต้นที่องค์พระพุทธเจ้า โยงตัวเราด้วย ศรัทธาในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ อันเรียกร่องลิกษาที่จะพัฒนาศักยภาพนั้น ไว้กับพระพุทธคุณ ซึ่งโยงนำเราต่อไปยังศรัทธาในธัมมะ และศรัทธาในสังฆะ นี่คือครบองค์ที่เรียกว่าไตรรัตน์ เรียกรวมๆ ว่าเป็นศรัทธาในพระรัตนตรัย

เมื่อศรัทธาเรียกร่องลิกษา คือทำให้ไฟที่จะศึกษา ก็คือตระหนักรู้ การกระทำ ทั้งทางกาย วาจา และมโน (กาย-วาจา-ใจ) อันได้แก่การคิด การพูด และการเคลื่อนไหวใช้กาย เป็นสิ่งที่จะต้องฝึกอบรมพัฒนาให้ดีขึ้น ให้เจริญงอกงามขึ้น โดยเลิกละอกุศล และทำกุศลกรรมสูงยิ่งขึ้นไป นี่ก็คือการพัฒนากรรม ที่ท่านเรียกว่าการเจริญกุศล

การเจริญกุศลนั้น ก็คือการพัฒนาคุณสมบัติที่ดีงามให้เพิ่มพูนจนถึงความสมบูรณ์นั่นเอง

พูดง่ายๆ ว่า ลิกษาก็คือการพัฒนากรรมให้เป็นกุศลสูงขึ้นไป หรือกรรมที่ทำให้ดียิ่งขึ้นไปนั่นเอง คือการก้าวไปในลิกษา

ดังนั้น ในที่สุด ศรัทธาจึงมาลงท้ายที่ศรัทธาในกรรม หรือกรรมศรัทธา คือเชื่อมั่นในการกระทำที่มีผลเป็นไปตามเหตุปัจจัย ดังที่ชอบเรียกกันว่ากฎแห่งกรรม และมั่นใจในการที่จะต้องเจริญพัฒนากรรมให้ดีงามเป็นกุศลยิ่งๆ ขึ้นไป

เมื่อมาถึงศรัทธาในกรรม ก็คือมาถึงตัวจริงของเรื่อง ได้แก่ถึงขั้นลงมือทำ และนี่ก็คือเนื้อตัวแห่งชีวิตของเรา

It can be said that **bodhi-saddhā**, which starts with faith in the Buddha has connected us with faith in the potential of humankind demanding that sikkhā to develop it be based on the attributes of the Buddha, which connects us further to faith in the Dhamma, and faith in the Sangha. We have now the entire body of what we refer to as the Three Jewels. This can collectively be called **faith in the Triple Gem**.

Since faith demands training, people have to pay attention to education. They realize that their action through the body, speech, and mind—thinking, speaking, moving the body—needs training to advance to higher stages. To succeed, they have to refrain from doing bad deeds and carry out higher and higher meritorious deeds. This is a means of improving kamma, which is known as cultivation of one's merit.

Cultivation of one's merit is developing and increasing good qualities to attain perfection.

To put it simply, sikkhā is development of kamma so that it becomes better and better. In other words, kamma that has been increasingly improved means progress in sikkhā.

Therefore, we finally end up with **faith in kamma**. That is, we have confidence that action will yield result as a consequence of its causes and conditions, popularly known as the law of kamma. We also firmly believe that we have to go on improving good deeds so that they will become more and more meritorious.

When we get to faith in kamma, we come to the heart of the matter, the stage we have to practice. This is the essential part of our life.

หลักจะมัน ต้องทำได้ชัด

อย่างไรก็ตาม “กรรม” ที่เป็นหลักสำคัญนั้น มีเรื่องที่จะต้องมาทำความเข้าใจกันให้ชัดหลายอย่างที่เดียว

เวลานี้ เราเคืองคว้างกันนัก คำว่า “กรรม” มีความหมายออกมาสู่ภาษาไทยไม่ชัดเจน เพี้ยนเสียมาก อย่างน้อยก็จับจุดไม่ได้ คนมองความหมายของกรรมในแง่เป็นบาปเสียบ้าง ไปเน้นในแง่รอผลกรรมบ้าง ทั้งที่ท่านสอนหลักกรรมมาเพื่อจะให้เราทำกรรมดี สอนให้เราเลิกทำกรรมชั่วและให้มุ่งทำกรรมดี ไม่ใช่สอนให้รอผลกรรม

ท่านสอนเพื่อให้ทำ ไม่ใช่สอนให้รอ ถ้าเก่าทำกรรมมาไม่ดี ก็ให้เปลี่ยนมาทำกรรมดี ถ้าทำกรรมมาดีแล้ว ก็ทำกรรมที่ดียิ่งขึ้นไป เพื่ออย่างนี้จึงได้มีสิกขาไฉละ คือมีหลักสิกขา ก็เพื่อให้เราฝึกเลิกทำกรรมชั่ว แล้วก็ฝึกทำกรรมดี แล้วเราจะได้พัฒนาตัวเองให้ทำกรรมที่ดียิ่งขึ้นไป

ถ้าท่านให้รอผลกรรม แล้วท่านจะสอนหลักสิกขาไว้ทำไม สิกขาก็คือให้เราฝึกทำกรรมให้ถูกต้อง ให้พัฒนาการทำกรรมให้ดียิ่งขึ้น แล้วเราจะไปมัวรอผลกรรมอะไรอยู่

To be firmly established, the principles must be clearly practicable

However, **kamma**, as a major principle, needs to be made clear on many points.

At present, we are so disoriented. The meaning of the term "kamma" has come to be very vague in Thai, conveying many distorted ideas, or at least making it impossible to get to the core concept. Most people look at the term on the negative side as something evil, or put emphasis on waiting for its result. Actually, the Buddha has taught the principle of kamma to encourage us to do good deeds and stop us from doing bad deeds. He has taught us to be intent on doing good deeds, not to wait for the result of kamma.

He has taught us to act, not to wait. If we had done bad deeds in the past, then we should mend our way and do good deeds. If we had already done good deeds, then we should do better deeds. It is precisely for this reason that we need sikkhā. That is, we have the principle of sikkhā so that we can train to stop doing bad deeds and do good deeds instead. Then we can improve ourselves so as to do even better deeds.

Had the Buddha made us wait for kamma result, why would he teach us the principle of sikkhā? Sikkhā, in effect, means making us train ourselves to do deeds rightly and improve on our deeds. Then why are we waiting for kamma result?

ที่ว่าให้ฝึกในการทำความ ก็เริ่มตั้งแต่ฝึกหาความรู้หรือศึกษาให้รู้จักว่ากรรมอะไรดี อะไรชั่ว อะไรผิด อะไรถูก แล้วเราจะได้ฝึกที่จะละกรรมชั่ว ฝึกทำความดี และทำความที่ดียิ่งขึ้นไป คือจะได้ละอกุศล และทำกุศล แล้วก็ทำกุศลที่สูงขึ้นไป เรียกว่าพัฒนา หรือเจริญในกุศล อย่างที่ท่านเรียกว่า “กุศลภาวนา” ก็คือการพัฒนากุศล ซึ่งก็คือพัฒนากรรมนั่นเอง

ที่ว่าพัฒนากรรมนั้น พัฒนาอย่างไร ก็คือทำความที่ดียิ่งขึ้นไป แล้วจะทำความที่ดียิ่งขึ้นไปได้อย่างไร ก็ด้วยสิกขานั้นแหละ ก็ฝึกศึกษาในการทำความนี้เอง จากอกุศล ก้าวมาทำกุศล จากกุศลชั้นต่ำกว่า ก้าวไปทำกุศลที่สูงขึ้นไป ๆ

เรื่องนี้เราก็เน้นให้เห็นชัดเจนเลยในหลักปฏิบัติการ จะต้องให้ออกมาเป็นกรกระทำ ให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพราะว่าคนเดียวนี้ที่เรียกกันว่าชาวพุทธนี้ ไปพูดเลขห่วยบ้าง ไปรอลผลทางโศคกลางไสยศาสตร์บ้าง ไปอ่อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอฤทธิ์ดลบันดาลบ้าง อะไรต่างๆ ลับสนุ่นวาย ล้วนแต่นอกกลุ่มนอกทาง เสียหลักกรรมหมด

The training in doing kamma starts from learning to distinguish between what is good and what is bad; what is right and what is wrong. The next step is to practice in refraining from doing bad deeds and practice in doing good deeds, and then in doing better and better deeds. In other words, it is to refrain from unwholesome deeds and to do wholesome deeds and even higher wholesome deeds. This is called development or cultivation of wholesome deeds. The process is known as "kusala-bhāvanā," meaning development of wholesome deeds, which is none other than development of kamma.

The question is: How do we develop kamma? We develop it by doing better and better deeds. Then, how can we do better and better deeds? We can do it through sikkhā, which is learning and training regarding kamma, advancing from doing bad deeds to doing good deeds. Then we proceed from doing the lower kinds of good deeds to doing those of the higher kinds and keep on progressing along that path.

We have to clearly stress this particular point in our code of conduct. It must be translated into action and put into proper practice. Nowadays, those who call themselves Buddhists have been acting strangely: some are scraping surfaces of certain objects for lucky lottery numbers; some are waiting for windfalls or great fortune through black magic; some are pleading with whatever is sacred and holy to use its power to grant them their wishes. This is an indication that a large number of Buddhists are confused and in trouble. They have gone astray and lost hold of the kamma principle.

ต้องพูดให้ชัดเลย บอกว่าให้สร้างความสำเร็จด้วยการกระทำ ไม่ใช่รอฟลสำเร็จด้วยการไปอ่อนนอน ไปนอนรอคอยโชคอะไรทำนองนี้ เวลานี้ลัทธิหรือผลดลบันดาลมันเปลี่ยนเมืองไทยเหลือเกินแล้ว ต้องเอาหลักการที่แท้มาแก้เสียที ถ้าใช้หลักการ จี๋จู้ให้ถูก ก็จะได้ผลอย่างนี้ คือ “จะสร้างความสำเร็จด้วยการกระทำที่ดั่งงามของตน โดยพากเพียรอย่างไม่ประมาท”

หลักกรรมนี้ ไปโยงทั้งกับหลักความไม่ประมาท และหลักความพากเพียร ก็เอามาใช้หมด พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เราเป็นกรรมวาท เป็นกิริยวาท เป็นวิริยวาท” พระองค์ไม่ได้ตรัสข้อเดียวนะ พระองค์ตรัสเป็นชุดเลยว่า “เราประกาศหลักการกระทำ เราประกาศหลักการที่จะต้องทำ เราประกาศหลักความเพียร” หมายความว่า การกระทำต้องมากับความเพียร คนไม่มีความเพียรจะทำอะไรไปได้ไหวหรือ เพราะฉะนั้น หลักการก็สอดคล้องกัน คือต้องมีความเพียร

เพราะฉะนั้น เวลาพูดเรื่องกรรม เพื่อแก้ปัญหาความเข้าใจผิด ขอให้เอาพระสูตรนี้ไปพูดได้เลย ย้ำเน้นกันเรื่อยไปว่า พระพุทธเจ้าตรัสไว้เองนะ “เราเป็นกรรมวาท ... เราเป็นวิริยวาท” ต้องพูดคู่กัน เราสอนหลักกรรม เราสอนหลักการกระทำ เราสอนหลักความเพียร เมื่อพูดถึงกรรม ต้องพูดถึงความเพียรด้วย จะได้ไม่เขว ไม่เพี้ยน

เอาละนะ อันนี้เป็นหลักใหญ่ในแง่ของหลักการที่ยึดถือหรือเชื่อถือ

It has to be stated clearly that we must achieve success through action, not through pleading, waiting for windfalls, or something of the sort. At present, belief in waiting for result through divine intervention has spread all over the country. We have to stop this kind of practice with the application of the true principle of kamma. If we use it on the right spot, the result will be the realization that: "Success will be achieved through our own good deeds with effort and heedfulness."

This principle of kamma relates to the principle of heedfulness and that of effort so both of them are made use of here. The Buddha said: "I am an advocate of kamma; I am an advocate of deeds to be done; I am an advocate of effort." He did not just announce one principle but a set of them: "I proclaim the principle of kamma; I proclaim the principle of deeds to be done; I proclaim the principle of effort." The implication is that kamma must come with effort. Could a person without effort have anything accomplished? All the principles must be in accord with one another—effort is therefore needed.

Therefore, when we talk about kamma, to remove any misunderstanding, just quote this discourse. We have to continuously stress that the Buddha himself uttered thus: "I am an advocate of kamma ... I am an advocate of effort." These have to be mentioned together: I teach the doctrine of kamma; I teach the doctrine of deeds to be done; I teach the doctrine of effort. When talking about kamma, we have to talk of effort as well, so that there will be no misunderstanding or distortion.

Well, you should realize how important this principle is in terms of theory. It is a basic principle to be upheld or put your faith in.

หลักการต้องมั่น ปฏิบัติการต้องจริงจัง

ที่นี้ก็มาถึง ๒ หลักปฏิบัติการ หรือจะเรียกว่าข้อปฏิบัติก็ได้ ขอให้ช่วยกันพิจารณาว่าแค่ไหนดี ที่นี้เขียนมาเสนอไว้ถึง ๗ ข้อ ตอนนี้นำอ่านให้ฟัง

๒. ปฏิบัติการ

- เก็บออมเงิน และแบ่งมาทำทาน/บริจาค เพื่อบรรเทาทุกข์ เพื่อบูชาคุณ เพื่อสนับสนุนกรรมดี อย่างน้อยสัปดาห์ละ ... (ตักบาตรรวมได้ในข้อนี้)
- สมาทานเบญจศีล (ในระดับที่เหมาะสมกับวัย หรือสภาพชีวิต - ไม่ให้พร่า) เว้นอบายมุข
- สวดสาธยายพุทธวจนะบทหนึ่งหรือตอนหนึ่งโดยเข้าใจความหมาย ทำใจให้สงบ และอธิษฐานจิตเพื่อจุดหมายที่เป็นกุศล วันละ ... นาที
- ไปวัดชมอารามที่รื่นรมย์ เดือนละ ๑ ครั้ง (หรือไปร่วมกิจกรรม ทุกวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา)
- ทำกรรมดี (บุญ, บำเพ็ญประโยชน์) อุทิศแด่พระรัตนตรัย มารดาบิดา ครู อาจารย์ และท่านผู้เป็นบุพการีของสังคมในอดีต สัปดาห์ละอย่างน้อย ๑ ครั้ง
- ตั้งกำหนดวันปลอดการบันเทิงให้แก่ตนเอง เดือนละ/สัปดาห์ละ ๑ วัน (อาจตั้งกำหนดชมรายการบันเทิงแต่ละวันด้วยว่าแค่ไหน - เป็นวัตรอย่างหนึ่ง)
- ตั้งเกณฑ์เพื่อฝึกความรู้จักประมาณในการบริโภค การกินเสพพอดี หรือการบริโภคด้วยปัญญา

The principles must be firmly established and the practices must be in earnest

Now we come to the second set, the code of conduct: it might just as well be called items of practice. Let us deliberate and see how many there should be. I have proposed as many as seven items here. Now let me read them out to you.

II. Practices

- **Save and use part of the savings for giving/donation—to relieve people in distress, to make offerings in honor of goodness, to support good causes at least ... a week.** (Giving alms to monks can be part of it.)
- **Undertake to observe the Five Precepts** (as appropriate to the age and living conditions of the person making the pledge—avoid being vague). **Keep away from causes of ruin.**
- **Recite one stanza or one section of the Buddha's words with full understanding; keep your mind calm, and make a resolution for a wholesome aim ... minutes a day.**
- **Visit monasteries with pleasant surroundings once a month (or take part in religious activities on all important Buddhist holy days).**
- **Do good deeds (make merit, doing charity work) and dedicate them to the Triple Gem, parents, teachers, and previous benefactors of society in the past at least once a week.**
- **Set for oneself a day that is free of entertainment once a month or once a week.** (An upper time limit might be set on daily viewing of entertainment programs, as a kind of routine.)
- **Set rules to practice moderation in eating, or eating and drinking moderately, or eating wisely.**

ข้อ ๑) “เก็บออมเงินและแบ่งมาทำทาน ...” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๖] ให้ชาวพุทธทุกคนมีการฝึกตนในการรู้จักให้ ให้เป็นกิจกรรมที่เขาต้องทำจริง ให้เป็นชีวิตของเขา ถ้าบอຍไม่ไหวก็สัปดาห์ละครั้ง ฝึกด้วยการทำให้เป็นจริง ดีไหม

ข้อ ๒) “สมาทานเบญจศีล ... เว้นอบายมุข” ในข้อนี้ น่าสังเกตว่า แม้แต่การรักษาเบญจศีลของเรา ก็เป็นปัญหา ความจริงจังไม่มี คนจำนวนมากเลี้ยวหลบเพราะรู้สึกกลัวว่าเป็นเรื่องที่ตัวปฏิบัติไม่ได้ เวลาสมาทานก็ได้แต่ทำเป็นพิธี ถ้าขาดความชัดเจนและความจริงจังแม้แต่ในหลักพื้นฐานอย่างนี้ การปฏิบัติในพระศาสนาจะเอาดีได้ยาก

เอาตนเองก็อยากจะถามทางฝ่ายครูอาจารย์ด้วยว่า พบปัญหาในเรื่องนี้หรือไม่ คือเวลารักษาศีล ข้อปาณาติบาต ที่แปลว่าไม่ทำลายชีวิต บางทีจุดเน้นไปอยู่ที่มดที่ขุม ก็เลยปฏิบัติยาก ทำอย่างไรเราจะให้เด็ก แม้แต่พุทธศาสนิกทุกคนมีความมั่นใจตัวเองในการรักษาศีล ไม่เช่นนั้นก็จะไปมัวหัวน้ใจระแวง ไม่สบายใจอยู่กับเรื่องมดเรื่องขุมอะไรนี้ แล้วก็เลยชะงักค้างอยู่นั้น ไม่ไปไหน

ควรเอาหลักมาพูดกันไม่ให้พรวด ให้มันชัดสักหน่อย เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาของการพัฒนาชีวิต เป็นศาสนาแห่งการศึกษา การที่จะฝึกตนให้ดีขึ้นๆ ไม่ใช่ว่าปฏิบัติอะไรจะได้สมบุญขึ้นมาจากทันที เราเริ่มจากระดับที่น้อยแล้วก็พัฒนายิ่งขึ้น

Item 1: "Save and use part of the savings ..." [*rearranged into its group in the finalized version as item number 6*] is meant for every Buddhist to train himself to recognize giving as an activity to be cultivated and made part of his life. If he cannot practice it often, he should at least do it once a week. Wouldn't it be nice to practice giving until it becomes a habit?

Item 2: "Undertake to observe the Five Precepts ... Keep away from causes of ruin." It should be noted here that we even have problems observing the Five Precepts. It has not been taken seriously. Most people avoid committing to this practice because they are not certain whether they can carry it out. Therefore, when they undertake to do so, they do it as a formality. If basic principles are not clearly understood and earnestly observed, it is unlikely that religious activities will be carried out appropriately.

I myself would like to ask those who are teachers whether they have experienced this kind of problem. That is, when they are observing the precept to abstain from taking life, the focus is sometimes on ants and mosquitoes, making it very difficult to observe. What can we do to give confidence to children and even all Buddhists in observing the precepts? Otherwise, they would keep worrying, being afraid, or feeling uneasy about ants and mosquitoes so that their observance gets stuck without any progress.

We should base our discussion on the principle, and make certain that there is no vagueness, because Buddhism is a religion that concentrates on development of life, on education and training for continuous self-improvement. It does not mean that whatever one puts into practice, one will make a success of it right away. One should start at a lower level and advance higher and higher up.

อย่างในเรื่องการฆ่าสัตว์นั้น แน่แน่นอนว่าศีลพระท่านเอาจริงเอาจังในข้อนี้ เพราะเป็นเรื่องของการไม่เบียดเบียน แต่เพราะเอาจริงเอาจังนี้แหละ ท่านจึงจำแนกแยกแยะออกไปให้ชัดเจน บอกว่า ถ้าฆ่ามนุษย์ ก็ปาณาติบาตเหมือนกันนะ แต่ไปอยู่ในศีลหมวดที่หนึ่งซึ่งมีโทษหนักที่สุดคือฆ่ามนุษย์เป็นปาราชิก ปาณาติบาตชั้นฆ่ามนุษย์ เป็นปาราชิก ขาดจากความเป็นพระเลย ต้องสึกอย่างเดียว แต่ถ้าปาณาติบาตฆ่าสัตว์อื่น ก็ไปอยู่ในปาจิตตีย์ เป็นอาบัติเบา มาแสดงมาบอกกันได้ พระภิกษุฆ่าสัตว์อื่นแล้ว มาปลงอาบัติก็หาย

แต่ที่นี้ ในศีล ๕ ของคฤหัสถ์ ซึ่งบอกไว้รวมๆ เป็นหลัก ยังไม่ได้แยกแยะ ปาณาติบาตก็เหมือนกับรวมหมดเลย ฆ่าสัตว์อะไรชนิดไหน ก็ปาณาติบาตหมด ที่นี้ เมื่อไม่ได้ศึกษาให้มีความชัดเจน ก็พบว่า ฝ่ายคนที่ไม่เอาเรื่องก็ทั้งหมด ไม่เอาเลย ฝ่ายคนที่ประณีต ก็ได้แต่กลัวไปหมด โอ้ ... เจอยุ่ง เจอมด เจอมอด แมลงสาบ ตะขาบ แมงป่อง อะไรต่างๆ เดี่ยวไม่สบายใจแล้ว ก็ไม่ชัดเจนด้วย เลยขาดความมั่นใจในตัวเอง

ที่นี้ เรามาปฏิบัติตามหลักการการศึกษา ที่จะฝึกให้เกิดการพัฒนาที่ดีใหม่ ข้อสำคัญอยู่ที่ความชัดเจนและเป็นจริง ก็เอาอย่างศีลของพระนั่นแหละ มาจำแนกแยกแยะออกไปตามหลักที่ท่านให้ไว้แล้ว

As for the killing of animals, monks certainly have to observe in earnest the rule forbidding this because it is based on the concept of not harming others. Since it is to be strictly observed, the rule has been specified in full details. Killing humans is under this rule but in the first group of grave offenses that are punishable the most severely—that is, the one and only punishment for killing humans is expulsion from the monkhood or being defrocked. However, killing other creatures is classified as a minor offense that can be expiated; in other words, when a monk confesses that he has killed an animal, he can still remain in the monkhood.

As for lay Buddhists, the Five Precepts are given together as guidelines without any specific details. In the case of killing, no distinctions are made among various kinds of beings. Taking life of any being is considered a grave offense. People who have not studied this point clearly become uncertain. Those who give no importance to such matter do not observe it at all; while those who are scrupulous are afraid of committing an offense. They fear everything. Whenever they see insects such as mosquitoes, ants, weevils, cockroaches, centipedes, scorpions, etc. they feel uncomfortable. Not knowing what to do, they lose confidence in themselves.

Now wouldn't it be a good idea for us to put into practice the training principle that aims at development? The key to its success is clarity and practicability. Let us use the monk's training rules as our model and specify our own in detail according to the given principle.

ในศีล ๕ เอาข้อปาณาติบาตนี้เป็นตัวอย่าง เริ่มแรก ที่เราแปลเป็นไทยว่าสังฆวินัยว่าปาณาติบาตนั้น ท่านมุ่งถึงสัตว์คือคนนี่ก่อนอื่น ในพระสูตรหนึ่งตรัสไว้ถึงปาณาติบาตเฉพาะมนุษย์เท่านั้น ปาณาติบาตในพระสูตรนั้น เป็นตัวอย่างให้เห็นกรณีที่เหมาะสมอย่างเดียวยกขอยกพุทธพจน์มาให้ดู (อง.ปมจก.๒๒/๑๗๘/๒๓๒)

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าใจว่าอย่างไร เธอทั้งหลาย เคยได้เห็นหรือได้ยินบ้างไหมว่า บุรุษนี้ละปาณาติบาต เป็นผู้ตวันจากปาณาติบาตแล้ว ราชาทั้งหลายจับเขามาประหารจงจำ เนรเทศ หรือทำการตามปัจจัยเพราะการงดเว้นจากปาณาติบาตเป็นเหตุ?

“ไม่เคย พระเจ้าข้า”

ถูกแล้ว ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน ... มีแต่เขาจะประกาศการกระทำชั่วว่า คนผู้นี้ปลงชีวิต สตรีหรือบุรุษ ราชาทั้งหลายจึงจับเขามาประหาร จงจำ เนรเทศ หรือทำการตามปัจจัยเพราะปาณาติบาตเป็นเหตุ, อย่างนี้เธอทั้งหลายเคยเห็นหรือเคยได้ยินบ้างไหม?

“เคยเห็น เคยได้ยิน และจักได้ยินต่อไปด้วย พระเจ้าข้า”

ที่นี้ ในความหมายที่ปาณาติบาตขยายกว้างออกไปครอบคลุมสัตว์ทั่วไป ท่านแสดงหลักในการพิจารณาไว้ว่า ปาณาติบาตอย่างไรมีโทษมาก บาบแรง อย่างไม่มีโทษน้อยบาปเบา ขอยกคำของท่านมาให้ดู ดังนี้ (พบใน อรรถกถา ๘ คัมภีร์ เช่น ที.อ.๑/๘/๖๘)

Of the Five Precepts, let's take the rule on killing as an example. First of all, what we render in Thai as "animals" in "killing animals" for the term *pāṇātipāta* is intended to refer primarily to "humans." In one discourse, when speaking of *pāṇātipāta*, the Buddha refers solely to killing humans. The term *pāṇātipāta* in that discourse is a case in point illustrating when the reference is to humans only. Let me quote the Buddha's words (A.III, 209):

O monks! What do you understand by this? Have you ever seen or heard that a man who has abandoned killing and abstained from taking life has been seized by kings to be executed, incarcerated, exiled, or otherwise dealt with, relatively to circumstances, on account of his abstinence from killing?

"Never, Venerable Sir."

That's right, monks! I have not seen or heard of such a thing either.... Only made known is an evil deed that this man has killed a woman or a man. He has thus been seized by kings to be executed, incarcerated, exiled, or otherwise dealt with, relatively to circumstances, on account of his killing. Have you ever seen or heard of such a thing?

"Yes, Venerable Sir, we have seen and heard of it, and will continue to hear of it in the future."

Now, in the sense that killing is extended to include animals in general, criteria are explained for judging what kind of killing constitutes a major offense or a severe case of wrongdoing, and what kind of killing constitutes a minor offense or a slight case of wrongdoing. I would like to quote authorities on this topic (it is found in eight commentaries, e.g. the commentary on Brahmajāla Sutta in DA.I).

ในบรรดาสัตว์มีดิรัจฉานเป็นต้น ที่ปราศจากคุณความดี ปาณาติบาตต่อสัตว์เล็ก ฟังทราบว่ามีโทษน้อย ต่อสัตว์ตัวโต มีโทษมาก เพราะเหตุไร? เพราะมีการลงมือทำการมาก, ถึงแม้เมื่อลงมือทำการเท่ากัน ก็เพราะมีขนาดใหญ่; ในบรรดาสัตว์มนุษย์เป็นต้น ที่มีคุณความดี ปาณาติบาตต่อผู้มีคุณความดีน้อย มีโทษน้อย ต่อผู้มีคุณความดีมาก มีโทษมาก, อนึ่ง ในกรณีที่ร่างกายและคุณความดีเท่ากัน เมื่อกิเลสและการเพียรพยายามอ่อน ก็มีโทษน้อย เมื่อกิเลสและการเพียรพยายามแรง ก็มีโทษมาก

ข้อหรืออาจจะเรียกว่าเกณฑ์ในการพิจารณาที่สำคัญ คือ สัตว์นั้นๆ มีคุณความดี หรือเป็นสัตว์ร้ายมีโทษ, คนที่ทำมีกิเลสที่ขั้วตันเจตนา เช่น มีความอาฆาตมาดร้าย จะกลั่นแกล้งข่มเหงรังแก หรือไม่, ใช้ความพยายามเตรียมการและลงมือทำการมาก หรือเป็นเรื่องเฉพาะหน้าผ่านไปเท่านั้น, นอกจากนี้ ก็มีเรื่องขนาดว่าเป็นสัตว์ใหญ่หรือสัตว์เล็ก

ถ้าจะลงไปอีก องค์ประกอบหลักก็คือ คุณของฝ่ายที่ถูกฆ่า กับเจตนาของผู้ฆ่า อย่างที่ว่าแล้ว ถ้าฆ่ามนุษย์ หรือฆ่าสัตว์ที่มีคุณประโยชน์ ก็บาปแรงมีโทษมาก ถ้าฆ่าสัตว์ร้ายที่เป็นภัยอันตราย ก็มีโทษน้อย ถ้าเจตนาที่ฆ่านั้นมีกิเลสแรง เช่น คิดจะข่มเหงรังแกเบียดเบียน ทั้งที่มันไม่ได้ทำอะไรเลย มันก็อยู่ของมันดีๆ ไม่เป็นโทษเป็นภัย ก็มีเจตนามุ่งร้ายไปทำลายรังแกไปแกล้างมัน อย่างนี้เป็นบาปมาก โทษมาก แต่ถ้าไม่ได้มีกิเลสคิดร้ายอะไร เช่น ทำไปโดยป้องกันตัว ก็โทษน้อย อย่างนี้เป็นต้น

Among beings such as animals that have no virtue, killing a small animal—it should be known—is a minor offense while killing a big animal is a major offense. Why? It involves much effort. Even with the same effort, it is due to size. Among beings such as humans that have virtue, killing one with little virtue is a minor offense while killing one with great virtue is a major offense. However, for those with the same size and virtue, when the act is carried out with weaker force of depravity and less effort, the offense is lesser, but the offense is greater with stronger force of depravity and greater effort.

The important criteria for judging [the severity of the act] are whether the animal has any virtue, or it is a fierce and harmful animal; whether or not the killer is motivated by depravity such as vengeance, ill will, or malice; whether it involves a lot of effort in preparing and carrying out the act, or the act is impromptu and casual; and whether the animal is big or small in size.

If we go deeper, we will realize that the key elements are the virtue of the victim and the killer's intention. As mentioned earlier, killing a human or an animal of use is a severe case of wrongdoing or a major offense while killing a fierce and dangerous animal the offense is minor. Moreover, if the intent to kill is accompanied with ill will, for example the desire to harass, persecute or harm, while the victim has not meant any harm or done anything dangerous, the act is considered a very severe case of wrongdoing or a major offense. However, if the killing is not motivated by depravity but is carried out in self-defense for instance, the offense is slight.

เมื่อดูศีลของพระเป็นหลัก ว่าท่านยังปรับมากน้อยกว่ากัน แล้วเราก็มาพิจารณาปฏิบัติในการถือศีลของคฤหัสถ์ เป็นไปได้ใหม่่ว่า เราจะให้เด็กตระหนักหรือสำนึกกับตัวเอง แล้วมีความชัดเจนและมั่นใจตัวเองในการรักษาศีล เช่นว่าเวลาสมาทานศีลนั้น ในใจของแต่ละคนบอกตัวเองได้ หรือแม้แต่จะบอกออกมา (ไม่ใช่เป็นการปฏิญาณ) ว่า ฉันจะมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ สัตว์ทุกชนิดนอกจากสัตว์ร้ายที่เป็นภัยอันตรายอย่างนั้นๆ แล้วฉันจะไม่เบียดเบียน ไม่ข่มเหงรังแก หรือว่าฉันจะไม่ทำปาณาติบาตต่อสัตว์ตั้งแต่วัตถุขึ้นขึ้นไป แต่ไม่ใช่หยุดแค่นี้ แล้วต่อไปเราจะพัฒนาขึ้นไปนะ หมายความว่า ขณะนี้มีความพร้อมที่จะทำได้แค่ไหน มีความมั่นใจในตนเองเท่าไร ก็สมาทานเท่านั้น บอกว่าในขั้นนี้ ข้าพเจ้ามีความพร้อมที่จะทำได้แค่นี้ ในใจชัดกับตนเอง แล้วต่อไปเมื่อมีความสามารถ ก็พัฒนาสูงขึ้นไปตามลำดับ

นี่ก็เป็นการสอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา ที่เป็นศาสนาแห่งการศึกษา ซึ่งสอนคนให้ฝึกตน ให้มีการพัฒนายิ่งขึ้นไป ไม่ใช่หมายความว่าเราละเลย แต่เมื่อเรายังไม่พร้อม เราก็ขอพัฒนาตัวเอง ระดับไหนที่ทำได้ก็ให้มีความมั่นใจที่จะทำ ไม่ใช่ว่ายังไม่พร้อมทีเดียวทั้งหมด ก็ไม่เอาเลย แล้วก็อยู่กันไปอย่างนี้ กลายเป็นว่า เป็นชาวพุทธนี่ อะไรก็ได้ แกว่งๆ พว้างๆ ไปหมด แล้วก็อยู่กันไปด้วยความรู้สึกไม่ชัดเจนและไม่มั่นใจในตัวเอง

If we look at the monk's training rules as a guiding principle, we can see that the penalty for breaking them is adjusted according to the graveness of the offense. We can then apply the same criterion to lay Buddhists' observance of the precepts. Is it possible to make children understand these rules clearly and observe them with confidence? For example, while they are taking upon themselves the practice of moral rules, they should each be able to say to themselves or even say it out loud (not in the form of a pledge) something along this line: I will be kind to animals, all of them except those that are fierce and dangerous. I will not harass or harm them. Or, I will not kill animals of this level and above.

However, they should not stop there but should develop further and further. That is, whenever they undertake to carry out moral rules, just undertake as much as they are ready and confident that they can accomplish. They must be clear with themselves about what they are ready to do. When they are better prepared, they will progress to higher and higher levels.

This approach agrees with the principles of Buddhism, which is a religion of education that teaches people to train and improve themselves. This does not imply remissness on our part, but that when we are not ready, we need to develop ourselves. We must be confident to commit ourselves at the level we are able to cope. It does not mean that, as we are not ready for all of them at the same time, we simply discard them all, and just carry on like this. It turns out that for Buddhists anything goes. Everything becomes unsteady and blurred and they carry on with a feeling of vagueness and lack of self-confidence.

ศีล ๕ อยู่ที่เจตนาไม่เบียดเบียน

เรื่องนี้อาตมาก็อยากฟังความคิดเห็นของครูอาจารย์ด้วย ว่ารู้สึกอย่างไร และจะเห็นอย่างไร

ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ* “ในช่วงต้นของการทำการศึกษ เด็กที่เล็กมากนี้เวลาเห็นมดเขาก็จะใช้เท้าขยี้ทันที ยังไม่ทัน แม้แต่เอ่ยห้ามก็ไม่ทัน ผู้ใหญ่ก็ได้แต่คิดว่า “หมดหวัง” เพราะนี่คือสัญชาตญาณดิบของมนุษย์ ทำลายผู้ที่ต่อยกว่าทันที แต่เมื่อเข้าสู่คุณค่าของสัจธรรมของพระพุทธศาสนา “เด็กนั้นรู้ได้ สอนได้ ฝึกได้” ก็เข้าสู่มิติที่ต่างไปเลยคือ ให้เขารู้ว่ามดก็มีชีวิตเหมือนตัวเด็กเอง เป็นเพื่อนที่อยู่รอบตัวเด็กๆ เมื่อเห็นแล้วเขาก็จะไปเฝ้าดูมากกว่าเจ้าคะ แล้วก็กลับมาเล่าว่าเห็นมดทำอาการเอาหนวด (antenna) มาชนกันไปมา เขาก็จะเฝ้าดูอย่างนั้น เป็นเพื่อนของชีวิตเจ้าคะ ส่วนตอนสมათานศีลก็ใช้แปลความหมายที่ชัดเจน ให้เด็กเข้าใจด้วยเจ้าคะ”

ในช่วงต้นนี้ การสอนอย่างนี้เป็นการวางพื้นฐาน นับว่าดีทีเดียว ตัวหลักตอนนี้อยู่ที่การปลูกฝังพัฒนาเมตตา พร้อมทั้งกรุณา ซึ่งเป็นธรรมหรือคุณสมบัติที่ครอบคลุม เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยดีมีความสุขในโลก และเป็นการพัฒนาจิตใจของเด็กเองให้เอิบอิม่อ่อนโยน ดีงาม พร้อมทั้งเป็นฐานให้แก่การเว้นปาณาติบาตนั้นแหละไปตลอดในระยะเวลา ในช่วงต้นจึงเห็นว่าวางฐานอย่างนี้ดีแล้ว

* ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในที่นี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนสยามสามไตร

The Five Precepts lie in the intent of doing no harm

I would like to hear what teachers and lecturers think and feel about this topic.

*Administrator of a Buddhist progressive school:** “At the beginning of the study [of the children’s behavior], whenever very small children saw ants, they just crushed them with their feet. We could not stop them in time and did not even have time to tell them not to. We adults just thought that it was “hopeless” as it is man’s raw instinct to immediately destroy those that are inferior. However, after exposure to the value of truth of Buddhism, children, who can learn, can be taught, and can be trained, have entered a different phase. Once they are made to realize that ants are living things like themselves, and are friends around them, they watch ants and report to us that they have seen ants rub each other’s antennae. They spend some time watching ants greeting each other as fellow beings. When we say that we will take upon ourselves the observance of the precepts, we translate the Pali words very clearly into Thai so that the children can understand.”

That kind of teaching at the start is laying a firm foundation. You have done a good job. Now the main task is to instill and cultivate loving-kindness along with compassion, an attribute that reaches out and protects all beings so that all in the world can live together in harmony and enjoy happiness. It will infuse the children with gentleness and goodness and prepare them in the long run to abstain forever from killing. For the first stage, I think the foundation you have laid is fully adequate.

* Administrator of Siam Sam Trai School

แต่ที่นี้ ข้อพิจารณาอยู่ที่ว่า จะต้องเตรียมการเพื่อการพัฒนาในขั้นต่อไป อาจจะต้องมาคิดว่า ในขั้นไหนช่วงไหนปัญหาอย่างข้างต้นโน้นจะเกิดขึ้นได้ เช่นความขัดแย้งในใจตัวเอง ดังที่พบกันอยู่ในพวกผู้ใหญ่ ที่นี้เราอยากจะให้ปฏิบัติศีลด้วยความชัดเจนและมีความมั่นใจ ซึ่งหมายถึงว่าให้เป็นความจริงจังขึ้นมาด้วย

สำหรับเด็กเล็กๆ แน่หนอนว่าเราสอนให้มีเมตตากรุณา โดยให้รู้เหตุผลว่า สัตว์อื่นเขาก็มีชีวิตเช่นเดียวกัน เราชักชีวิตของเราฉันใด เราชักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด สัตว์อื่นก็รักชีวิต รักสุขเกลียดทุกข์ฉันนั้น อันนี้เป็น การอธิบายแบบครอบคลุมและเป็นเชิงเหตุผล คือให้ถือศีลด้วยปัญญา แต่ที่นี้ต่อไป เขาก็จะเห็นคุณพ่อคุณแม่มาฉีดยา อ้าว... แล้วคุณพ่อคุณแม่ทำไมทำอย่างนี้ล่ะ ก็ต้องมีคำตอบให้เขาด้วยนะ คุณพ่อคุณแม่ต้องพร้อมที่จะตอบอันนี้ด้วย จะพร้อมไหม ที่ว่าพอถึงตอนนี่เราจะให้เขาทราบหลักนี้

คุณแม่: “เขาก็กินที่บ้านทำเหมือนกันนะคะ แต่โดยหลักคิดของโยมก็คือว่า ก็อธิบายให้เขาฟังว่าเราทำเพราะอะไร แต่ก็จบบอกว่าต่อไปนี้จะซื้อพวกสมุนไพรกันไว้ จะได้ไม่ต้องฉีดยาเจ้าคะ แต่ก็มีความคิดว่า เรื่องการสอนให้ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนี้ก็สามารถบอกได้เลย บอกได้เลย โดยที่ไม่รู้สึกว่ายากหรือว่าผิดเจ้าคะ”

Now the issue to be considered is preparation for the next stage of development. We might have to anticipate problems that will come up at different stages of development, for instance the conflict within oneself as in the case of adults. However, we want everyone to observe the Five Precepts with clarity and confidence; that is, they must be earnest in their observance.

As for small children, it is certain that we have to instill in them loving-kindness and compassion by pointing out that animals are living beings like us. Just as we love our lives, love happiness and hate suffering, so do animals. This is a kind of cover-all explanation that is based on reason. It encourages observing precepts with wisdom. Then they see their parents spraying insecticide ... and wonder why their parents are doing so. There must be answers for them. Parents must be prepared to answer such questions. At this point, are we ready to have them learn about this principle?

Mother: "They saw that at home too. I thought I had to explain to them why we did it. We also told them from now on we would buy some herbs in order to ward them off so that we wouldn't have to use insecticide. I believe we can teach them not to kill animals. We can tell them straight off with no thought of it being difficult, or feeling guilty."

ถ้าอย่างนั้นก็ไม่เป็นไร และเรื่องหลักการนั้นก็แนบอยู่แล้ว ตัวหลักกลางมันก็อยู่อย่างนั้นแหละ คือเว้นจากปาณาติบาต ก็ต้องสอน แต่จะสอนอย่างไรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เตรียมเขาให้พร้อมสำหรับการมีชีวิตอยู่ในโลก เช่น เมื่อเขาไปเป็นผู้ใหญ่เอง จึงคิดว่าถึงอย่างไรในระดับหนึ่ง เขาต้องรู้หลักนี้ด้วย ที่ว่าต้องสามารถแยกแยะในเรื่องที่ว่า ปาณาติบาตอย่างไรไหนมีโทษมากโทษน้อย ถ้าเขาเข้าใจแล้วเขาจะมีความมั่นใจในตัวเอง ในการปฏิบัติมากขึ้น ให้ปฏิบัติได้ด้วย ความมั่นใจตัวเอง มีความรู้สึกชัดเจน ไม่มีความขัดแย้งในตัวเอง ไม่พรวด แล้วก็ไม่ใช้กลายไปในทางตรงข้าม จะไปฆ่าสัตว์ไหนก็ได้ รู้สึกว่าเหมือนกันไปหมด

พ่อแม่ก็อาจจะอธิบายแก่ลูกได้ บอกว่า “นี่สัตว์นี่นะ เราพยายามหลีกเลี่ยง เรารู้ว่าเขาก็รักชีวิตของเขา แต่ว่าเราเห็นอันตราย เช่น แม่ก็รักลูก มันอาจจะเห็นอันตรายต่อชีวิตของลูก แม่ก็จึงต้องเลือกว่าจะเลือกเอา ระหว่างประโยชน์ใหญ่กับประโยชน์น้อย โทษมากกับโทษน้อย” อันนี้หมายความว่าต้องมีเหตุผลในระดับที่ตอบได้เป็นลำดับไป พอสูงขึ้นไปก็อธิบายได้อีก

คุณแม่: “ก็ทำให้รู้จักเขาใจขึ้นเจ้าคะ ว่าถ้าได้อธิบายให้เขาฟังว่าระดับของบาปมีมากน้อย แล้วแต่กรณี”

If that is the case, it is all right. The principle underlying the practice is quite clear—the core concept is always there, i.e. abstinence from killing. It has to be taught; the question is how to teach it so that it is appropriate for the various stages of child development. We have to prepare them for the future when they live their own lives in this world, for example, when they become adults themselves. I think somehow they must, to some degree, learn about this principle. They must be able to differentiate between killings that incur heavy penalty and those that incur light penalty. Once they have understood this, they will have more confidence in themselves in observing the precept. They can now practice with self-confidence, with a sense of clarity, without conflict in themselves, and without any blurredness. It must not turn out to be the other way around so that they could kill any animals with the idea that all animals are alike.

Parents may point out to their children: “This kind of animal we’ll try to avoid. We know that they value their lives but we see danger in them. Mother loves you and they may be a danger to you. Mother has to choose between a greater benefit and a lesser benefit and between a greater fault and a lesser fault.” In other words, you must be able to give reasons by stages for each of the levels of development. When the children reach a higher level, you can explain with more details.

Mother: “I am really relieved to know that we should explain to them that the enormity of the demerit may differ. It has to be considered on a case-by-case basis.”

เราก็จะได้เห็นชัดว่า ลูกจะเห็นว่าแม่ไม่ทำร้ายสัตว์ที่เขาไม่มารังแกเราเลย ที่เขาไม่เป็นโทษเลย ที่ทำไปบ้างก็เฉพาะสัตว์ที่มันเป็นอันตราย มีโทษ แล้วแม่ก็พยายามหลีกเลี่ยงที่สุดแล้ว

คุณพ่อ: “ตรงนี้เองผมมีความรู้สึกที่สับสนนะครับ แต่ว่าเมื่อก็ชอบใจและจับใจตรงที่พระคุณเจ้าพูดในเรื่องของศีลนะครับ

ประเด็นแรกคือการเตรียมสิ่งที่ดีที่สุดให้สำหรับเด็ก พ่อแม่ทุกคนก็พยายามเตรียมสิ่งที่ดีที่สุดให้กับบุตร แต่ว่าเรื่องที่ผมว่าเป็นเรื่องยากมาก คือการที่จะพัฒนาให้เขาสามารถยับยั้งสิ่งที่ดีในเรื่องไม่ดีได้นะครับ ซึ่งตรงนี้ผมว่าค่อนข้างยากนะครับ

ต่อมาถึงตรงที่เรื่องเราจะทำอย่างไรให้ลูกเข้าใจว่า การที่จะอยู่ในสังคมโดยการที่รักษาเบญจศีลให้ครบถ้วนหมดในปัจจุบันนี้ นะครับ ตัวโยมเองโยมคิดว่าค่อนข้างยากมาก เพราะว่าแม่แต่เมื่อก็พระคุณเจ้าพูดเรื่องสัมมาชีพนะครับ ทุกวันนี้เองในการจะประกอบสัมมาชีพเพื่อที่จะให้ครบถ้วนเบญจศีลทั้งหมดนี้ เราเองก็ยังสามารถทำได้ยากนะครับ

ที่ยากเรียนถามพระคุณเจ้าคือ โยมเองเคยได้รับการสอนจากพระสงฆ์รูปหนึ่งซึ่งก็มีศรัทธากับท่านนะครับ ท่านก็บอกว่าในกรณีศีล ๕ บางข้อโยมเองยังไม่สามารถถือศีลครบได้ทั้ง ๕ ข้อนะครับ ในบางขณะถ้าจำเป็นก็ให้ถือศีลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้าจำเป็นต้องผิดศีลบ้างนะครับ ก็ขอให้รู้ไว้ว่าในการที่จะต้องผิดศีลนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นเพื่อที่จะดำรงชีพอย่างนี้ ไม่ทราบอย่างนี้ถูกไหมครับ”

We have shown quite clearly and the children have seen that their mother does no harm to animals that don't hurt them or are of no danger to them. She only kills those that are dangerous and she has tried her best to avoid them.

Father: "I have also been confused about these matters. I was greatly pleased and touched when I heard what you said just now about moral rules.

The first point is that we have to prepare our children the best way possible. Well, parents are trying to provide their children with what they consider the best. But what I find most difficult is to train them until they are able to pick good things from a bad situation. I think it is quite tough.

Then we come to the task of what to do to make our children realize that, in my opinion, it is quite difficult to live in present-day society and observe properly all the Five Precepts. You yourself just mentioned that, as far as right livelihood is concerned, it is very difficult to earn our living properly without breaking any of the Five Precepts.

Sir, I would like to have your view on this particular point. I used to visit and learn from a monk I have great faith in. I was told that in the case of the Five Precepts, if out of necessity, I could not observe all of them, I should observe as many as possible. Is it all right, sir, to break some rules when our livelihood is at stake?"

ก็ได้ในระดับหนึ่ง เมื่อยังไม่เห็นทางออกที่ดีกว่า ก็ยังดีกว่าทิ้งศิลาไปเลย แต่ถ้าเรามีความเข้าใจมากขึ้นเราจะพัฒนาการรักษาศีลของเราให้สมบูรณ์และมั่นใจมากขึ้น เรื่องหนึ่งก็คือตัววัตถุประสงค์ของศีล

อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระสูตร จะเห็นชัดว่า การเบียดเบียนเป็นตัวตัดสินสำคัญ เช่นในข้อมุสาวาท การพูดเท็จที่เป็นตัวตัดสินสำคัญก็คือเจตนาตัดรอนประโยชน์ของเขา เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น อันนี้เป็นมุสาวาทแท้ ขอยกพุทธพจน์มาให้ศึกษาเป็นตัวอย่าง (อง.ปญจก.๒๒/๑๗๘/๒๓๔, ที่มาแห่งเดียวกับเรื่องปาณาติบาตข้างต้น)

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าใจว่าอย่างไร เธอทั้งหลาย เคยได้เห็นหรือได้ยินบ้างไหมว่า บุรุษนี้ละมุสาวาท เป็นผู้งดเว้นจากมุสาวาทแล้ว ราชาทั้งหลายจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือทำการตามบัญญัติเพราะการงดเว้นจากมุสาวาทเป็นเหตุ?

“ไม่เคย พระเจ้าข้า”

ถูกแล้ว ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน ... มีแต่เขาจะประกาศการกระทำชั่วว่า ... คนผู้นี้ทำลายประโยชน์ของชาวบ้าน หรือลูกชาวบ้าน ด้วยการกล่าวเท็จ ราชาทั้งหลายจึงจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือทำการตามบัญญัติเพราะมุสาวาทเป็นเหตุ, อย่างนี้เธอทั้งหลาย เคยเห็นหรือเคยได้ยินบ้างไหม?

“เคยเห็น เคยได้ยิน และจักได้ยินต่อไปด้วย พระเจ้าข้า”

Well, it's all right up to a point when there is no better way out. It's better than discarding them all. But if we understand more, we will improve our observance of the precepts to a fuller extent and with more confidence. One thing to be considered is the purpose of the precepts.

According to what the Buddha says in the discourse, it is evident that intent to harm is the main criterion. For example, the criterion for judging whether a person has broken the precept that forbids false speech is the intent to deprive someone of certain benefits. Such an act is harmful, so it is a truly flagrant violation of the rule. May I quote the words of the Buddha for our study (*A.III 270*, from the same source as the precept on killing discussed earlier)?

O monks, what do you understand by this? Have you ever seen or heard that a man who has abandoned false speech and abstained from telling lies has been seized by kings to be executed, incarcerated, exiled, or otherwise dealt with, relatively to circumstances, on account of his abstinence from false speech?

“Never, Venerable Sir!”

That's right. I have not seen or heard of it either ... Only made known is an evil deed that this man has ruined the benefits of villagers or their children by telling lies. He has thus been seized by kings to be executed, incarcerated, exiled, or otherwise dealt with, relatively to circumstances, on account of his false speech. Have you ever seen or heard of such a thing?

“Yes, Venerable Sir, we have seen and heard of it, and will continue to hear of it in the future.”

ในการพิจารณากรณีเช่นว่า บางทีแพทย์ต้องพูดเหมือนกับหลอกคนไข้ ถ้าเอาหลักนี้มาช่วยดูว่าผิดศีลไหม เมื่อมองที่เจตนาธรรมณ์ จะเห็นว่ายังไม่ผิดเจตนาธรรมณ์ของศีล เพราะไม่ได้คิดจะตัดรอนประโยชน์ของเขา แต่ในใจจริงนั้นตรงข้ามเลย เพราะแพทย์ต้องการจะช่วยคนไข้ไม่ให้เสียกำลังใจแล้วอาจจะทรุดหนักลง

แต่ในกรณีอย่างเช่น เขามาทางนี้ เจอเรา เขาบอกเราว่า เขาหลงทางไปไม่ถูก มีทางสองแพร่งสามแพร่งจะไปทางไหน เรารู้ทาง แต่เราต้องการตัดรอนประโยชน์ของเขา เราก็เลยชี้ทางผิดให้ อย่างนี้เป็นมุสาวาทชัดเจน ส่วนในกรณีที่ว่าถ้าแพทย์หรือคนเฝ้าไข้หรือพยาบาล เป็นต้น เห็นว่าคนไข้ไม่มีกำลังใจพอ ไม่สามารถจะรับรู้ความจริงในเรื่องโรคของเขาได้ในตอนนี้ แต่พูดหลีกเลียงไม่เป็น ทำได้แค่พูดหลอก ก็เรียกง่ายๆ ว่าพูดเท็จไปในกรณีนี้เจตนาที่มุ่งดีต่อคนไข้ ก็ไม่ผิดจิงๆ ในเรื่องมุสาวาทซึ่งมีเจตนาธรรมณ์ตรงที่ว่าจะตัดรอนประโยชน์ของเขา

While considering cases of this type, we will see that doctors may have to say something to patients that can be interpreted as untruth. We can look at this and see whether it constitutes a breach of the precept. If we take intent into consideration, we'll see that it has not violated the spirit of the precept. It is not the doctors' intention to deprive their patients of any benefits; on the contrary, they want to prevent their patients from getting worse through the loss of their will to live.

However, suppose a person comes our way and says that he has lost his way. He does not know which way to go as it is a junction with two or three byroads. We know the way but want to deprive him of his benefits and misdirect him. This is clearly an act of false speech. As for doctors, attendants, nurses, etc, who realize that their patients' willpower is at a low point and that they are not strong enough to face the truth, they just say something that is not true for lack of skills in dealing with such an issue. To put it simply, they lie. In this case, they mean well so they have not seriously violated the rule of false speech as they have no intention of depriving the patients of their benefits.

ไม่ประมาทในการมองประโยชน์

อย่างไรก็ตาม เมื่อมองตามหลัก ซึ่งเป็นเรื่องของการศึกษาที่จะพัฒนาคน กรณีหลอกคนไข่นี้ ด้านบุญ ได้จากเมตตากุศล แต่ด้านบาป เพียงมีโทษเบาอย่างยิ่ง ไม่ถึงกับพินปลดไปตรงไปโดยสิ้นเชิง เพราะเราเจตนาพูดให้คลาดจากความจริงก็ยังมีอยู่ ซึ่งเราจะต้องฝึกตัวเองไปอีกในขั้นที่ว่า จะพยายามทำหรือพูดอย่างไรเพื่อไม่ให้มีการพูดเท็จเลย

ในเรื่องนี้ มีเหตุผลที่ละเอียดอ่อนอีกชั้นหนึ่ง คือว่า แม้แต่ที่เราพูดไม่จริงเพราะหวังดีต่อเขา นั้น เมื่อมองลึกลงไปอีกจะเห็นว่า การที่เราไม่ให้เขารู้ความจริงนั้น อาจจะเป็นการตรอนประโยชน์ของเขาในอีกระดับหนึ่งก็ได้ แต่สำหรับตอนนี้นั้น เน้นอนว่าถ้าเขารู้ความจริง ในขณะที่เขาไม่พร้อมที่จะรับรู้นี้ เขาจะไม่ได้ประโยชน์นั้น แต่แทนที่จะได้ประโยชน์ เขาจะทรุด หรืออาจจะถึงแก่กรรมไปเสียก่อน ตรงนี้ เราจึงต้องปฏิบัติด้วยความตระหนักเท่าทันและไม่ประมาท ไม่ใช่พูดให้เขาสบายใจเฉพาะหน้าพ้นๆ ไป ต้องทำด้วยความคำนึงมองข้างหน้าโดยทำไว้ในใจถึงประโยชน์ระยะยาวที่อาจจะเหนือขึ้นไป

ที่ว่าไม่ประมาท คือไม่มองข้าม ไม่ละเลยการคำนึงประโยชน์ของคนที่มีได้หลายชั้นหลายระดับ อย่างบางคน เมื่อใจเขาพร้อมที่จะยอมรับความจริงได้ เขาจะได้เตรียมใจเตรียมชีวิตอะไรของเขาได้ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ขั้นสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างสูงสุด ที่ชาวพุทธเรียกว่า *ปรมัตถะ* เลยก็ได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นต่อกัลยาณมิตรผู้สามารถ

We must be heedful with regard to benefits

Nevertheless, considering the principle, which has to do with education for cultivating people, in the case of misleading patients, the doctor may gain merit from his loving-kindness and compassion, while in terms of wrongful action the offense is very slight. However, he is not entirely free from wrongdoing, as the intention of misrepresenting the truth is still there. Therefore, the next step is to go on training and advance to the stage that one tries to act or speak in such a way that one does not resort to false speech at all.

In this case, the reasoning is a little more subtle. Despite the fact that his not telling the truth is out of good intention, if we look deeper, we will see that not letting the other person know the truth may deprive him of his benefits at another level. It is true that at this particular moment if the patient knows the truth when he is not ready, he will not gain any benefits. Instead of benefiting from the truth, he might get worse and pass away. Therefore, the doctor has to act with a full understanding of what is involved and not to be heedless. He mustn't say things to put his patient at ease temporarily just to shrug off his own responsibility; he must do so by looking ahead, bearing in mind the patient's long-term benefits that might be at a higher level.

By being heedful is meant not overlooking or disregarding the existence of several levels of benefits. For instance, some people when they are ready to accept the truth will be able to put their minds at rest and make any arrangements for their lives, which might be the final level of benefit, the highest benefit or what the Buddhist calls *paramattha*. This depends on the company of good friends whether they are up to the task.

ในกรณีเมื่ออีกนั้น ท่านอาจจะยอมให้ว่า แพทย์หรือพยาบาลเป็นต้น คนนี้ทำได้แค่นี้ เอละ มีเจตนาดี ก็หลอกคนไข้ไว้ก่อน แต่ไม่บอกความจริงว่าเขาเป็นโรคร้ายอันนี้ ก็ช่วยเขาไปชั้นหนึ่ง แต่เราอาจจะต้องหาหรืออาศัยอีกคนหนึ่งที่มีความสามารถในด้านนี้ มาพูดจาจนกระทั่งว่าคนไข้ยอมรับความจริงได้ แล้วก็บอกความจริงแก่เขา เพราะว่าถ้าเขาจะต้องตายแน่ๆ เวลาที่เหลือของเขานั้น น่าจะเป็นเวลาที่มีค่ามีประโยชน์ที่สุดในชีวิตของเขา

เพราะฉะนั้น ท่านจึงไม่ยกเว้นให้โดยสิ้นเชิง มิฉะนั้นเราจะประมาท แล้วเราก็จะปล่อยปละละเลย เราบอกตัวเองว่า เอละ เราหวังดีต่อคนไข้ เราก็หลอกให้เขาสบายใจไปแล้ว แล้วก็จบ ที่จริงไม่จบหรอก ยังจะต้องพัฒนาเขาให้เขาพร้อมอีกชั้นหนึ่ง ให้ถึงขั้นที่ทั้งเราและเขาไปพบอยู่กับความจริงด้วยกันอย่างเบิกบานผ่องใส

แต่ก็อย่างที่บอกเมื่อก็ เป็นอันว่า การไม่พูดความจริง โดยไม่มีเจตนาเบียดเบียน ไม่ใช้มุสาวาทแท้ เพราะมุสาวาทแท้อยู่ที่เจตนาเบียดเบียนจะตัดรอนประโยชน์ของเขา อันนี้พอจะใช้กันได้หรือเปล่า กับเรื่องอาชีพที่ว่านั้น

คุณพ่อ: “ตรงประเด็นที่พระคุณเจ้าพูดครับ แต่ว่าผมยังกังวลว่าเรื่องลักษณะอย่างนี้มา เราจะสอนเด็กแล้วก็ให้เด็กเข้าใจจะได้ไหมครับ เพราะอย่างพระคุณเจ้าพูดนี้ผมเข้าใจว่าเราควรทำกันในลักษณะไหน แค่นั้นถ้ายังจำเป็นต้องถ่ายไปที่เด็กนี้จะทำได้ไหมครับ”

In the case just mentioned, it might be acceptable for doctors or nurses. For example, this particular person could do this much; he did it with good intention. He just misled his patient by not telling him that he was suffering from a fatal disease. At one level, he has helped his patient but he should seek out or rely on another person who is good at talking people into accepting the truth. When his patient is ready, the doctor can tell him the truth on the grounds that if it is certain that his days are numbered, the time remaining should be the most valuable or beneficial time of his life.

Thus, an act of this nature is not entirely excusable. Otherwise, we would become heedless and then negligent. We would tell ourselves that we mean well in deceiving the patient into thinking that he is all right, and that's all. Actually, that's not all. We have to prepare the patient one step further so that he reaches the level where both parties can face the truth together in cheerful spirits.

As I have just said, telling untruths with no intention of harming others is not a bona fide case of false speech because real false speech is motivated by ill will and a desire to deprive others of their benefits. Is it possible to apply this to your question about careers?

Father: "Yes, your explanation has directly answered my question, sir. But I am still worried how we can teach children and have them understand this kind of situation. From what you have just said, I know how we should do it and to what extent. If it is necessary to pass this on to children, I wonder whether we can do it."

อันนี้เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับการพัฒนาของเด็ก ที่เราจะต้องดูว่า เรื่องไหนควรจะบอกจะสอนเขาได้เมื่อใด คือดูชั้นของความพร้อม แต่โดยหลักการ เราจะบอกว่า มนุษย์เป็นผู้ที่พัฒนาได้ เมื่ออันนั้นดีและเป็นไปได้แก่มนุษย์ การศึกษาก็ต้องทำให้ได้

ในขั้นนี้ก็คิดว่า สำหรับเด็ก ก็คือให้เขารู้เข้าใจกว้างๆ ว่า ให้อูที่เจตนาว่าเราไม่ต้องการทำร้ายเขา ไม่เบียดเบียนเขา เราหวังดีต่อเขา การที่เรารักษาศีล ๕ จะมีศีล ๕ นี้ ทุกข้อเลยมุ่งหมายเพื่อจะไม่เบียดเบียนกัน ไม่ทำร้ายกัน แล้วก็อยู่กับด้วยความหวังดี ประารถนาดีต่อกัน เป็นมิตรต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้อยู่กันด้วยไมตรี มีเมตตากรุณา เจตนาธรรมณ์ของศีลก็อยู่ที่นี้แหละ

ศีลเว้นเบียดเบียน หนุนด้วยศีลเกื้อกูล

อ้อ ... ขอเพิ่มอีกหน่อย มีศีลฝ่ายบวกด้วยนะ ศีลฝ่ายบวกนี้บางทีโยมไม่ได้นึกถึงกันเลย ศีลไม่ใช่มีแต่เรื่องละเรื่องจะเว้นอย่างเดียวหรอก สังคหวัตถุ ๔ ก็เป็นศีลทั้งหมด คือ ทาน (เผื่อแผ่ให้ปัน) ปิยวาจา (พูดด้วยใจรักกัน) อัถถจริยา (ทำประโยชน์แก่กัน) สมานัตตตา (สมานตัวเข้าด้วยกัน) เราถือศีล ๕ นี้ เราไม่เบียดเบียนใครแล้วใช่ไหม เสร็จแล้วเหนือกว่านั้น เรายังมาสังคหะ ช่วยเหลือกัน ยึดเหนี่ยวกันไว้ ด้วยทาน ด้วยปิยวาจา ด้วยอัถถจริยา ด้วยสมานัตตตาอีก นี่ก็อยู่ในระดับศีลเหมือนกัน ฉะนั้น เจตนาธรรมณ์ของศีลจึงได้พูดว่าสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในทางที่ไม่เบียดเบียน แต่เกื้อกูลกัน

This is related to the development of the children. We have to consider what we should tell them and when it should be told. That is, we have to figure out at what stage of their development they are ready for a particular issue. In theory, we say that humans can be developed. If a certain thing is good and possible for humans to achieve, education must make it a reality.

At this stage, children should be made to have a broad understanding that they are to focus on our intention that we don't want to hurt or harm others; we mean well. All the Five Precepts that we observe aim at not abusing or harming one another, and at living together with goodwill, friendship, mutual support, loving-kindness and compassion. These are the main objectives of the precepts.

Precepts of abstinence from harm are to be supported by precepts of rendering services

Well ... I have something to add. There are also rules to be observed that are positive. You may not have thought of them at all. Precepts are not involved with abstinence only. The four principles of social integration (*saṅgahavatthu*) are all moral rules: *dāna* (giving or sharing), *piyavācā* (kindly speech), *atthacariyā* (rendering services to one another) and *samānattatā* (socialability). In observing the Five Precepts, haven't we taken upon ourselves not to abuse or harm others? In addition, we have the four principles of social integration to help unifying our society. Therefore, *dāna*, *piyavācā*, *atthacariyā*, and *samānattatā* are also precepts governing moral conduct. It can be said that the underlying concept of all precepts is to enable humans to live in harmony with their environment without harming each other, but rendering services to one another.

ที่นี่ ถ้าเราอยู่ในระบบสังคมเช่นอย่างในปัจจุบัน ที่โดยส่วนรวมแล้ว เป็นระบบที่เอื้อต่อการเบียดเบียน และมันก็ไม่เอื้อต่อการเกื้อกูลกัน เริ่มแรก เราก็คงต้องรู้ตระหนักความจริงนี้ แล้วอยู่ด้วยความไม่ประมาท โดยตั้งใจเอาใจใหญ่เป็นหลักไว้ก่อนว่า เราจะพยายามหลีกเลี่ยงการที่จะต้องทำความเบียดเบียนอย่างนั้นให้เหลือน้อยที่สุด และจะพยายามทำในทางเกื้อกูลให้มากที่สุดเท่าที่จะมีและจะทำโอกาสได้ แต่ทั้งนี้ เราก็คงยอมรับความจริงว่าเรายังอยู่ใต้กระแส และอยู่ในความครอบงำของระบบสังคมนี้ เรายังหนีไม่พ้น โดยเฉพาะในตอนแรกนี้ เรายังไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และอาจจะมีการบีบบังคับต่างๆ ที่เราจะหนีไปได้ยากหรือไม่อาจจะหนีไปได้ แต่เราก็พยายามให้เป็นโทษน้อยที่สุด แล้วก็เอาทางฝ่ายดีมาทำให้มากที่สุด และความตระหนักรู้เท่าทันจะช่วยหาโอกาสให้เรา พร้อมกับช่วยไม่ให้เปลืองพลัง

ในภาวะที่บีบบังคับนี้ เมื่อรู้ว่ากระแสมันเป็นโทษ เราก็ทวนกระแสไปพลางๆ ด้วย นอกจากหลีกเลี่ยงการเบียดเบียนแล้ว ก็เอาศีลฝ่ายบวกคือ สังคหวัตถุธรรมเข้าไป เกื้อกูลเกาะกุมกัน ช่วยเหลือกันด้วยทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา เราต้องเน้นสังคหวัตถุ ๔ นี้ ในการอยู่ร่วมสังคม ตั้งแต่ในครอบครัวเป็นต้นไปเลย มันจะสะสมกำลังในการสร้างสังคมที่ ออกจากการเบียดเบียนในระยะยาว

If we are living under a social system like the one at present, which on the whole tends to bring about abuses and harassment and is not conducive to mutual assistance, first of all we must acknowledge this fact and live with heedfulness and care. Then we have to set as our main objective the determination to try to avoid abusing or hurting others so that such cases would be as few as possible, and to attempt to help others as much as we possibly can and have opportunity to do so. However, we have to admit that we are still in the current and under the influence of the system. We have not been able to flee from the system, particularly in the beginning. We cannot avoid the system and there might be several factors that make it difficult or impossible for us to get away. In any event, we must try our best to cause the least harm and do as many good deeds as possible. Our thorough understanding of the situation the way it actually is will help provide us with opportunity as well as save us from missteps.

In this tense situation, when we know that the trend is toxic, for the time being we have to go against the trend as well. Besides refraining from abusing others, we have to help one another through the practice of positive precepts, namely the four principles of social integration—giving, kindly speech, rendering services, and socialability. We must emphasize these four principles that promote living harmoniously together in society starting with the family. They will help accumulate strength to build up a society that would step away from harm in the long run.

เอาเป็นว่า หลักการในเรื่องศีลนี้ อยู่ที่เจตนาเป็นสำคัญ คือตั้งใจจะไม่เบียดเบียนกัน ไม่ตัดรอนทำร้ายผู้อื่น ไม่ได้มุ่งจะทำลายผลประโยชน์ของเขา แล้วก็พยายามในทางบวก คือทางเกื้อหนุน แค่นี้จะพอตอบข้อห้วงใยของโยมได้หรือยัง

ศึกษาพัฒนาคนดี สร้างโลกที่เป็นสุข ไร้การเบียดเบียน

คุณพ่อ: “ผมเลือกโรงเรียนให้ลูกในระบบการศึกษาแนวพุทธครับ เพียงแต่ว่าในส่วนตัวเป็นความเห็นของผู้ปกครอง จะมีส่วนที่วากลัวเด็กออกไปแล้ว จะอยู่ในสังคมที่ต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรง แล้วก็อาจจะมึปัญหาครับ”

เรื่องนี้ตั้งใจเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ต้องมองไปไกลๆ ในระยะยาวทีเดียว และในการแก้ปัญหาระยะยาวนั้น เรายังต้องมองอีกชั้นหนึ่งว่า เราอยู่ในระบบสังคมนี้ ที่มีนครอบงำและบีบคั้นเรา ทำให้เราหลีกเลี่ยงการกระทำที่เราไม่เห็นด้วยเช่นการเบียดเบียนเอาเปรียบกันอย่างนี้ไม่ได้ แต่อย่าลืมว่า ในเมื่อเรารู้ว่าระบบสังคมนี้มันไม่ดี ถ้ามองให้ถูกต้อง เรายังก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการร่วมแก้ไขระบบสังคมนี้ด้วย คือเราเป็นคนหนึ่งที่จะแก้ปัญหา

In short, the principle of precepts primarily lies in intention; that is, people must observe them without any intent to harm others, to sever friendly relations with others, to hurt others, or to ruin benefits of others. Then they must also try to observe the precepts that produce positive results; that is, those that help others. Has my explanation adequately relieved some of your concerns?

Education trains good people and builds a happy world free of abuses

Father: "I have chosen a Buddhist progressive school for my children. But from a parent's point of view, I am a little uneasy that after leaving school they have to live in a fiercely competitive society and they might have problems."

In this regard, you must have strong determination and never become discouraged, and you have to look far ahead. In working out long-term solutions to problems, we have to approach them from a different level. We live in this society whose system has exerted influence over us and oppressed us, making us unable to avoid doing what we disapprove of, such as harming and taking advantage of others. But don't forget that since you know full well that the system is bad, if properly perceived, it is also our duty to take part in putting it right; that is, we are among those who will solve the problem.

ถ้ามองอย่างนี้ เราจะเปลี่ยนไปมีท่าทีใหม่ ซึ่งเป็นท่าทีที่ถูกต้อง ในการเป็นส่วนร่วมของการแก้ไขระบบสังคมนี้ ให้มันเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ อย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็น “โลกที่เป็นสุข ไร้การเบียดเบียน” อันนี้คือจุดหมายที่แท้ แม้จะเป็นเรื่องระยะยาว

โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ จะต้องก้าวไปในทิศทางนี้ จะต้องได้รับการศึกษาพัฒนา เพื่อให้มาเป็นผู้แก้ไขปัญหานี้ มาสร้างโลกที่เป็นสุข ไร้การเบียดเบียนนี้ เมื่อรู้กันอยู่ว่าโลกเป็นปัญหา ก็การศึกษานี้แหละจะต้องแก้ไข ถ้าการศึกษาไม่แก้ แล้วอะไรจะแก้ได้

ถ้าเราคิดว่า เราอยู่ในระบบสังคมนี้ ที่มันบีบบังคับให้เราต้องทำสิ่งที่เรารู้อยู่ว่าไม่ถูกต้อง มีการเบียดเบียนเอาเปรียบกัน เป็นต้น ยากนักที่ที่เราจะหลีกเลี่ยงได้ เราจะทำอย่างไร ถ้าคิดอย่างนี้ เราจะตกอยู่ในฐานะเป็น “ผู้ถูกระงับ” ที่ต้องเหน็ดเหนื่อยและหนักในการที่ทนอดอดและหาทางหลบหลีกต่างๆ แล้วก็เสียสุขภาพจิตด้วย

แต่เมื่อมองตัวเองในท่าทีใหม่ที่เรามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เราจะมองตัวเองเป็น “ผู้กระทำ” ที่คอยหาคอยทำโอกาสในการแก้ปัญหานั้น จะทำให้การเบียดเบียนลดน้อยลง และมีการเกื้อกูลกันมากขึ้นๆ ถ้าปรับตัวมองตัวมีท่าทีอันนี้ ก็จะอยู่ในระบบสังคมที่ว่าไม่ดีได้อย่างดีที่สุด เป็นการก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง

If you look at it this way, your attitude will change. Your new viewpoint that you have to commit yourself to mending the system is the right one. You will be able to make changes to realize the desired effect. Our ultimate aim in the long run is "a happy world that is free from harm," as expressed in the word of the Buddha.

The younger generation in particular has to step in this direction. They must be trained to find solutions to this problem, to build a happy world that is free from harm. When we realize that the world is a problem, education will solve it. If education failed to solve it, what could?

If we believe that we live in a society that forces us to do what we know is wrong such as harming or taking advantages of others, which is very difficult to avoid, what can we do? That line of thinking will make you "one that is acted upon"; you will be exhausted and burdened in getting frustrated and seeking ways to avoid them. Besides, your mental health will suffer.

However, when you look at yourself in your new stance, taking part in solving problems, you will see yourself as "one that acts," who is looking for opportunity to solve problems, reduce harm and render more and more assistance to one another. If you adjust your attitude along this line, you will be able to do very well in the so-called bad system. This is another step higher.

อีกแง่หนึ่งคือ เหมือนกับบางคนที่จะไปทำการใหญ่อันหนึ่ง ตอนแรกจำใจจำยอมต้องไปเข้าร่วมอยู่ในวงนั้น แต่เจตนาที่แท้จริงคือเพื่อไปแก้ไข การกระทำในเบื้องต้นที่เหมือนยอมรับระบบนั้น ก็กลายเป็นเรื่องปลื้มก้อยไป เพราะเจตนาใหญ่ที่ดีมันอยู่เหนืออื่น เพียงแต่ตระหนักรู้ว่า ถ้าไม่ทำอันนี้ มันก็ไปอันโน้นไม่ได้ ก็ต้องใช้หลักตามพระพุทธรักษาชีวิตที่ว่า เมื่อเล็งเห็นประโยชน์ใหญ่ ก็ยอมเสียประโยชน์น้อยได้

อันนี้เราต้องเตรียมคนของเราให้พร้อมด้วยนะ คือ เมื่อเป็นชาวพุทธก็ต้องอยู่ได้อย่างดีที่สุดโดยไม่ลังคมแม้แต่ที่มันแย่มากที่สุด เราต้องฝึกกันให้พร้อมอย่างนั้นด้วย แล้วเราก็ไม่ใช่เพียงแค่ไปอยู่ได้นะ เราต้องไปนำการเปลี่ยนแปลงให้ไปในทางที่ดีด้วย

ต่อไป เมื่อเราเข้าไปอยู่ ตอนแรกเราไม่มีกำลังพอ เราก็ถูกระบบนั้นบีบคั้นเอา ให้จำใจจำยอมทำบางอย่างไป แต่เจตนาในระยะยาว เรามีจุดมุ่งหมายอยู่แล้ว เราก็พยายามเดินไปในทิศทางที่จะแก้ปัญหา เพื่อผันแปลงกระแสสังคม แก้ไขระบบสังคมไปด้วย ระยะยาวต้องคิดอย่างนั้น

From another perspective, it is like someone who has undertaken an important task. At first he had to go against his own will in joining the group, but his real intent is to make changes. What he did in the beginning which seemed like acceptance of the system has become a trifling detail because the ultimate aim that is above it is a good one. But it is important for you to realize that if you haven't done this particular job, you can't go on to the other one. You have to rely on the saying of the Buddha: When you foresee a greater benefit, you should let go of a lesser benefit.

We also have to make our people ready; that is, as Buddhists, we have to live the best we can even in a society that is considered the worst. We have to train ourselves to be ready for such a situation. It won't do just living from day to day; we have to lead to changes along the right path.

Next, when we get in there, we don't have enough power at first and are forced to do certain things against our will. Since we have our own objectives and the long-range goal, we have to make every effort to go in the direction that will enable us to solve problems, alter social trends, and reform social systems. We have to think along this line in the long run.

เรายอมรับกันว่า เวลาที่ โลกประสบปัญหารุนแรงทุกด้าน บางคนถึงกับเชื่อว่าโลกใกล้จะวิบัติวินาศ การที่โลกประสบปัญหาเช่นนั้น ปัญหาที่ร้ายแรงเกิดจากคนที่เก่ง แต่ไม่ดี ในการแก้ปัญหาของโลก เราต้องการคนดี แต่คนดีที่จะแก้ปัญหาที่ร้ายแรงของโลกได้ ต้องเป็นคนดีที่เก่งด้วย และต้องเก่งยิ่งกว่าคนเก่งที่ไม่ดี เราต้องกล้าที่จะสร้างคนที่ทั้งดีและทั้งเก่งเช่นนั้น นี่เป็นภารกิจอย่างหนึ่งของการศึกษาที่เราพึงต้องจัดให้ได้ เพื่อโลกจะได้มีอารยธรรมอันแท้ ที่มนุษย์เข้าถึง “ชีวิตดีงาม ธรรมชาติรื่นรมย์ สังคมมีสันติสุข”

ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ: “ขอให้ความเข้าใจต่อพ่อแม่ว่า การจัดการศึกษาตามวิถีของพระพุทธองค์ นั้นเป็นเชิงอุดมคติ ที่เกิดจากการเห็นคุณ เห็นประโยชน์เลิศที่ครอบคลุมชีวิตเด็ก ครอบครั้ว จนถึงโลก ซึ่งเรารับทราบความห่วงใยของพ่อแม่ที่ลูกจะต้องไปอยู่ในสังคมแข่งขันปัจจุบัน

แต่งานการศึกษานี้เริ่มตั้งต้นตั้งแต่องค์พระพุทธ สาระความรู้ที่เป็นสัจธรรม ครูบาอาจารย์ผู้แนะนำ บุพการี รวมถึงผู้ที่เห็นด้วยในสังคม หลายนับไม่ถ้วน และวันนี้ท่านเจ้าคุณอาจารย์ก็ชี้ให้เห็นแนวทางว่า โรงเรียนแนวพุทธนี้จะขึ้นมาในสังคมเพื่ออะไร

We have all admitted that at present the world is facing serious problems on all sides. Some people even believe that the world is nearing its calamitous end. The world is the way it is because clever people who are bad create grave problems. To solve world problems, we need good people. However, good people capable of solving serious world problems must be clever too and much more clever than the clever people that are bad. We must be bold enough to groom individuals to be good as well as clever up to such a level. This is one mission that education has to carry out so that the world will be truly civilized where humans have access to "a good life, a pleasant environment and a peaceful society."

Administrator of the Buddhist progressive school: "May I point out to parents that the administration of education based on the approach of the Buddha is an attempt at perfection. It came into being because we had foreseen the excellent benefits that would safeguard the lives of children, their families, and the whole world. We are aware of parents' concern about how their children will fare in the competitive society of today.

However, this approach to education all started with the Buddha, an essential knowledge of the Truth, teachers that have given advice, and parents as well as various groups of advocates in society. In addition, today our venerable teacher has been pointing out to us the purpose of the Buddhist progressive school in society.

วันนี้จะทำให้เห็นภาพชัดถึงประโยชน์ ว่าลูกโตขึ้นไปในสังคมแล้วจะเป็นอย่างไร โรงเรียนเองก็หวังอย่างมั่นใจว่า เด็กต้องเติบโตไปเป็นผู้นำสังคมในทางดีได้เป็นแน่นอนเจ้าค่ะ”

เจอปัญหา เราศึกษา กลายเป็นได้

ขอต่ออีกนิด คือเรื่องนี้ก็มีคำถามบ่อยนะ อาตมาอยู่ที่วัดนี้ อย่างพระที่มาบวชชั่วคราว ท่านมาจากอาชีพต่างๆ บางท่านรู้ตัวว่าท่านอยู่ในอาชีพที่เป็นปัญหา ซึ่งทำสิ่งที่ไม่ดีต่อสังคมเหมือนกัน แล้วท่านถามอาตมาว่าจะทำอย่างไร

ก็บอกไปว่า เราที่ต้องอยู่อย่างรู้เท่าทันลิ เจตนาระยะยาวเรามี ถ้าเราตั้งอันนี้ไว้ได้ ในระหว่างนี้ที่เราต้องทำไปกับเขาเนี่ย เราก็พยายามให้ส่วนที่เกื้อกูลหรือที่เป็นประโยชน์นี้ดูขึ้นมาบ้าง เท่ากับเรามีโอกาสไปช่วยเขาแล้วนะ ไม่เช่นนั้นกิจกรรมแบบนี้มันจะเสียหายต่อสังคมอย่างมาก เราก็ไปช่วยให้มันมีส่วนที่ดีขึ้นมาบ้าง นี่หนึ่งละ

อีกอย่างหนึ่งก็คือ เราต้องมีปัญญาเพื่อจะแก้ไขปัญหาระยะยาว การที่เราเข้ามาอยู่ในระบบนี้ เราก็ได้เรียนรู้กิจการนี้ ซึ่งเป็นการพัฒนาปัญญาของเราในการที่จะแก้ปัญหานั้นแหละ และนี่ก็คือส่วนหนึ่งของการที่จะก้าวไปแก้ปัญหาแล้วละ ถ้าเราไม่ได้เรียนรู้ ไม่รู้กลไกความเป็นไปของระบบที่ว่าเป็นปัญหานั้นแล้ว แม้แต่เราบอกว่าจะไปแก้ปัญหา เราก็แก้ไม่เป็น จับไม่ถูกที่

We have a clearer picture of how it would be to the advantage of our children when they have grown up in such a society. On the part of the school, we are confident that our children will grow up and lead society along the right path. We certainly believe that will be the case, sir.”

Confronted with problems, we should get training and it will be to our advantage

May I add a little bit more? I have often been asked the same question. At the monastery where I reside, some of the monks who remain ordained for a short time come from a variety of professions. Some of them realize that they are in a profession that is questionable; that is, doing things that are not to the advantage of society and ask me what to do.

I have said to them: “You had better be fully aware of all that is going on precisely the way things are, and you must also have your long-term intent. If so, while you are working with them, you should try to do things that are helpful or beneficial toward striking a balance. It is, in effect, a chance of helping them too; otherwise, their business will cause great harm to society. For one thing, you can go and help improve even a little bit.

Another point is that you have to be wise enough to figure out a long-term solution to the problem. As you are in that kind of system, you have a chance to learn about it. This is a way of cultivating your wisdom to solve the problem, and it is a step forward in that direction. If you have not learned the mechanism of the system that you consider a problem, even though you say you will solve it, you will not be able to do so as you fail to get to the heart of the matter.

ฉะนั้น ก็เป็นประโยชน์ที่เราได้มาอยู่ในระบบนี้ด้วย เราก็รีบเอาประโยชน์เลย ก็คือว่า ไปอยู่โดยมีความตระหนักรู้ว่าเราจะเรียนรู้ระบบว่า มันเสียหายอย่างไร

ถ้าไม่คิดอย่างนี้ ไม่ตั้งทำที่อย่างนี้ ก็มันลั๊กแต่ว่าหม่นหมองใจ ไม่สบายใจ ว่านี่มันต้องอยู่ในระบบนี้ ที่มันทำอะไรๆ เสียหายแก่สังคม แล้วจะทำอย่างไร ตัวเองก็ไปไหนไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ มันแต่ใจเสีย และเสียใจ

เอาละ ก็รีบทำซะ บอกว่าเป็นโอกาสแล้วที่เราจะได้เรียนรู้ปัญหา มองเห็นสาเหตุของปัญหา เรามาอยู่กลางตัวปัญหาแล้ว เรียนเลย ศึกษาเลย พอมองแง่ดี ก็ได้ประโยชน์เลย แล้วเราที่เหลือจะมีส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาต่อไป เพราะเราตั้งใจดี และเข้าใจดีด้วย

นี่คือตัวอย่างของการที่ว่า ต้องหาแง่ที่จะเอาประโยชน์ให้ได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพอะไร เลวร้ายอย่างไร ถ้ารู้จักโยนิโสมนสิการละก็ ต้องหาประโยชน์ได้ ดังที่พระบางองค์จะมรณภาพแล้ว ก็ยังบรรลอรหัตตผลได้ หมายความว่า แม้แต่ความทุกข์อย่างหนักที่สุด มนุษย์ก็ยังเอามาทำให้ตัวเองตรัสรู้ได้ สิ่งเลวร้ายที่สุด ถ้ามนุษย์รู้จักใช้ปัญญา ก็จะมีเอาประโยชน์ได้ เอาเป็นว่า เรื่องนี้ผ่านไปก่อน

Therefore, it is to your advantage that you get into the system. You have to make use of it. That is, you have to realize that you are there to find out how the system has gone wrong.

If you don't think this way or take this kind of attitude, you will only feel depressed and unhappy. You will wonder why you have to suffer this kind of system that has harmed society and ask yourself what to do. Since you have nowhere to go and can't do anything about it, you will just feel disheartened and sorrowful.

Well, get on with it. It's your chance to study the problem and get to its cause. You are already in the midst of the problem, so learn about it and scrutinize it. If you look at it positively, you will be at an advantage. And you yourself will play an important part in solving the problem later on. All this is due to your good intention and understanding of the situation."

This is an example of looking for a point that can be used to our advantage no matter what situation we are in or how bad it is. If you are familiar with the concept of *yonisomanasikāra* or analytical thinking, you will find something to your advantage. Certain monks while at the point of death could attain the final stage of holiness. This means that humans could even gain benefit from the worst suffering and thereby attain enlightenment. If humans know how to make use of their wisdom, they can derive benefits even from things of the worst kind. So, enough discussion about this for now.

สรุปปิดท้ายเรื่องปาณาติบาตหน่อย คงพอได้แนวว่า ช่วงต้น เด็กเล็กเริ่มแรก เราสอนการเว้นปาณาติบาตอย่างกว้างแบบครอบคลุมเลย ไม่มีการแบ่งแยกหรือแยกแยะ โดยมุ่งสร้างภาวะจิตใจแห่งความมีเมตตา กรุณา ด้วยปัญญามองเห็นเหตุผลแห่งการมีและรักชีวิตรักสุขเกลียดทุกข์ เสมอกันของสรรพสัตว์ ที่จะเป็นฐานของการอยู่ร่วมกันในโลกที่มีสันติสุข

ต่อจากนั้น โดยสัมพันธ์กับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ซึ่งเป็นจุดที่ต้องขอฝากทางโรงเรียนไปจับขั้นตอนของความพร้อม เราก็จะเตรียมให้เด็กมีการพัฒนาที่พร้อมจะไปอยู่ในโลก และไปร่วมสร้างสรรค์แก้ปัญหาของชีวิตและสังคม ถึงขั้นนี้ ก็ให้รู้เข้าใจเรื่องปาณาติบาตในชั้นจำแนกแยกแยะให้เข้าถึงเหตุผล ในการที่จะปฏิบัติในเรื่องนี้ได้ด้วยความมั่นใจตัวเอง โดยในทางปัญญาที่ชัดเจนไม่พร่า และในด้านจิตใจไม่มีความขัดแย้งภายใน เพื่อปฏิบัติตัวในความถูกต้องอย่างจริงจัง ก้าวไปในการพัฒนาสู่การปฏิบัติที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นๆ ต่อไป

I would like to say something briefly at the end of the discussion of killing. You have probably realized that at the very beginning we should teach little children not to kill as a general rule covering all living beings with no discrimination or differentiation. The purpose is to cultivate the spirit of loving-kindness and compassion and develop understanding to see the reasoning behind it: living things all love their lives, love happiness and hate suffering. This will be the basis for co-existence in a world of peace and happiness.

The next step is related to the various stages of child development. The school will have to undertake the task of figuring out the different stages of preparedness. We have to get them ready to live in the world and help constructively to solve problems of living and of society. When they reach this stage, they must have a thorough understanding of the precept that forbids killing. They must be able to classify various types of killing and understand the reasoning behind them, so that they can observe the precept with confidence, understanding clearly what they are doing with no conflict within themselves. They will then be able to really conduct themselves rightly and advance more and more toward perfection in their practice.

ดูของจริงที่มี เชื่อมวัฒนธรรมประเพณี กับหลักธรรม

ข้อ ๓) “สวดสถายายพุทธวจนะ... และอธิษฐานจิต...” ข้อนี้ อ่านแล้วก็ช่วยกันดู แต่ก่อนนี้อาจจะพูดว่าสวดมนต์ แต่ที่นี้ก็ให้กว้างขึ้น “อธิษฐานจิต” นี้ จะให้เป็นตัวเสริมสมาธิ

อธิษฐานในที่นี้ ว่าตามความหมายเดิมนะ ไม่ใช่อธิษฐานแบบร้องขอว่า “เจ้าประคุณ ขอให้ ...” แต่อธิษฐานในที่นี้ คืออธิษฐานแบบพระพุทธเจ้า หรืออธิษฐานแบบของพระ

อธิษฐานในความหมายของพระพุทธศาสนา เป็นบารมีอย่างหนึ่ง คือความตั้งใจมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวว่าจะทำการนั้นให้สำเร็จ ตั้งจุดมุ่งหมายที่ดีขึ้นมา แล้วก็มุ่งทำการนั้นแน่วไป ไม่ใช่อธิษฐานเพื่อจะได้ แต่อธิษฐานเพื่อจะทำ คนไทยนี่อธิษฐานเพื่อจะได้ แต่ของพระ เป็นการอธิษฐานเพื่อจะทำ

พระพุทธเจ้าอธิษฐานพระทัย ก็ทรงบำเพ็ญบารมี คือพากเพียรทำความดีอย่างสูงสุด เพื่อจะบรรลุโพธิญาณ อธิษฐานในที่นี้คืออย่างนั้น เป็นการให้ชาวพุทธฝึกหัดที่จะมีจิตใจเข้มแข็ง มีความตั้งใจจริงในการทำอะไรรๆ อันนี้จะล่ำทับการฝึกสมาธิ

Look at what we actually have, and relate our culture and tradition to the principle of Dhamma

Let's look at the third item together: "Recite the Buddha's words ... and make a resolution ..." In earlier times we might use the word "recite a holy chant," but now we make its scope wider, with "make a resolution." This will strengthen our concentration practice.

The term, "make a resolution," here conveys its original meaning, not the equivalent of: "All Great Powers! May you please grant ..." It is a resolution modeled on that of the Buddha or similar to that of the monks.

Resolution in Buddhism is a *pāramī*, or one of the ten qualities that the Buddha had practiced to perfection. It refers to determination to carry out whatever one resolves to accomplish. That is, a person sets his mind on doing something good and put his heart into it without being distracted. *It is not making a resolution to gain something but to do something.* Most Thais make a resolution to get certain things, but monks make a resolution to do something.

The Buddha made a resolution to develop virtuous qualities to perfection so that he would attain enlightenment. That is the meaning of "resolution" in this context. It is a means for the Buddhist to discipline his mind so that it would be strong and unwavering in its determination to achieve certain objectives. This is to reinforce the practice of concentration.

ข้อ ๔) “ไปวัดชมอารามที่รื่นรมย์...” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๘] ข้อนี้จะช่วยโน้มน้อมจิตใจไปในทางที่ดีงาม อย่างน้อยก็ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ได้คุ้นชินกับบรรยากาศของวัฒนธรรมประเพณี มีเวลาพักจิตสงบใจ ยิ่งถ้ามีกิจกรรมทางบุญทางธรรม ก็จะยิ่งเสริมการพัฒนาชีวิตจิตใจ

ข้อ ๕) “ทำกรรมดี ... อุทิศแด่พระรัตนตรัย มารดา บิดา ครูอาจารย์ ...” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๗] ข้อนี้ถ้าตกลงและทำได้ จะช่วยให้การศึกษาเกิดผลขึ้นมาชัดเจนเป็นกอบเป็นกำ ทำให้มีชีวิตแห่งการสร้างสรรค์พร้อมไปด้วยกันกับการพัฒนาคุณธรรม

ข้อ ๖) “ตั้งกำหนดวันปลอดการบันเทิง...” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๑๑] ในข้อนี้ อาจตั้งกำหนดชมรายการบันเทิงแต่ละวันด้วยว่าแค่ไหน ถ้าตั้งได้ ท่านเรียกว่าเป็นวัตรอย่างหนึ่ง

วัตร คือข้อปฏิบัติประจำตัว เช่นว่า ฉันจะดูการบันเทิงแค่นี้ หรือมีวันเว้นทั้งดการบันเทิง การถืออุโบสถก็อย่างนี้แหละ นี่คือการฝึกชาวพุทธให้ถืออุโบสถ ก็เราอยู่กับศีล ๕ มา ๗ วันแล้ว เราก็ขึ้นไปอยู่กับศีล ๘ ลักวันหนึ่ง

The fourth item: "Visit monasteries with pleasant surroundings ...," *[rearranged into its group in the finalized version as item 8]* is meant to influence a person to think and act righteously. At least it will get him closer to nature, get accustomed to the atmosphere inherent in our culture and tradition, have time to rest and relax. It will be even better for his mental and spiritual development if there are activities connected with merit making and the Dhamma.

The fifth item: "Do good deeds ... dedicate them to the Triple Gem, parents, teachers ..." *[rearranged into its group in the finalized version as item 7]*. If this item is agreed upon and possible to be put into practice, it will help education produce concrete results, enabling people to live creatively as well as enhancing their cultivation of virtue.

The sixth item: "Set a day that is free of entertainment ..." *[rearranged into its group in the finalized version as item 11]*. You may also limit time for viewing entertainment programs each day. If you can organize your time that way, you have what is called a vatta, or routine.

A routine is what you set yourself to do; for example, you set an upper time limit to viewing entertainment programs, or have a day that is free of entertainment. The observance of the Eight Precepts is something similar. After observing the Five Precepts for seven days, we move up to the Eight Precepts for one day.

ศีล ๕ คือไม่เบียดเบียนคนอื่น แต่ศีล ๘ นี้จะมาพัฒนาตัวเอง ให้มีจิตใจดีขึ้น ให้มีความสุขได้ง่ายขึ้น ให้เป็นอิสระมากขึ้น โดยพึ่งพาวัตถุน้อยลง ศีล ๘ ส่วนที่เพิ่มขึ้นมานี้ คือเป็นศีลที่ฝึกคนให้เป็นสุขได้โดยพึ่งพาสิ่งเสพบริโภคน้อยลง เจตนารมณ์อยู่ที่นั่น แล้วก็มาพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งขึ้นไปด้วยในตัวเอง จะขึ้นต่อวัตถุน้อยลง ลองดูว่าจะทำได้ไหม มีวาระปลอดการบันเทิงบ้าง

นอกจากการบันเทิงแล้ว ก็มาคำนึงถึงสื่อและสิ่งเสพอื่นๆ ที่ล่อเร้าหรือมาตามกระแส ซึ่งก็ควรฝึกให้มีสติที่จะไม่ละเล็งหรือหลงไหลไปด้วย จึงเตือนว่า “ไม่มัวสำเร็จสำราญปล่อยตัวให้หลงหลงไหลไปตามกระแสสิ่งล่อเร้าชวนละเล็ง”

ข้อ ๗) “ตั้งเกณฑ์เพื่อฝึกความรู้จักประมาณในการบริโภค การกินเสพพอดี หรือการบริโภคด้วยปัญญา” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๘] ข้อนี้ก็สำคัญ อาจจะทำอย่างพระ คือ พระเวลาจะฉันอาหาร ต้องพิจารณาที่จะฉันให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของการฉันอาหาร โดยว่า “ปฏิสังขา-โย” อย่างที่วัดนี้ พระฉันพร้อมกัน ก่อนจะฉันก็สวด “ปฏิสังขา-โย” ก่อน ตามคำบาลีว่า “ปฏิสังขา โยนิโส ปิณฑปาตัง ปฏิเสวามิ ...”

The logic of the Five Precepts is to refrain from harming others. The aim of the Eight Precepts is for a person to develop himself. Its observance will improve his mind and spirit, making it easier for him to be happy and free as he depends less on material needs. The additional precepts that have to be practiced besides the basic five are meant to train him to find happiness by consuming less. His mind will become stronger and less materialistic. See whether you can have certain time free of entertainment.

Besides entertainment, you should give some thought to the media and other pleasure-giving devices that entice you or are just trendy. Therefore you should train yourself to be mindful so that you will not be led astray and get enthralled by the current of things enticing and stimulating.

The seventh item: "Set rules to practice moderation in eating, or eating and drinking moderately, or eating wisely," *[rearranged into its group in the finalized version as item 9]*. This item is also important; we can follow the monk's example. When he eats, he has to consider that the food he is about to eat suits the purpose of eating by chanting "paṭisaṅkhā-yo." At this monastery, all the monks take their meals together. Before eating, they all chant "paṭisaṅkhā-yo" in Pali, thus: "Paṭisaṅkhā yoniso piṇḍapātaṃ paṭisevāmi ..."

แล้วก็อาจจะแปลด้วย เพราะว่าบางท่านอาจจะไม่เข้าใจ ก็จะได้รู้ความหมาย ในคำแปลจะบอกหมดว่า ที่เรารับประทานอาหารนี้ มีใช้เพื่ออย่างนั้นๆ แต่เพื่ออย่างนี้ๆ แล้วก็รับประทาน อย่างน้อยก็เตือนสติได้ทีหนึ่งๆ

ข้อปฏิบัตินี้ ในที่บางแห่งก็เลยทำบ้าง จะคล้ายกับที่ทางคริสต์เขากันมาแล้ว แต่เขาทำแบบว่าขอบคุณพระเจ้า เวลาเอาอาหารมาตั้ง ก็สวดขอบคุณพระเจ้า แต่ที่นี้ของชาวพุทธ เป็นการสวดพิจารณาอาหาร ว่าให้เรากินด้วยปัญญา โดยถือความเอร็ดอร่อยเป็นต้น เป็นเพียงส่วนประกอบ แต่ตัวจริงที่ต้องให้ได้ก่อน คือกินอาหาร ต้องให้ได้คุณค่าที่แท้ของอาหาร คือให้เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย มาบำรุงเลี้ยงร่างกายให้เจริญเติบโต ซ่อมแซมส่วนสึกหรอ แก้ปัญหาไม่ให้เป็นโรคภัยไข้เจ็บ กินแล้วไม่ให้เป็นโทษ หรือกินทั้งได้ประโยชน์และไม่เป็นโทษ

การพิจารณานี้ เป็นการเตือนสติ แล้วก็เป็นที่ล่ออย่างหนึ่ง คือ *ปัจจัยปฏิเสวนาศิล* ซึ่งได้บอกแล้วว่าน่าจะเน้นกัน ก็คิดว่าน่าจะใช้ได้

ถ้าเห็นเหมาะ ก็พิจารณากันตั้งแต่จะเริ่มรับประทานอาหารเลย การเริ่มรับประทานก็จะได้พร้อมเพรียงกันด้วย พอจะรับประทานอาหาร ก็สวดพร้อมกัน

They may also say the Thai rendition too so that those who do not understand Pali will know what the chant means. The Thai rendition says in detail that one eats food not on those grounds but on these; after that they start eating. The chanting before a meal at least reminds one of the purpose of taking food on each occasion.

Some monasteries follow this practice. It is similar to the Christians saying grace. Theirs is giving thanks to God, when food is ready on the table. But with the Buddhists, it is a chant reflecting over our food, an indication that we eat in a wise manner. Taste is just a subsidiary element; we have to get the essential first. Eating means getting true values from food: we eat for the benefit of the body, to make it grow, repair parts that are worn out, and keep us healthy. Eating should not expose us to any fault; that is, eating should be both beneficial and harmless.

Reflection like this is a way of keeping us mindful and it is a kind of training called *paccayaapaṭisevanā-sīla*, or pure conduct in consuming the necessities of life, which needs to be stressed. This practice, I think, should be acceptable.

If you think it will be of benefit, it should be done before meal so that everybody will also start the meal at the same time. They should all chant together before starting to eat.

ที่นี่ ก็มาดูกันต่อไปให้จบ

ข้อที่ยังค้างนั้น ส่วนมากขัดอยู่แล้วในทางหลักการ เพียงแต่มาดูกันว่า จะจัดวางให้ได้ผลในทางปฏิบัติอย่างไร จึงคงไม่ต้องใช้เวลาพิจารณามากนัก

ในข้อ ๓) “สวดสาธยายพุทธวจนะ ... ทำใจให้สงบ และอธิษฐานจิต...” นี้ เห็นได้ว่า การสวดมนต์เป็นกิจกรรมกุศลที่มีความสมบูรณ์ในตัว มีการแสดงออกเป็นพฤติกรรมร่วมกันของหมู่คนก็ได้ ทำเป็นส่วนเฉพาะตัวก็ได้ และปฏิบัติกันมาเป็นประเพณี ควรจะให้ความสำคัญเด่นชัดเป็นข้อหนึ่งต่างหาก ส่วนการทำใจให้สงบและอธิษฐานจิต ก็เป็นเรื่องของสมาธินั่นเอง จะทำพ่วงกับการสวดมนต์ หรือทำเมื่อใดที่มีโอกาสแม้แต่ในเวลาสั้นๆ ก็ได้ ซึ่งควรจะฝึกไว้เสมอๆ ก็ควรจะตั้งไว้เป็นข้อต่างหาก

จึงตกลงว่า ข้อ ๓) นี้ แยกเป็น ๒ ข้อ คือ

ข้อ ๓) “สวดสาธยายพุทธวจนะหรือบทสวดมนต์ โดยเข้าใจความหมายอย่างน้อยก่อนนอนทุกวัน”

ข้อ ๔) “ทำจิตใจให้สงบ เจริญสมาธิ และอธิษฐานจิตเพื่อจุดหมายที่เป็นกุศล วันละ ๕-๑๐ นาที”

เมื่อแยกข้อ ๓) ย่อยเป็น ๒ ข้อแล้ว จำนวนข้อก็เพิ่มจาก ๗ เป็น ๘ ข้อ นี่ถือได้ว่าเป็นข้อปฏิบัติประจำตัวทั่วไป ซึ่งนับว่าครบถ้วนหรือพอสมควรแล้ว

Now let's continue with the rest of the items on the list.

The remaining items to be revised are all clear on theoretical grounds; what we have to do is see how to make them practicable. This should not take us long.

The third item: "Recite the Buddha's words ... keep your mind calm and make a resolution ...," clearly indicates that chanting is a meritorious action complete in itself. It can be carried out either individually or in a group. Moreover, it has been observed as a traditional practice for so long that it deserves to stand out as a separate item. As for keeping the mind calm and making a resolution, it is practice in concentration, which can be done together with chanting or whenever you have a chance, however brief it is. It, therefore, should appear as another item.

It is agreed that the third item will be rewritten as two separate items:

Item 3: "Recite the Buddha's words or a holy chant with full understanding of its meaning at least before bedtime every day."

Item 4: "Keep the mind calm and clear, cultivate concentration, and make a resolution for a wholesome aim 5–10 minutes a day."

When the third item is separated into two, the number of items increases from seven to eight. These can be regarded as personal items of practice in general, which are considered complete or about right.

อย่างไรก็ดี เมื่อมองลึกและละเอียดลงไป เห็นว่า ยังมีข้อปฏิบัติพิเศษบางอย่าง ดังที่ทางพระเรียกว่าเป็นจริยวัตรและกิจวัตรต่างๆ ที่จะช่วยเสริมช่วยย៉ำให้การฝึกหรือการพัฒนาชีวิตนี้ ประณีตและได้ผลสนิทแนบเนียนยิ่งขึ้น ก็เลยมีข้อที่ขอเพิ่มขึ้นอีกบ้าง

ดังเช่น เมื่อพิจารณาในข้อแรก เกี่ยวกับเรื่องการออมเงินและแบ่งมาทำทานบริจาคนั้น ได้พูดกันถึงการตักบาตร ซึ่งชาวพุทธจำนวนมากปฏิบัติมาเป็นกิจวัตรประจำวัน แม้ว่าสำหรับพุทธศาสนิกชนทุกคนคงไม่สะดวกและเป็นไปได้ยากที่จะตักบาตรทุกวัน แต่ถ้าห่างหน่อยเป็นประมาณ สัปดาห์ละครั้ง โดยเฉพาะในวันพระ ก็เป็นไปได้

ที่นี่ เมื่อพูดถึงวันพระแล้ว ก็มองเห็นต่อไปอีกว่า วันพระหรือวันหยุดประจำสัปดาห์นั้น มีประเพณีสืบกันมา ที่ชาวพุทธได้ใช้เป็นโอกาสสำคัญสำหรับฝึกตนพัฒนาชีวิต เช่น รักษาอุโบสถ แล้วก็มีมักจะไปปฏิบัติ โดยทำเป็นกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนก็ควรจะได้ใช้โอกาสเช่นนี้ เหมือนกัน ตกลงก็จึงเพิ่มอีกข้อหนึ่ง คือ

ข้อ ๔) “บำเพ็ญกิจวัตรวันพระ ด้วยการตักบาตร หรือแผ่เมตตา ฟังธรรม หรืออ่านหนังสือธรรม โดยบุคคลที่บ้าน ที่วัด หรือที่โรงเรียน ร่วมกัน ประมาณ ๑๕ นาที” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๕]

However, if we go a little deeper and get down to fine details, we will realize that there are still certain special items of practice such as referred to by the monks as proper rules of conduct and routines. These will reinforce the training or development of one's life and refine it with neater and more elegant results. I, therefore, suggest a few more additions.

For instance, when we were considering the first item in connection with savings and using part of them for charity, we talked about giving alms to monks. This has been observed as a daily routine of most Buddhists, even though nowadays it is not convenient and quite difficult to give alms to monks every morning. However, we may space it out to roughly once a week, especially on a Buddhist holy day.

Mentioning of Buddhist holy days leads further to the custom that Buddhists use Buddhist holy days or weekends as important opportunities to train themselves and develop their lives such as observing the Eight Precepts. They often carry out such practices as group activities. Students ought to employ such opportunities as well. Therefore, we will add another item:

Item 9: "Observe the Buddhist holy-day routine by offering food to monks on their alms-round, or radiating loving-kindness to all, or listening to a sermon, or reading a book on the Dhamma together with other people at home, at a monastery, or at school for about 15 minutes," *[rearranged into its group in the finalized version as item 5].*

เมื่อมองด้านกัจจัตราแล้ว ลึกและละเอียดลงไป ก็มองต่อไปถึง จริยวัตร ซึ่งคนไทยได้รับความชื่นชมว่าเป็นคนประณีตงดงามละมุนละไม อันเกิดจากการฝึกกันมาในวัฒนธรรมจนเหมือนเป็นไปโดยไม่รู้ตัว ข้อนี้ ก็ไม่พึงหลงลืมข้ามไป จึงจัดเข้ามาด้วย แล้วก็พอดีไปกลมกลืนเข้ากันได้ กับที่บางท่านเสนอให้เน้นความรู้จักรับผิดชอบในเรื่องชีวิตส่วนตัว ก็เลย เพิ่มอีก ๒ ข้อ คือ

ข้อ ๑๐) “มีปกติกราบไหว้ แสดงความเคารพ ต่อพระรัตนตรัย บิฑามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลที่ควรเคารพ” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๑]

ข้อ ๑๑) “ปฏิบัติกิจส่วนตน ดูแลของใช้ของตนเอง และทำงานของ ชีวิต ด้วยตนเอง” [จัดเข้าหมวดเป็นข้อ ๑๐]

สำหรับข้อ ๑๐) ไม่ต้องพูดกันยาว ว่าไปตามหลักก็เห็นคำอธิบายเอง คือ โดยตรงก็เป็นการฝึกตามหลักมงคล ๓๘ ข้อที่ ๓ “บูชาคนที่ควรบูชา” เป็นการเหนียวโยงตัวเองไว้ให้ใจถึงใจอยู่กับคุณธรรมความดี ตัวเองก็ชื่นใจ คนอื่นก็ชื่นชม และเป็นผู้ร่วมเชิดชูหลักของสังคมไว้ให้ยืนยาว

พร้อมกันนั้นก็ได้บุญกิริยาข้อ ๔ คือ “อปจายนมัย” ด้วย ทำให้มี ความสุภาพอ่อนโยน ไม่แข็งกระด้าง รู้จักเคารพนบไหว้ รู้จักติดต่อกับ ปฏิสันถาร กับทั้งเป็นความดีงามตามวัฒนธรรม เป็นเสน่ห์ในการแสดงออก ทำให้มีความงามสง่าชื่นชมในเชิงมนุษย์สัมพันธ์

While looking at the routine, we can go deeper to proper rules of conduct. Thai people have been admired for their gentleness and good manners which come from being molded into the culture to the extent that they have become their second nature. This quality should not be left forgotten or overlooked. Besides, it fits very well with the emphasis on responsibility of a person for his personal life that some of you propose, so two more items are added:

Item 10: "Make it a habit to pay homage to the Triple Gem, parents, teachers, and individuals worthy of homage," *[rearranged into its group in the finalized version as item 1]*.

Item 11: "Perform personal activities, take care of personal belongings, and get dressed and do personal daily-living tasks on one's own," *[rearranged into its group in the finalized version as item 10]*.

There is no need to elaborate on item 10. It is self-explanatory if we simply state the principle involved. Directly speaking, it is practice in accordance with item 3 of the 38 blessings: "To honor those who are worthy of honor." This is to bond one's mind to virtue so that one is filled with joy, and others with admiration, while taking part in upholding pillars of society so that they will stand secure for a long time.

At the same time, it is also the realization of the fourth base of meritorious action, i.e. "apacāyanamaya." This enables us to be gentle and not coarse, to know how to greet and pay respect to people, and to know how to get in touch and communicate with others. Moreover, it is a virtue from a cultural point of view and a charm in one's expression, resulting in dignity and admirability in social interaction.

ส่วนข้อ ๑๑) เป็นความสง่างามในตัวเอง ทำไม่จึงว่าการทำงาน ของชีวิตปฏิบัติกิจส่วนตนได้ด้วยตัวเอง เป็นความสง่างามในตัวเอง ดูง่ายๆ คนอย่างไรเรียกว่าไม่สง่างาม คนกะปลกกะเปลี้ยทำอะไรไม่ค่อยได้ สู้ ไม่ไหว และคนทำอะไรหลบบๆ ซ่อนๆ เพราะทำไม่เป็น กลัวคนอื่นจะ เห็นว่าตัวทำไม่ได้ดี ไม่น่าดู อย่างนี้ก็ไม่สง่างาม

คนกะปลกกะเปลี้ย และคนทำอะไรหลบบๆ ซ่อนๆ ที่ว่านั้น คือ เป็นคนที่พึ่งตัวเองไม่ค่อยได้ และเรื่องที่คุณควรจะทำก่อนอื่น ก็คือการเป็นอยู่ดูแลตัวเอง การกินการนอน การใช้การเก็บรักษาสิ่งของ เครื่องใช้ส่วนตัวต่างๆ ที่เรียกว่างานของชีวิต

ถ้าแม่แต่งงานชีวิตของตัวเอง ก็ยังทำไม่เป็น ก็ไม่ค่อยมั่นใจที่จะก้าว ไปทำอะไรอื่น แต่ถ้าทำได้ทำเป็น ก็เป็นการพึ่งตนได้ในขั้นพื้นฐาน ถ้าทำได้ ดี คล่องแคล่ว เรียบร้อย ก็น่าดู น่าชม ไม่ต้องอายใคร แต่จะมั่นใจ ภูมิใจ ได้ เป็นความงามสง่าขั้นพื้นฐานของชีวิต

อย่างคนที่จะเป็นนายทหาร พอเป็นนักเรียนนายร้อย เริ่มแรก เขาก็ ฝึกให้ทำงานของชีวิตที่วางข้างต้นนั้น ต้องทำให้เป็น ให้ดี ให้เรียบร้อย งามตาให้ได้ มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถสง่างามต่อไป

ทุกคน ตั้งแต่เด็กแต่เล็ก ควรดูแลตัวเอง ทำงานชีวิตของตัวเองได้ดี เก็บ ที่หลับที่นอน ซักผ้า ฯลฯ ทำได้ ทำดี เหมือนอย่างที่เราอาบน้ำ ทุ่งผ้าใส่ เลื่อ แต่งตัวกันได้สวยงามน่าดู

As for item 11, it is dignity in oneself. Why is one's ability to do things for oneself dignified? Just take a look at a person who is feeble, can't do anything much, and gives up on his task half-way; or a person who does things stealthily because he does not know how to do them and is afraid that he would be caught doing something clumsily. This kind of person is not dignified.

A person who is feeble and does things stealthily like that cannot do anything by himself. The first thing he can do to depend on himself is for him to carry out his daily activities such as eating, sleeping, taking care of his personal belongings, etc.

If a person does not know how to carry out even his own daily activities, he will not be very confident to go on to other things. But if he can do it or knows how to do it, he can then depend on himself at the basic level. If he can do it well with agility and smoothness, he will look attractive and pleasant. There is no need for him to be shy of anyone, but he will instead exude confidence and pride. This is dignity at the fundamental level of living.

Take young people who will become officers in the armed forces for an example. While they are cadets, they are first trained to carry out the daily activities of living mentioned above. They must know how to do it, do it well, do it neatly and do it attractively; otherwise, they will not be able to carry themselves with dignity later.

Therefore, everybody from early childhood on should be good at self-care, at doing daily-living tasks well such as putting the bedding away properly, doing the washing, etc. All these have to be done well in the same way as taking a bath, getting dressed beautifully and attractively.

ลงตัวแล้วที่มี ๓ หมวด ๑๒ ข้อ

ในที่สุด ได้ย้อนมามีถึงหลักใหญ่แก่นกลางสำหรับชาวพุทธ ที่เรานับถือและนำเราให้ก้าวหน้าไปในการศึกษาพัฒนาชีวิต คือพระไตรรัตน์ หรือพระรัตนตรัย

สำหรับมวลชนที่คนส่วนใหญ่ยังเข้าไปไม่ถึงหรือยังไม่สนิทแน่นในสภาวะที่เป็นนามธรรม เรามีวัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมให้มีเครื่องสักการบูชา เฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธรูปไว้ให้เป็นที่เคารพระลึก เพื่อเตือนจิตน้อมใจเข้ามาสู่คุณพระรัตนตรัยและความใฝ่กุศล

ยิ่งเมื่อคำนึงถึงเด็ก เรื่องการเชื่อมต่อเพื่อโยงจากรูปธรรมเข้าไปสู่นามธรรมนี้ ก็ยิ่งน่าจะใส่ใจให้ความสำคัญให้มากขึ้น จึงตกลงเพิ่มอีกข้อหนึ่งว่า

ข้อ ๑๒) “มีสิ่งทีบูชาไว้สักการะประจำตัว เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงพระคุณของพระรัตนตรัย”

เป็นอันว่า มีหลักในด้านปฏิบัติการ ๑๒ ข้อ พอได้หัวข้อครบแล้ว ดูตลอดทั้งหมดทวนอีกที ก็เห็นว่าบางข้อควรจัดลำดับใหม่ให้เหมาะสม จึงจัดเรียงทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง เป็นดังนี้

๑. เก็บออมเงิน และแบ่งมาบำเพ็ญทาน เพื่อบรรเทาทุกข์ เพื่อบูชาคุณ เพื่อสนับสนุนกรรมดี อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๒. สมาทานเบญจศีล เว้นอบายมุข

๓. สวดสหายยพุทธวณะหรือบทสวดมนต์ โดยเข้าใจความหมาย อย่างน้อยก่อนนอนทุกวัน

Now everything is in place: there are three groups with twelve items

Finally, let's go back to our main principle, the central core held by Buddhists in high veneration, that guides us in our training and development of our lives—the Three Jewels

For the majority of people who have not really understood it or have not fully appreciated matters of spiritual nature, we have our tradition and culture that encourage the possession of objects of worship, especially a Buddha image, as an object of veneration and remembrance to direct our thoughts toward the Triple Gem and inspiration for merit.

In the case of children, the idea of connecting the concrete with the abstract should all the more be given serious consideration. It was therefore agreed to add another item:

Item 12: "Carry a personal object of worship as reminder of the virtues of the Triple Gem."

Our code of conduct then comprised 12 items. After that, we went over the list thoroughly one more time and found that certain items should be re-ordered so that they would all fit in properly. The items have been rearranged as follows:

1. Save up and use part of the savings for charity purposes: to relieve people in distress, to make offerings in honor of goodness, and to support good causes at least once a week.
2. Undertake to observe the Five Precepts and keep away from causes of ruin.
3. Recite the Buddha's words or a holy chant with full understanding at least once before bedtime.

๔. ทำจิตใจให้สงบ เจริญสมาธิ และอธิษฐานจิตเพื่อจุดหมายที่เป็นกุศล วันละ ๕-๑๐ นาที

๕. มีปกติกราบไหว้ แสดงความเคารพ ต่อพระรัตนตรัย บิดามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลที่ควรเคารพ

๖. ทำกรรมดี ทำบุญ บำเพ็ญประโยชน์ อุทิศแด่พระรัตนตรัย มารดาบิดา ครูอาจารย์ และท่านผู้เป็นอนุภาพาริของสังคมในอดีต สัปดาห์ละอย่างน้อย ๑ ครั้ง

๗. ไปวัดชมอารามที่รื่นรมย์ และไปร่วมกิจกรรม ทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันสำคัญของครอบครัว

๘. บำเพ็ญกิจวัตรวันพระ ด้วยการตักบาตร หรือแผ่เมตตา ฟังธรรม หรืออ่านหนังสือธรรม โดยบุคคลที่บ้าน ที่วัด หรือที่โรงเรียน ร่วมกันประมาณ ๑๕ นาที

๙. ฝึกความรู้จักประมาณในการบริโภคด้วยปัญญา ให้กินอยู่พอดี

๑๐. ปฏิบัติกิจส่วนตัว ดูแลของใช้ของตนเอง และทำงานของชีวิตด้วยตนเอง

๑๑. ชมรายการบันเทิงวันละไม่เกินกำหนดที่ตกลงกันในบ้าน และมีวันปลอดการบันเทิง อย่างน้อยเดือนละ ๑ วัน

๑๒. มีสิ่งที่เป็นบูชาไว้สักการะประจำตัว เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงพระคุณของพระรัตนตรัย

เป็นอันว่า “หลักชาวพุทธ” ได้ครบแล้ว ทั้งด้านหลักการ ที่เป็นข้อปฏิบัติ และด้านปฏิบัติการ ที่เป็นข้อปฏิบัติ เรียกได้ว่าเป็นสูตรแห่งปฏิบัติการ อันพร้อมที่จะนำไปใช้ให้สัมฤทธิ์ประสงค์

4. Keep one's mind calm, cultivate concentration, and make a resolution for a wholesome aim 5–10 minutes a day.

5. Make it a habit to pay homage to the Triple Gem, parents, teachers, and individuals who are worthy of homage.

6. Do good deeds, make merit, do charity work, and dedicate them to the Triple Gem, parents, and previous benefactors of society in the past at least once a week.

7. Visit monasteries with pleasant surroundings and take part in religious activities on all important Buddhist holy days and important days of one's family.

8. Observe the Buddhist holy-day routine by offering food to monks on their alms-round, or radiating loving-kindness to all, listening to a sermon, or reading a book on the Dhamma together with others at home, at a monastery, or at school for about 15 minutes.

9. Practice moderation in eating with wisdom; that is, eating moderately.

10. Perform personal activities, take care of personal belongings, and do daily-living tasks on one's own.

11. View entertainment programs within the time limit agreed upon in the household and have at least one day a month that is free of entertainment.

12. Carry a personal object of worship as reminder of the virtues of the Triple Gem.

We had then a complete set of "The Buddhist's Tenets," consisting of principles in the form of a declaration of faith and a code of conduct, which could be said to be a formula ready for implementation to achieve desired objectives.

อย่างไรก็ดี หลักปฏิบัติ ๑๒ ข้อนี้ แลดูยังรู้สึกเหมือนว่ามาก จึงอยากจะจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ดูง่ายและเป็นระบบ อันจะเรียบเรียงต่อการคิดเข้าใจ การกำหนดจดจำ และการนำไปใช้ปฏิบัติต่อไป

ดังนั้น ก็จึงมีงานที่ต้องทำต่อไปอีก และเวลาก็ยืดออกไปเรื่อยๆ จนในที่สุด ก็ตกลงจัดได้ลงตัวเป็น ๓ หมวด จัดเป็นหมวดละ ๔ ข้อ ทำให้ดูง่ายสบายขึ้นมามากทีเดียว คือ จัดเป็น

ก) มีศีลวัตรประจำตน ได้แก่ ข้อ ๕ ๒ ๓ ๔

ข) เจริญกุศลเนื่องนิത്യ ได้แก่ ข้อ ๘ ๑ ๖ ๗

ค) ทำชีวิตให้งามประณีต ได้แก่ ข้อ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒

ถึงตอนนี้ ก็เป็นอันพอใจ ถือว่าใช้ได้ จึงยุติในขั้นสำคัญ ที่ตกลงกันว่าให้เริ่มนำออกตั้งต้นเผยแพร่ และชักชวนกันให้ปฏิบัติ พร้อมกันนั้นก็ให้มีเวลาฟังเสียง เป็นการตรวจสอบให้มั่นใจ

เวลาผ่านไปๆ ก็มองเห็นจุดที่ควรจัดปรับ โดยเพิ่มเติมบ้าง ทำให้กระชับหรือให้ชัดเจนขึ้นบ้าง โดยเฉพาะได้มีพระอาจารย์ที่บอกว่ายากให้แต่ละข้อมีหัวข้อย่อยๆ ลึ้นๆ กำกับไว้ ที่จะช่วยให้จำง่ายและใช้ตรวจสอบหรือวัดผลการปฏิบัติได้สะดวกยิ่งขึ้น

ในที่สุด เวลาผ่านไป ๕ เดือน เห็นว่าสุกงอมดีแล้ว พอได้โอกาสจึงปรับปรุงขัดเกลาเสริมเติมอีกครั้ง พร้อมทั้งตั้งหัวข้อย่อยสำหรับแต่ละข้อ เพื่อช่วยจำไว้ใช้ทบทวนและเป็นข้อตรวจสอบวัดผล จนเสร็จเรียบร้อยก่อนสิ้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒

However, twelve items still seemed quite a lot, so there was a desire to divide them into groups to give them some sort of system and make them easier to understand, commit to memory, and put into practice.

Therefore, we had more work to do and the time frame had to be extended again and again until we finally settled on three groups with four items each, making it a lot simpler and easier. They are recategorized as follows:

A. Follow personal moral routines: items 5, 2, 3, 4

B. Cultivate merit regularly: items 8, 1, 6, 7

C. Make life beautiful and refined: items 9, 10, 11, 12

At this point, everyone was quite happy; the list could be considered adequate. So we came to the conclusion of the important stage where we agreed to start publicizing it and urge people to put it into practice. At the same time, there would be time for listening to feedback, so as to check for assurance.

As time passed, we could see that certain items needed to be revised by adding details, or making them more concise or clearer. Some monks specifically said that for each item there should be a brief or short heading that would make it easy to remember and could be conveniently used to check or evaluate the practice.

Finally after five months, it seemed an opportune time to go over the whole list one more time. Improvement was made by adding and polishing as well as putting subheadings to be used as prods to one's memory, for reviewing, and for checking and evaluation purposes. The task was completed before the end of November 2009.

เป็นอันว่า บัดนี้ เรามี “หลักชาวพุทธ” ซึ่งตั้งขึ้นไว้เป็นฐานที่มั่นคง เป็นศูนย์รวมความคิดจิตใจ และเป็นแกนร่วมของความประพฤติปฏิบัติ

หลักนั้น เป็นที่ตั้งตัวขึ้นมา แล้วเป็นที่ยึด เป็นที่ยัน ถ้าหย่อนลงมา ก็เป็นที่เกาะ ที่เหนียว ที่อิง ที่พึ่ง จะใช้เป็นที่ผูกโยงไว้ หรือเชื่อมต่อกันก็ได้ บางทีก็ใช้เป็นจุดกำหนด เป็นที่หมาย เป็นเครื่องหมาย และเป็นเครื่องวัด ทั้งให้จับทิศทางได้และให้รู้ว่าจะไปได้แล้วแค่ไหน ยิ่งกว่านั้น ก็เป็นศูนย์กลางที่มารวมกัน

ถ้าไม่มีหลัก ก็จะได้ค้ำควาง เรือยเยื้อย เรรวน และเลื่อนลอย เมื่อมีหลัก ก็มีจุดตั้งต้นที่โยงต่อไปให้ถึงจุดหมาย ทำให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคง พร้อมเพรียงสามัคคีผืนปีกกำลังกันได้ เป็นกำลังส่งเสริมแก่กัน ให้สามารถทำการได้สำเร็จบรรลุจุดหมาย

ถ้าชาวพุทธมีหลัก และตั้งหลักมั่นคงไว้ แต่ละคนก็จะเข้มแข็ง มั่นคง มีทิศทาง มุ่งมั่นก้าวหน้า เจริญงอกงาม มีความสุขสดใส ส่วนรวมก็จะมีจุดกำหนดหมายให้รู้ร่วมกัน ให้มารวมกัน พร้อมเพรียง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วทุกคนก็จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์พัฒนาให้สังคมประเทศชาติ รุ่งเรืองเกษมศานต์ ให้โลกมีสันติสุขอันไพบูรณ์

It can be said that now we have "The Buddhist's Tenets," which are established as the base, the center of our heart and mind as well as the common core of our conduct and practices.

These tenets form a pillar with which a person can hold himself up. Then it is something he can grasp or something that props him up. Should it get loose, he could still cling to it, hang on to it, lean on it, or use it as a place to be tied to or linked with. It could also serve as a fixed point, a target, a landmark or an instrument that enables a person to find his direction and know how far he has progressed. Above all, it is the center where people gather together.

Without it, people will be disoriented, adrift, hesitant and groundless. With a pillar, there is a starting point that forms a link to the destination. It brings out strength, stability, and solidarity, which reinforce one another and enable one to attain one's goal.

If Buddhists have a pillar of faith that is firmly established, they will each be strong and stable, knowing the direction they are going. As individuals, they are determined to advance, flourish and enjoy a happy and cheerful life. As a group, they have a jointly designated spot where they all gather together, united in purpose and aim, supporting one another in constructive development so that their society and country would enjoy prosperity, security, and bliss and the world would be blessed with extensive peace and happiness.

ฉะนั้น เมื่อได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธ ก็อย่ามัวแว้งคว้าง ลังเล เลื่อนไหล จนกลายเป็นคนที่อยู่กันอย่างเลื่อนลอย รอตตามกระแส ขออย่าได้เป็น อย่างนั้นเลย แต่จงเป็นคนมีหลัก โดยพร้อมใจชวนกันนำเอา “หลักชาวพุทธ” นี้มาใช้ เอามาปฏิบัติกันอย่างจริงจัง ให้เกิดความมั่นใจ แล้วพากันก้าวหน้า ไปอย่างมั่นคง ในมรรคาแห่งชีวิตที่ดั่งงามมีความสุขสดใส และในวิถีแห่ง สังคมที่อุดมเกษมศานต์

ใน “หลักชาวพุทธ” ที่แสดงต่อไปนี้ได้กล่าวคำสรุปลงท้ายโดย ย้ำความสำคัญและเน้นเป้าหมายไว้ที่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นลูกหลาน หรือนักเรียนก็ตาม ทั้งนี้ เพราะเด็กเป็นผู้ที่เพิ่งเริ่มต้นที่จะก้าวเข้าสู่การปฏิบัติ และจะเป็นอนาคตของสังคมสืบต่อไป จึงต้องยกขึ้นมาระบุไว้ให้ใส่ใจเป็นพิเศษ

เฉพาะอย่างยิ่ง เด็กยังไม่มีประสบการณ์เกี่ยวข้อง หรือมีพื้นความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้มาก่อน จะต้องอาศัยผู้ใหญ่ คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ เป็นกัลยาณมิตร หรือเป็นปัจจัยภายนอก ที่จะโน้มน้าว ชักนำ ดังคำที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของเด็กนั้น ก็เป็นการกล่าวกะผู้ใหญ่ นั้นเอง เท่ากับบอกฝากไว้ให้บรรดาผู้ใหญ่เอาใจใส่ดำเนินการจนมั่นใจว่า เด็กๆ ทั้งหลายจะถือปฏิบัติ “หลักชาวพุทธ” และก้าวไปในพัฒนาการ แห่งสิกขาได้อย่างแน่ใจ

Therefore, as Buddhists, people should not be disoriented, hesitant, and adrift to the extent that they conduct themselves groundlessly, just waiting to jump on the bandwagon. I wish they wouldn't live that way. They should be men of principle by acting together, urging one another to put "The Buddhist's Tenets" into practice in earnest until they become confident and step forward steadily together along the path of life that is virtuous and joyful in the way of society that abounds with security and bliss.

In "The Buddhist's Tenets" shown below, the concluding remarks give importance to children and put emphasize on them as the target, no matter whether they are one's own children, grandchildren, or schoolchildren. As children are just beginning to enter upon the practice and they are the future of society, they deserve to be given special attention here.

In particular, since children have not had any experience or background in this matter, it is up to adults—parents and teachers—as their good friends or external influence to persuade or motivate them. Therefore, insistence on the importance of children on my part is addressed to adults; it is a way of telling adults to pay attention to the training process until they are certain that the children will put "The Buddhist's Tenets" into practice and make progress in their training with confidence.

ส่วนตัวผู้ใหญ่นี้เอง คือประชาชน หรือชาวพุทธทั่วไปนั้น นับว่าเป็นผู้ที่พอจะพึ่งพาตนเองได้ อย่างน้อยก็สามารถเตือนสติของตน จึงถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ **“หลักชาวพุทธ”** นี้เองด้วยความใส่ใจ ไม่ประมาท เพื่อความสุขความเจริญพัฒนาของตน อีกทั้งจะต้องมีความจริงใจและจริงจังในการปฏิบัตินั้น ในฐานะที่เป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กๆ หรืออนุชนทั้งหลาย

ถ้าจะให้ให้นามว่าชาวพุทธมีความหมาย ถ้าจะให้ชีวิตดีงามเป็นอยู่ด้วยความมั่นใจ และถ้าจะให้สังคมสุขสันต์มั่นคง ทุกคน ในทุกถิ่น ทุกบ้าน ทุกฐาน ทุกวงงาน ทุกวงการ จะต้องตื่นตัวขึ้นมา ตั้งใจพัฒนาตน พัฒนาชีวิตและทุกกิจกรรมด้วยสัจจะ เริ่มด้วยชวนกันปฏิบัติตาม **“หลักชาวพุทธ”** อย่างจริงจัง หากทำได้เช่นนี้ ผลดีที่มุ่งหวัง ก็จะสัมฤทธิ์ดังที่หมายอย่างแน่นอน

As for adults, who are members of the public or Buddhists in general, they are expected to be self-reliant or at least are able to remind themselves of what they are doing. They are, therefore, assumed to take it as their duty to put "The Buddhist's Tenets" into practice with great care and heedfulness for their own happiness and prosperity. Furthermore, they must be sincere and earnest in their practice as they are leaders and role models for children or the younger generation.

In order to make the epithet "Buddhist" meaningful, and lead a virtuous life with confidence as well as developing a happy and stable society, all people in all areas, in all homes, in all bases, in all professions and in all circles, must wake up and set about developing themselves, their lives, and all their activities with sikkhā. They could start by persuading one another to earnestly put "The Buddhist's Tenets" into practice. If this can be done, the good results desired will definitely be accomplished as wished.

หลักชาวพุทธ

ปัจจุบันนี้ ปัญหาสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ซึ่งปรากฏชัดในสังคม คือการที่คนมากมายเป็นชาวพุทธกันเพียงในนาม โดยไม่มีทั้งความรู้และการปฏิบัติของชาวพุทธ สภาพเช่นนี้เป็นเหมือนเมฆหมอกที่บดบังแสงสว่างและความงามแห่งคุณค่าของพระพุทธศาสนา นอกจากตัวบุคคลนั้นจะไม่เจริญอกงามในธรรมแล้ว สังคมก็สูญเสียประโยชน์มากมายที่พึงได้จากพระพุทธศาสนา จึงเป็นปัญหาร้ายแรงที่ควรตื่นตัวขึ้นมาเร่งแก้ไข

คำว่า “ชาวพุทธ” มิใช่เป็นถ้อยคำที่พึงเรียกขานกันอย่างเลื่อนลอย บุคคลที่จะเรียกได้ว่าเป็น “ชาวพุทธ” จะต้องมีหลักการ มีคุณสมบัติประจำตัว และมีมาตรฐานความประพฤติ ที่รองรับ ยืนยง และแสดงออกถึงความ^๕เป็นชาวพุทธนั้น

หลักการ และปฏิบัติการ ที่เรียกว่า “หลักชาวพุทธ” ดังต่อไปนี้ เป็นภูมิธรรมขั้นพื้นฐานของชาวพุทธ

ผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในหลักการ และดำเนินตามปฏิบัติการนี้ นอกจากเป็นชาวพุทธสมแก่นามแล้ว จะมีชีวิตที่พัฒนาก้าวหน้าอกงาม และช่วยให้สังคมเจริญมั่นคงดำรงอยู่ในสันติสุข เป็นผู้สืบต่อวิถีชาวพุทธไว้ พร้อมทั้งรักษาธรรมและความเกษมศานต์ให้แกโลก

“หลักชาวพุทธ” อันพึงถือเป็นบรรทัดฐาน มีดังต่อไปนี้

The Buddhist's Tenets

At present, one of the most important problems that can be seen plainly in society is that a great number of people are Buddhists in name only. They neither know of, nor practice the Buddhist's way. This is like a cloud that obscures the light and beauty of the value of Buddhism. It is not only the case that such individuals will not grow and thrive in the Dhamma, but society also suffers great loss, being deprived of numerous benefits to be obtained from Buddhism. It is thus a serious problem that everyone should wake up and rectify without delay.

The term "**Buddhist**" is not an epithet to be used groundlessly. A person who can be called a Buddhist has to embrace certain principles, possess certain inherent characteristics, and have certain standards of conduct that support, affirm, and exhibit the makeup of a Buddhist.

The principles and practices put together under the title "The Buddhist's Tenets" below are fundamental spiritual virtues of a Buddhist.

A person who adheres strictly to these principles and puts them into practice as indicated not only deserves to be called a Buddhist, but will also enjoy a life that is developed and prosperous, and help society obtain stability, peace and happiness. Moreover, in perpetuating the practice of the Buddhist way, he has safeguarded the Dhamma, security and bliss for the world.

"The Buddhist's Tenets" to be held as standards are as follows:

หลักชาวพุทธ

๑. หลักการ

๑. **ฝึกแล้วคือเลิศมนุษย์:** ข้าฯ มั่นใจว่า มนุษย์จะประเสริฐเลิศสุด แม้กระทั่งเป็นพุทธะได้ เพราะฝึกตนด้วยสิกขา คือการศึกษา
๒. **ใฝ่พุทธคุณเป็นสรณะ:** ข้าฯ จะฝึกตนให้มีปัญญา มีความบริสุทธิ์ และมีเมตตากรุณา ตามอย่างองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
๓. **ถือธรรมะเป็นใหญ่:** ข้าฯ ถือธรรม คือความจริง ความถูกต้องดีงาม เป็นใหญ่ เป็นเกณฑ์ตัดสิน
๔. **สร้างสังคมให้เยี่ยงสังฆะ:** ข้าฯ จะสร้างสังคมตั้งแต่ในบ้าน ให้มีสามัคคี เป็นที่มาเกื้อกูลร่วมกันสร้างสรรค์
๕. **สำเร็จด้วยกรงทำกรรมดี:** ข้าฯ จะสร้างความสำเร็จด้วยการกระทำที่ดีงามของตน โดยพากเพียรอย่างไม่ประมาท

๒. ปฏิบัติการ

ข้าฯ จะนำชีวิต และร่วมนำสังคมประเทศชาติ ไปสู่ความดีงาม และความสุขความเจริญ ด้วยการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ก) มีศีลวัตรประจำตน

๑. **บุขาบุขนิย:** มีปกติกราบไหว้ แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย บิดามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลที่ควรเคารพ

The Buddhist's Tenets

I. Principles

1. ***Become a noble human after training.*** I am confident that humans can become the noblest of beings, and even attain Buddhahood, through self-training with sikkhā, namely education.
2. ***Take the virtues of the Buddha as guidance.*** I will train myself to attain wisdom, purity, loving-kindness, and compassion, following in the footsteps of the Fully Enlightened One.
3. ***Hold the Dhamma as supreme.*** I will regard the Dhamma, i.e. the truth, righteousness, and virtue, as supreme and as criterion.
4. ***Remodel society on the community of the Holy Disciples.*** I will build up society starting with my home to be a place of harmony, where people offer mutual help for constructive endeavors.
5. ***Achieve success through good kamma.*** I will build up success with my own virtuous deeds through perseverance and heedfulness.

II. Practices

I will lead my life and contribute to leading my community and country to goodness, happiness, and prosperity by conducting myself as follows:

A. *Follow personal moral routines*

1. ***Honor those worthy of honor.*** Make it a habit to pay homage to the Triple Gem, parents, teachers, and individuals who are worthy of homage.

๒. **มีศีลห้าอบาย:** สมาทานเบญจศีล ให้เป็นนิจศีลคือหลักความประพฤติประจำตัว ไม่มีดมัวด้วยอบายมุข
๓. **สาธยายพุทธมนต์:** สวดสาธยายพุทธวจนะหรือบทสวดมนต์ โดยเข้าใจความหมาย อย่างน้อยก่อนนอนทุกวัน
๔. **ฝึกฝนจิตด้วยภาวนา:** ทำจิตใจให้สงบ ผ่องใส เจริญสมาธิ อันค้ำจุนสติที่ตื่นตัว หนุนปัญญาที่รู้ทั่วชัดเท่าทัน และอธิษฐานจิตเพื่อจุดหมายที่เป็นกุศล วันละ ๕-๑๐ นาที

ข) เจริญกุศลเนื่องนิตย์

๕. **ทำกิจวัตรวันพระ:** บำเพ็ญกิจวัตรวันพระ ด้วยการตักบาตร หรือแผ่เมตตา ฟังธรรม หรืออ่านหนังสือธรรม โดยบุคคลที่บ้าน ที่วัด ที่โรงเรียน หรือที่ทำงาน ร่วมกัน ประมาณ ๑๕ นาที
๖. **พร้อมสละแบ่งปัน:** เก็บออมเงิน และแบ่งมาบำเพ็ญทาน เพื่อบรรเทาทุกข์ เพื่อบูชาคุณ เพื่อสนับสนุนกรรมดี อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง
๗. **หมั่นทำคุณประโยชน์:** เพิ่มพูนบุญกรรม บำเพ็ญประโยชน์ อุทิศแด่พระรัตนตรัย มารดาบิดา ครูอาจารย์ และท่านผู้เป็นบุพการีของสังคมแต่อดีตสืบมา อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

2. **Observe rules of morality and steer clear of causes of ruin.** Undertake to practice the Five Precepts regularly as personal code of conduct, not to be blinded by causes of ruin.
3. **Recite Buddhist chants.** Recite the Buddha's words or holy chants with full understanding at least before bedtime every day.
4. **Train the mind through meditation.** Keep the mind calm and clear, cultivate concentration, which maintains alert mindfulness and supports thorough, clear, and penetrative wisdom, and make a resolution for a wholesome aim for 5–10 minutes a day.

B. Cultivate merit regularly

5. **Observe the holy-day routine.** Perform the holy-day routine by offering food to monks on their alms-round, or radiating loving-kindness to all, or listening to a sermon, or reading a book on the Dhamma with individuals at home, at a monastery, at school, or at the workplace, doing it together for about 15 minutes.
6. **Be ready to share.** Save up and give part of the savings for donation—to relieve people in distress, to make offerings in honor of goodness, and to support good causes—at least once a week.
7. **Do good deeds regularly.** Cultivate merit, do charity work, and dedicate them to the Triple Gem, parents, teachers, and previous benefactors of society since the past to date at least once a week.

๘. **ได้ปราโมทย์ด้วยไปวัด:** ไปวัดชมอารามที่รื่นรมย์ และไปร่วมกิจกรรม ทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันสำคัญของครอบครัว

ก) **ทำชีวิตให้งามประณีต**

๙. **กินอยู่พอดี:** ฝึกความรู้จักประมาณในการบริโภคด้วยปัญญา ให้กินอยู่พอดี

๑๐. **มีชีวิตงดงาม:** ปฏิบัติกิจส่วนตน ดูแลของใช้ของตนเอง และทำงานของชีวิต ด้วยตนเอง ทำได้ ทำเป็น อย่างงดงามน่าภูมิใจ

๑๑. **ไม่ตามใจจนหลง:** ชมรายการบันเทิงวันละไม่เกินกำหนดที่ตกลงกันในบ้าน ไม่มัวสำเร็จสำราญปล่อยตัวให้หลงหลงไหลไปตามกระแสสิ่งล่อเร้าชวนละเลิง และมีวันปลอดการบันเทิง อย่างน้อยเดือนละ ๑ วัน

๑๒. **มีองค์พระครองใจ:** มีสิ่งที่บูชาไว้สักการะประจำตัว เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงพระคุณของพระรัตนตรัย และตั้งมั่นอยู่ใน “หลักชาวพุทธ”

ด้วยการปฏิบัติ ๓ หมวด ๑๒ ข้อนี้ ข้าพเจ้าเป็นชาวพุทธแท้จริง ที่มั่นใจว่า จะสามารถรักษาศรัทธาไว้ และร่วมนำโลกไปสู่สันติสุข

บุคคลที่ถือปฏิบัติตาม “หลักชาวพุทธ” ดังกล่าวมานี้ เป็นผู้ที่มีภูมิธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ จึงเป็นชาวพุทธที่แท้จริง สมกับชื่อที่เรียกขาน

8. *Take delight in visiting monasteries.* Visit monasteries with pleasant surroundings and take part in religious activities on all important Buddhist holy days and important days of the family.

C. *Make life beautiful and refined*

9. *Eat in moderation.* Practice moderation in eating with wisdom; that is, eat moderately.

10. *Lead a beautiful life.* Perform personal activities, look after personal belongings, and do daily-living chores independently—being capable of doing them and knowing how to do them beautifully and proudly.

11. *Do not self-indulge.* View entertainment programs within the time limit agreed upon in the household. Do not indulge in pleasure and entertainment, or be carried away by the current of temptations and fascinations; have at least one day a month that is free of entertainment.

12. *Bear a Buddha token in mind.* Carry a personal object of worship as reminder of the virtues of the Triple Gem and of being firmly established in “The Buddhist's Tenets.”

By putting into practice these three groups with twelve items of rules, I am a true Buddhist, confident that I will be able to uphold the Dhamma and help lead the world to peace and happiness.

A person observing “**The Buddhist's Tenets**” enumerated above is endowed with the Buddhist's fundamental spiritual virtues. He, therefore, is a true Buddhist, deserving to be so called.

แรกที่สุด พ่อเด็กเกิดมา ลืมตาดูโลก การศึกษาก็เริ่ม ลูกจะเห็นโลก และมองโลกอย่างไร ก็อยู่ที่พระพรหมคือพ่อแม่จะชี้แสดงชักนำให้ การศึกษาเดินหน้าไป ดังนั้น ถ้าจะให้แน่จริงและมั่นใจที่สุด การปฏิบัติตาม “หลักชาวพุทธ” จึงต้องเริ่มต้นตั้งแต่ที่บ้าน โดยการนำของบูรพาจารย์ คือคุณพ่อคุณแม่ ที่แน่แท้ว่าเป็นครูคนแรกของลูก

เมื่อเด็กมาเข้าโรงเรียน คือเริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษา ถือว่าเป็นจุด กำหนดในการแสดงความเป็นผู้ศึกษาให้ปรากฏชัดเจนออกมา เท่ากับบอก แจ้งว่าจะตั้งต้นเล่าเรียนศึกษาอย่างจริงจัง ให้สมนามที่เรียกว่าเป็น “นักเรียน”

ในขณะที่เริ่มแสดงความเป็นนักเรียนนั้น เด็กก็ควรได้โอกาสที่จะ เริ่มแสดงความเป็นชาวพุทธของตนให้ปรากฏชัดเจนออกมาด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อให้กระบวนการของการศึกษาทุกส่วนประสานเกื้อกูลและกลมกลืนกัน ดำเนินไปอย่างครบองค์ สมที่จะเรียกว่าเป็นไตรสิกขา

เมื่อเด็กมีภูมิธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ ด้วยการถือปฏิบัติตาม “หลักชาวพุทธ” ข้างต้นนี้ ความเป็น “ชาวพุทธ” ของเด็กก็จะเริ่ม ปรากฏชัดเจนออกมา เป็นนิมิตหมายว่าชีวิตของเธอจะองงามก้าวหน้าไป ในพัฒนาการแห่งการศึกษา ดุจดวงอาทิตย์ที่อุทัยแล้ว ก็จะขึ้นสูงเด่นงาม สง่าทอแสงเจิดจ้าให้ความสว่างและพลังอันอำนวยความสัมฤทธิ์สมหวัง และความรุ่งเรืองทุกประการ

At the very first, once a child opens his eyes to the world, his education begins. What he sees of the world and how he sees it, depends on his "brahmas," i.e. his parents, who will point the way and guide him along so that his education can proceed. For the most certainty and best assurance, the practice of **"The Buddhist Tenets"** must start at home under the guidance of the child's parents, who are undeniably his first teachers.

When the child goes to school, he enters the educational system, which is a milestone manifesting his status as a student. It amounts to announcing that the child will begin to apply himself to his learning or studies in earnest as befits the term **"learner."**

As the child begins to display his qualities as a learner, he should be given opportunity to exhibit qualities that identify him as a Buddhist as well. In this way, all the elements in the process of education will be coordinated, mutually supportive, and compatible, proceeding in such perfect entirety as befits the designation of the Threefold Training.

When the child is endowed with the Buddhist's fundamental spiritual virtues through the practice of **"The Buddhist Tenets"** mentioned earlier, qualities that identify him as **"Buddhist"** will begin to manifest. This is a harbinger that his life will prosper, making great progress in his educational development just like the sun at the break of dawn. Once it appears in the sky, it rises prominently and majestically higher and higher up, brightly beaming down light and vitality that are conducive to all success, accomplishment of wishes and prosperity.

อุทัยแห่งชีวิตการศึกษาของเด็ก ก็หมายถึงอุทัยแห่งปวงความหวัง
ของครอบครัว ของสังคม และของมนุษยชาติทั้งมวล อันเป็นหลักประกัน
ให้มั่นใจว่า มนุษย์ที่ได้พัฒนาดีแล้วนี้ จะสามารถรักษารธรรมไว้ และนำ
โลกไปสู่สันติสุขได้อย่างแน่นอน

Dawn of the child's educational career effectively means dawn of all the aspirations of his family, society, and humankind as a whole. It guarantees that this individual when fully developed will definitely be able to uphold the Dhamma, and lead the world to peace and happiness as well.

คำว่า “ชาวพุทธ” มิใช่เป็นถ้อยคำที่พึงเรียกขานกันอย่าง
เลื่อนลอย บุคคลที่จะเรียกได้ว่าเป็นชาวพุทธ จะต้องมีหลักการ มี
คุณสมบัติประจำตัว และมีมาตรฐานความประพฤติ ที่รองรับ
ยืนยัน และแสดงออกถึงความเป็นชาวพุทธนั้น

The term “**Buddhist**” is not an epithet to be used groundlessly. A person who can be called a Buddhist has to embrace certain principles, possess certain inherent characteristics, and have certain standards of conduct that support, affirm, and exhibit the makeup of a Buddhist.

บันทึกเรื่องลิขสิทธิ์การแปล

ขอแจ้งไว้เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติต่อไปว่า เนื่องจากหนังสือทั้งปวงของอาตมภาพ เป็นงานวรรณทาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ไม่มีค่าลิขสิทธิ์อยู่แล้ว เมื่อท่านผู้ใดเห็นคุณค่า และมีบุญเจตนานำไปแปลเผยแพร่ ไม่ว่าจะแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นใด ก็เป็นการช่วยกันเผยแพร่ธรรม บำเพ็ญประโยชน์ให้กว้างออกไป

ผู้ที่ทำงานแปลนั้น ย่อมต้องใช้ความรู้ความสามารถในการที่จะแปล โดยสละ เรี่ยวแรงสละเวลามิใช่น้อย ถ้าผลงานแปลนั้นทำด้วยความตั้งใจ น่าเชื่อถือหรือเป็นที่วางใจได้ ในเมื่ออาตมภาพไม่ถือค่าลิขสิทธิ์ในงานต้นเรื่องนั้นอยู่แล้ว ลิขสิทธิ์ฉบับแปลนั้นๆ ก็ย่อมถือได้ว่าเป็นของผู้แปล ในฐานะเป็นเจ้าของผลงานแปลนั้น โดยผู้แปลดูแลรับผิดชอบค่าแปลของตน และเป็นผู้พิจารณาอนุญาตเอง ในการที่จะให้ผู้หนึ่งผู้ใดนำ ฉบับแปลของตนไปดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าจะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน หรือพิมพ์จำหน่าย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามแต่จะเห็นสมควร

ทั้งนี้ สิ่งที่ผู้แปลจะพึงร่วมมือเป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อ ก็คือ ทำการให้ชัด มิให้เกิดความเข้าใจผิดว่า อาตมภาพได้รับค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ใดๆ และแจ้งให้อาตมภาพ ในฐานะเจ้าของเรื่องเดิมได้ทราบทุกครั้งที่มีการตีพิมพ์ และถ้าเป็นไปได้ น่าจะมอบหนังสือที่ตีพิมพ์เสร็จแล้วประมาณ ๑๐ เล่ม เพื่อเป็นหลักฐานและเป็นข้อมูลทางสถิติต่อไป

อนึ่ง ผู้แปลอาจแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้ออีก โดยแสดงเจตนาตามความขอใดข้อหนึ่ง หรือทุกข้อ ต่อไปนี้

ก) ให้อาตมภาพเจ้าของเรื่องต้นเดิมนั้นก็ตาม วัตถุประสงค์วันก็ตาม พิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ โดยพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

ข) ให้อาตมภาพ อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณี ที่เป็นการพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

ค) ให้อาตมภาพก็ตาม วัตถุประสงค์วันก็ตาม อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณีที่เป็นการพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)

๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

Memorandum on Translation Copyrights

This statement is hereby made to serve henceforth as guidelines [for prospective translators]. As all my books are meant to be gifts of the Dhamma for the welfare and happiness of the people, and are already royalty free, when anyone on seeing their merits wishes, out of good intention, to translate them for publication, whether from English into Thai or from Thai into English or any other language, it is deemed as helping with the promulgation of the Dhamma and furtherance of the public good.

Those working on translation projects must, of necessity, apply their knowledge and ability in their undertakings by putting in no small amount of effort and time. If their translation outputs are produced with attentiveness and are credible or reliable, and since I do not accept any royalties for my source texts, then the respective copyrights of those translations are to be acknowledged as belonging to the translators as proprietors of the translated texts. The translators themselves are to be in charge of and responsible for their own translations, and it is also at their own discretion as they see fit to grant permission to any party concerned to make any use of their translations, whether it be publishing for free distribution as gifts of the Dhamma or publishing for sale, in this country and abroad.

In this connection, what the translators are advised to cooperate to do, as a gesture of courtesy, is to make things clear so as to prevent the misunderstanding that I accept remunerations or any other benefits. They are also requested to notify me, as the original author, every time such a publication takes place. If possible, approximately ten copies of each published work should be given to me as evidence of the publication and for record keeping purposes.

In addition, the translators might further show their generosity by pledging to do any one or all of the following:

- a) allow me, the original author, or Wat Nyanavesakavan to publish the translations for free distribution as gifts of the Dhamma;
- b) allow me to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma;
- c) allow me or Wat Nyanavesakavan to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma.

Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)

November 7, 2009

